

Vefa

Yaz 2025 - Sayı 26
Dergi - Bülten

Dosya Konusu:

Modern Dünyada Müslüman Aile olmak

Prof. Dr. Cihan OKUYUCU
Toplumun Kilit Taşı Aileye Cengiz Aytmatov'un
İki Eseri Üzerinden Bakış

Minhazul ABEDİN
Gözümde İstanbul

Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak TOPRAK
Modern Dünyada
Müslüman Bir Aile Olmanın Zorlukları

Hatice Ece ERÇİN
İslam'da Ailenin Temel Dinamikleri ve
Günümüzde Aile Düşüncesine Yönelik Problemler

Abdulhak NAVRUZ
Fas'dan Gezi Notları

Sami ŞEKEROĞLU
Ekran Aynasındaki Aile:
Dizilerin Toplumsal Yapıya Derin Etkileri

DÜNYA ÇAPINDA 44 ÜRETİM TESİSİMİZ, 67 ŞİRKETİMİZ VE
49 MARKAMIZLA HER GÜN MİLYARLARCA İNSANIN HAYATINA DOKUNUYORUZ.

KİMİNİN GÖZÜNDE BÜYÜKLÜK DEĞER,
☆ ————— KİMİNİN GÖZÜNDE ————— ☆

HAYATA
KATTIĞI
DEĞER

HAYAT HOLDİNG

Size Değer

Değerli Okurlarımız!

Aile, tarih boyunca sadece bireylerin değil, medeniyetlerin de istikametini belirleyen temel bir yapı taşı olmuştur. Son dönemlerde; hem içeriden hem dışarıdan ciddi baskılara maruz kalan aile mefhumunun değersizleştirildiği, bireyselliğin kutsandığı bir düzlemde, Müslüman kalmak kadar Müslüman bir aile olmak da ayrı bir mücadeleyi gerektirmektedir.

Modern dünyada Müslüman aile olarak varlığımızı sürdürebilmek; inancımızı, sadece bireysel bir aidiyetten ibaret görmekten öte, hayatın bütününe hâkim kılma gayretiyle mümkündür. Günümüzün değerler erozyonuna uğramış dünyasında, Müslüman kimliğini korumak kadar, onu yeniden inşa etmek ve yeni nesillere sahih bir biçimde aktarmak da bir o kadar hayati bir öneme sahiptir. Bunun gerçekleşebileceği en önemli ve en aslı yer ailedir.

Bugün dijitalleşmenin hızına, kültürel çözülmeye ve ahlaki aşınmalara karşı direnen her Müslüman aile; aslında bir insanlık nöbeti tutmaktadır. Anne-baba olarak çocuk yetiştirmek, sadece iyi bir okul imkânı sunmaktan ibaret değil; bilakis çocukları, zihinlerini ve gönüllerini inşa edebilecek sağlam bir değer temeliyle yağurmayı gerektirmektedir. Zira aile içindeki muhabbet, saygı, istişare ve sorumluluk duygusu; bir yandan bireyin karakterini şekillendirirken diğer yandan toplumun da ahlaki yapısını güçlendiriyor.

İlim Yayma Vakfı olarak, sadece bireysel başarıyı değil; sahih inançla şekillenmiş sağlam aile yapısını da önemsiyoruz. Eğitim faaliyetlerimizde, burs programlarımızda ve akademik destek süreçlerimizde, gençlerimizin yalnızca mesleki donanımına değil, ailelerine olan bağlılıklarına ve sosyal dayanışma ruhlarına da dikkat ediyoruz. “İlim, irfan, insan” mottosuyla “iyi insan yetiştirme” gayesi ile her gün ailemize katılan yeni fertlerimizin dinine, devletine, vatanına ve milletine vefalı bireyler olmasını niyaz ediyoruz.

Bu vesile ile geçtiğimiz aylarda hakkın rahmetine kavuşan Vakfımızın kurucularından Kerim Güngen başta olmak üzere İlim Yayma ailemizin vefat eden tüm fertlerine rahmet, hayatta olanlarına ise sıhhat ve afiyet dileriz.

Bu bağlamda 26. sayımızda, “Modern Dünyada Müslüman Aile Olmak” başlığı altında, çağın

Necmeddin Bilal ERDOĞAN

İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı

dayattığı dönüşümler karşısında aileyi nasıl koruyabileceğimizi, hangi ilkelerle yeniden inşa edebileceğimizi birlikte düşünelim istedik.

Dosya konumuza kıymetli katkılarıyla derinlik kazandıran Prof. Dr. Cihan Okuyucu ve Dr. Öğr. Üyesi Taha Burak Toprak'a şükranlarımı sunuyorum. Yazılılarıyla 26. sayımızı zenginleştiren lisansüstü bursiyerlerimiz Abdussamet Fedakar, Ayşe Yılmaz, Fahri Alpyürür, Fatma Turan, Furkan Emiroğlu, Hatice Ece Erçin, İlker Aktürk, MD Anwar Hossen, Mehmet Tarık Copur, Mine Doğan, Minhazul Abedin, Ömer Faruk Sert, Selim Okuyucu, Selma Urfan ve Şüheda Bilge Çam'a; mezunlarımız Sami Şekeroğlu ve Abdulkhak Navruz'a emekleri dolayısıyla teşekkür ederim.

Her sayımızda olduğu gibi bu sayımızda da Vakfımızın idari birimleri, Mezunları Derneği, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitemiz ve İlim Yayma Ödülleri hakkındaki haberleri inceleyebilirsiniz.

Yeni sayılarımızda birlikte olmak dileğiyle, keyifli okumalar dileriz.

Toplumun Kilit Taşı Aileye Cengiz Aytmatov'un İki Eseri Üzerinden Bakış <i>Prof. Dr. Cihan OKUYUCU</i>	4 - 6
Modern Dünyada Müslüman Bir Aile Olmanın Zorlukları <i>Röportaj: Taha Burak TOPRAK Görüşen: Ali ŞAHİN</i>	7 - 8
İslam'da Ailenin Temel Dinamikleri ve Günümüzde Aile Düşüncesine Yönelik Problemler <i>Hatice Ece ERÇİN</i>	9 - 10
Erkekliğin Krizi ve Babalığın İhyası <i>İlker AKTÜRK</i>	11 - 13
Ekran Aynasındaki Aile: Dizilerin Toplumsal Yapıya Derin Etkileri <i>Sami ŞEKEROĞLU</i>	18 - 22
Gözümde İstanbul <i>Minhazul ABEDİN</i>	44 - 47
İpek Yolu'nun Kalbinde Bir Medeniyet: Özbekistan'a Yolculuk <i>Mehmet Selim OKUYUCU</i>	48 - 54
Fas'dan Gezi Notları <i>Abdülhak NAVRUZ</i>	55 - 59
Bülten Eğitim Kültür Müdürlüğü	64 - 65
Bülten Yurtlar	66 - 81
Bülten Kurumsal İletişim Müdürlüğü	82 - 84
Bülten İlim Yayma Ödülleri	85 - 88

İlim Yayma Vakfı Adına
İmtiyaz Sahibi:
Necmeddin Bilal ERDOĞAN

Yazı İşleri Müdürü:
Osman YILMAZ

Yayın Yönetmeni:
Osman YILMAZ

Editör:
Melih Sadık KÜÇÜKER

Yayın Kurulu:
Abit BALIN
Osman YILMAZ
Mehmet Ali YAFEZ
Abdullah ARSLAN

Katkıda Bulunanlar:
Abdulkadir ÜNAL
Mustafa ÖZTÜRK
Osman ACUN
Gönül PARTALCI
Muhammed Ali AKARSU
Muhammed ZENGİN
Erhan ÇELİK
İsmail ÇILGINOĞLU
Ahmet Sefa KIRATİK
Ömer Faruk YAMAN
Muhammed İkbāl TUZCU
Mehmet Tarık COPUR
Nurullah POSLU
Ahmet ÖNCEL
Mehmet Selim OKUYUCU
Serhat PEYNİRCİ
Abdullah ARSLAN

Kapak Tasarımı:
Erva SALİHOĞLU

Dergi Tasarımı ve Uygulama:
Alaaddin ŞAHİN

İletişim:

Molla Hüsrev Mah. Akıfpaşa Sk.
No: 6-12 34093 Vefa, Fatih - İstanbul
0212 511 22 90
vefadergisi@iyv.org.tr

www.iyv.org.tr

@ | | | | |
/ilimyaymavakfi

Vefa Dergisi, İlim Yayma Vakfı tarafından senede iki defa yayınlanan bir dergi-bültendir.

Yazılardaki üslup ve hukukî sorumluluk yazarlara aittir.

Toplumun Kilit Taşı Aileye Cengiz Aytmatov'un İki Eseri Üzerinden Bakış

Prof. Dr. Cihan Okuyucu
Emekli Öğretim Üyesi

Eski mimariyle ilgilenenler bilirler, kubbeyi ayakta tutan bir kilit taşı vardır. Çeperden merkeze uzanan çizgi üzerindeki bütün taşları tek ve bütün halinde tutan unsur bu kilit taşıdır. Kilit taşı düştüğünde kubbe de ayakta kalmaz ve çözülür. Geriye bir sürü taş kalır ama artık o taşların teşkil ettiği anlamlı bir bütünden söz edilemez.

Toplum binasının kilit taşı da ailedir. Bu kilit taşı oluşun biri biyolojik diğeri kültürel olmak üzere iki temel ayağı vardır. Aile hem sağlıklı biyolojik çoğalmayı ve neslin idamesini temin suretiyle, hem de kuşaklar arasında değer aktarımını sağlayan bir taşıyıcı istasyon rolüyle toplumu ayakta tutar. Ailenin çözüldüğü toplum gerçek anlamda bir toplum değildir artık. Yıkılan bir binadan geriye kalan moloz yığınları neyse ailesiz bir toplumdur geriye kalan da odur. Kubbeyi çökertmek isteyen yıkım ustası başka taşlarla uğraşmaz, balyozunu kilit taşına indirir ilkin. Günümüzün insanlığa savaş açan bütün cereyanları da aynı işi yapıyor ve hedefine aileyi koyuyor. Bir

yandan aileyi teşkil eden erkek ve kadını cinsiyetsizleştirip biyolojik devamlılığın önünü kesiyor, diğer yandan da onu fonksiyonel olmaktan, yani taşıyıcı ve aktarıcı olmaktan çıkararak işlevsiz kılmaya çalışıyor.

Ailenin ve bilhassa annenin taşıyıcı ve değer aktarıcı rolü birçok yazarın eserine konu olmuştur. Biz de bu yazarlardan birini, dünyaca meşhur Kırgız yazarı Cengiz Aytmatov'u ve iki eserini ele alacağız. Bu eserlerden ilki "Gün Uzar Yüzyıl Olur",

diğeri ise “Kassandra Damgası” adını taşıyor. Kırgız destan geleneğine yaslanan ilk eserde konu asırlar önce Kazakistan’ın geniş özerk bozkırlarında geçiyor. Bir Kazak boyu olan Naymanlar istilacı Juan Juanlar’la (bilinen isimleriyle Cücenler) bir ölüm kalım savaşına girer ve savaşı kaybederler. Nayman Ana’nın kocası Dönenbay da ölenler arasındadır. Fakat onu bekleyen daha büyük felaket oğlu Yolaman’ın esir düşüp Mankırt haline getirilmesidir.

Hafızasını yitirerek düşmanın kölesi haline gelmek demek olan Mankırtlığı temin için Cücenlerin özel bir metotları vardır. Esir gencin önce kafa derisi yüzülür ve bu çıplak başa yeni kesilmiş bir devenin taze derisinden bir parça geçirilip dikilir. Sonra elleri bağlı, aç susuz kızgın güneşin altına bırakılır. Taze deri birkaç gün içinde güneşte kuruyup yüzü germeye ve bu arada alttan gelen kıllar kalın deve derisinden geçemeyerek geri dönmeye başlar. Bu durumdakilerin çoğu acıya dayanamayarak ölürken hayatta kalanlar şuurlarını kaybederek, efendilerinin emirlerini yerine getiren bir mankırt dönüşür.

Uzaklarda yaşayan talihsiz Nayman Ana, bazı yolculardan oğlunun mankırt yapıldığını öğrenince evladını aramaya çıkar. Günler sonra nihayet kırdaki efendisinin develerini güden oğlu Yolaman’ı bulur. Bütün insanî hislerini kaybeden talihsiz genç hayvanlarla birlikte yatıp kalkmaktadır. Nayman Ana kendisine bomboş gözlerle bakan, adını, anasını, babasını, boyunu, soyunu her şeyi unutmuş, zihni yıldızsız bir gece gibi kapkaranlık oğlunu bağrına basar ve kendine getirmeye çalışır. Oğlu sadece dilini unutmamıştır ama, histen heyecandan, sevgiden uzak bir dildir bu. Öyle ki; bu dil, aralarındaki mesafeyi kaldırmak yerine daha da büyötmektedir. Mankırtın hafızasını canlandırmak için her yolu deneyip de başarısız olan anne nihayet o çaresizlikle oğlunu göğsüne yatırır ve çocukluk ninnileri söylemeye başlar. İşte o zaman o sönmüş gözlerde belli belirsiz bir ışık parlar, bir şuur kıpırtısı belirir. Ne yazık ki anne bu kıvılcımı büyötmeye vakit bulamaz. Zira uzaktan çocuğun efendisinin geldiğini görür ve kaçır. Ancak Cücen anneyi görmüş, tehlikeyi kavramıştır. Mankırtın eline bir ok ve yay tutuşturur ve tekrar yaklaşacak olursa o kadını vurmasını, zira kadının amacının kafasına dikilen deri parçasını çalmak olduğunu söyler. Bir mankırtın en büyük korkusu kendisini köleleştiren o deri parçasının elinden alınmasıdır. Cücen gittikten sonra yeniden oğluna yaklaşan Nayman Ana onun diz çöküp kendisine nişan aldığını görür. Ok uçar ve Nayman Ana’nın sol böğrünü bulur. Devesinden devrilirken ananın çığlığı bozkırın ufkunda son defa çınlar: “Adını hatırla oğlum! Babanın adı Dönenbay! Babanı hatırla..”

Peki bu acıklı hikâyeden aile ve çocuk terbiyesi namına ne çıkıyor?

İlk çıkarım herhalde şu: Fertlerin köleleştirilmesi ve sorgusuz sualsiz yeni efendilere hizmet edecek hale gelmesi ancak

geçmiş aidiyetlerin yani hafızalarının silinmesiyle mümkün. Ancak aile ve bilhassa anne bu mankırtlaştırma projesinin önündeki en büyük engel. O yüzden efsanedeki gibi babanın öldürülmesi ve annenin oklanması gerekiyor.

Peki ikincisi?

Nayman ana gerçi başarısız olmuş, oğlunu kurtaramamıştır ama ninnileriyle bu sonuca çok yaklaşmıştır. Ninniler çocuğun en dip hafızasını teşkil eder. Demek oluyor ki çocuğun ruhuna ve hafızasına ilk tohum anne eliyle ve o ninnilerle atılıyor. Annenin ninnilerinde bütün bir geçmiş, ses ve ahenk olarak bebek zihnine aktarılıyor ve onu kopmaz bağlarla geçmişine bağlıyor. O yüzden modern zamanların Cücenleri oklarını çocuklarına ninni söyleyecek annelere yöneltmekte haklıdırlar.

Şimdi de Aytmatov’un bu konuyu daha değişik bir bağlamda ele aldığı ikinci eserine, yani “Kassandra Damgası”na bir göz atalım.

Sovyetler Birliği’nin çöküş dönemini ele alan romanda yazar aileyi yok etmeye dayalı ilginç bir toplumsal projeden söz etmektedir. Sovyet liderleri 60 yıllık uygulamadan sonra hala komünizmin tam olarak yerleştirilememesinin sebeplerini tespit etmek için toplantılar yapar ve neticede faturayı aileye çıkarırlar. Aile kuşaktan kuşağa değer aktarıcı istasyon rolüyle istenen Sovyet vatandaşının oluşmasına mani olmaktadır. Bu tespit üzerine ailesiz ve değersiz yeni bir fert imal etme projesi uygulamaya sokulur. “Cinslerin Embriyonel Tanzimi” adı verilen bu gizli projenin başına Andrey Andreyeviç veya sonraki adıyla Rahip Filofey geçirilir. Dahi bir genetik mühendisi olan Andrey’in seçilme sebebi onun annesi tarafından bir yetiştirme yurdunun önüne bırakılmış ve burada devlet tarafından yetiştirilmiş olmasıdır. O başarılı fakat sevgiye yabancı, değersiz ve ruhsuz bir bilim adamı, adeta bir

makinedir. Bahsi geçen projenin amacı, suni döllendirme yolu ile anonim fertler üretmektir. X fert adı verilen bu fertler ile, aile, sülale ve nesillerin genetik teselsülü tarihe karışacak ailenin görevini devlet üstlenecektir. Adı sanı olmayan ve geçmişle ilgili her türlü bağdan azade olan X fertler modern mankırtlar olarak kendilerine enjekte edilen komünist ideolojinin kusursuz militanları olacak her emri hiç irdilemeden uygulayacaktır. X fertler diğer insanların aksine geriye bakmayacak, aile ve akrabalık gibi eski dünyanın arkaik değerlerini tarihin çöplüğüne gömecek, korkmadan ve şüphe etmeden tüm dünyada komünizmi zafere taşıyacaktır.

X fertlerin dünyaya getirilmesinde hapishanelerdeki suçlu genç kadınlar kullanılmaktadır. Suni dölleme ile hamile bırakılan bu kadınların cezaları doğurdukları çocuklarını devlete teslim etme karşılığında yarıya indirilmektedir.

Kendisi de bir nevi x fert olan Flofey, başlarda projeyi başarıyla yürütür. Ancak problemsiz bir şekilde işleyen bu sistem umulmadık bir müdahaleyle sekteye uğrar. Genç bir siyasi suçlu olan Runa, Flofey'e "insanların Tanrı tarafından belirlenen yöntemle değil de şeytan tarafından belirlenen yöntemle çocuk sahibi olmalarını" sorgulamasını sağlar. Kendisini küçük bir tanrı gibi gören Flofey önce çok öfkelenir ama sonra cesaretine hayran kaldığı kadına âşık olur. Runa'nın harekete geçirdiği vicdanı nihayet doğruyu bulur ve projeden çekilir. Böylece eserde aşk ve insani değerler şeytani projelere galip gelir.

Aytmatov'un romanındaki "labaratuvar ortamında suni insan üretimi" motifi bir bakıma Aldous Huxley'in "Cesur Yeni Dünya"sını andırmaktadır. Bu romanda da insanlar deney tüplerinde yapay olarak imal edilir. Embriyolar şişelenir, etiketlenir ve o anki sosyal gereklere göre kimyasal işlemlerden geçirilerek çocuklar elde edilir ve Neo-Pavlovcu şartlandırma odalarına gönderilip yoğun psikolojik ve sosyal şartlandırma işlemleriyle toplumun ihtiyaç duyduğu alanlarda yetiştirilip şekillendirilirler.

Şimdi dikkatimizi bahsi geçen ütopyik romanlardan günümüze çevirelim ve ailemizin içinde bulunduğu durumu tespiti çalışalım. Kaba Sovyet sisteminin başaramadığı ailesiz toplum veya işlevsiz aile projesi bugün sınır tanımayan iletişim vasıtalarının ve sosyal medyanın rüzgarını arkasına alan şeytani bir akıl tarafından tatbik mevkiine konulmaya çalışılıyor. Batıda zaten hayli zayıflatılmış olan aile kurumu bu nihaî darbelerle son nefesini vermek üzere. Esasen dini bir kurum olan ailenin yıkılması ve cinsel ihtiyaçların neslin idamesi hedefinden sapıp anlık haza odaklanmasıyla azalan çocuk doğumları gelişmiş Batı ülkelerinde toplumunda hızlı bir yaşlanmaya ve çöküşe yol açmakta. Batı bir yana bugün dünyanın en büyük mali gücü olarak görülen Çin bile aynı hastalığa yakalanmış durumda ve 2050 yılına kadar hem çok yaşlanacak hem de nüfusu üçte bir oranında azalacak.

İslam toplumları ve ülkemizde de nisbi olarak daha iyi olmakla birlikte durum hayli endişe verici. Batının yıkıcı dalgaları sürekli kıyılarımızı dövüyor ve her gün aile değerlerimizden bir parçasını alıp götürüyor. İstatistiklere yansıyan evlenme yaşındaki gecikme, çocuk sayısındaki düşüş ve buna mukabil boşanmalardaki büyük artış ailenin biyolojik

yenilenmeyle ilgili alanda teklediğini gösteren ciddi bulgular. Ancak bundan da büyük tehdit ailenin yukarıda bahsettiğimiz kuşaklar arasındaki değerleri aktarıcı rolünü ifa edemez duruma gelmesi.

Ailenin fonksiyonelliği geniş aile tipinden çekirdek aile tipine evrilmeye bağlı olarak nice zamandır sürekli azalmaya devam etmektedir. Şehirleşmeye bağlı olarak anne ve babanın çalışıyor olması, buna mukabil dede ve nine gibi çocuğa geleneksel değerleri aktaracak motiflerin bulunmaması birkaç kuşaktan beri kültürel devamlılığı tehdit altına almaktadır. Ancak asıl internetin hayatımıza girmesinden sonradır ki kuşaklar arasındaki çözülüş önlenemez bir hale gelmiştir. Bugün aynı evi paylaşan aile bireylerinin her biri tekil olarak sınırsız bir sosyal medya bombardımanına maruzdurlar. Evin her bireyi küçük yaştan itibaren kendi odasında bütün zararlı ve yıkıcı yayınlara muhatap olmaktadır. Henüz hiçbir koruyucu kültürel filtresi oluşmamış küçük çocukların bu vahşi ve sınır tanımaz dünya ile muhatap olması onların ruh dünyasında tamir edilmez tahribatlara yol açıyor. Netice olarak internet aynı evin içinde dahi olsa çocuğu anne babanın elinden alıyor, aile değerleri yerine değersiz bir dünyanın kirlerini ona pompalıyor ve ortaya yeni tip bir mankırt yahut X fert tipi çıkıyor. Sovyetlerin beceremediği proje şimdi vahşi Batı kapitalizminin araçlarıyla gerçeğe dönüşüyor. O halde yeni bir Nayman Ana'nın ninnilerine ve ölüm anındaki şu çığlığına ihtiyacımız var: Ey sosyal medya çamurunda debelenip duran delikanlı veya genç kız! Adını hatırla! Soyunu, sopunu, inancını... Hasılı kim olduğunu hatırla ki bu modern zamanların Cücenleri seni mankırtlaştıramasın...

Modern Dünyada *Müslüman Bir Aile Olmanın Zorlukları*

Röportaj: Taha Burak Toprak

Dr. Öğretim Üyesi, İbn Haldun Üniversitesi Psikoloji Bölümü

Görüşen: Ali Şahin

İbn Haldun Üniversitesi
Psikoloji Doktora Öğrencisi

“Modern dünyada Müslüman aile olmak” size ne ifade ediyor? Bu tanımın içinde sizce ne tür dinamikler barınıyor?

Modern dünyada Müslüman aile olmak gerçekten zor, çetrefilli bir soru. Bunun başlı başına kolay bir tanımı var mıdır bilemiyorum. Düşünmek lazım ama şöyle; modern dünyada Müslüman aile olmak demek bence hem modern dünyanın neler getirdiğini iyi anlamak, onlarla iyi ve gerçekçi bir ilişki kurmak ve ona Kur'an ve sünnete uygun cevaplar geliştirerek o cevapları yaşamak demek kısaca.

Modern yaşamın getirdiği hızlı değişim ve bireyselleşme Müslüman aile yapısını sizce nasıl etkiliyor? Bu süreçte en büyük kırılma nerede yaşanıyor?

Bu hızlı değişim ve bireyselleşme meselesi tabii çok açıdan kendisini gösteriyor muhakkak. Yani, modern dünyanın içerisinde hepimiz yaşadığımız için dolayısıyla herkesi etkiliyor. En büyük kırılma nerede yaşanıyor dersek; aile içi ilişkilerdeki samimiyetin, dostluğun ya da yakınlığın zedelenmesi olarak kendisini gösteriyor. Modern dünya çok fazla zaman ve emek talep ediyor aile dışı ilişkilerde dolayısıyla aile bağı meselesi zedelenmiş oluyor. Bu sadece ailede de değil, aslında tüm yakın ilişkilerde benzer bir ritme sahip oluyor modern dünya. Ama işte o ritme aile içerisinde cevap üretmek gerekiyor. Bu da modern dünyanın getirdiklerini ciddiye alıp ona makul cevaplar üretmekle mümkün olabilir. Aksi halde aile ilişkileri marjinalleşiyor.

Sizce bir Müslüman aile, maneviyatını ve aidiyetini kaybetmeden modern toplumla uyum içinde yaşayabilir mi? Bunun için nasıl bir yol haritası önerirsiniz?

Söylediğim gibi burada bence gerçekten iyi anlamak lazım modernitenin oluşturduğu talepleri ve bunlar karşısında çok keskin katı durmanın çok bir faydası olacağını düşünmüyorum. Bunlara Kur'an ve sünnet içerisinde pratik çözümler üretebilmek, modern dünyanın getirdiği şeylerle eğer bunlar açıkça dine uygun olmayan ya da zarar verici şeyler değilse uyum içerisinde bir sistem oluşturmak lazım diye düşünüyorum.

Anne-babalar dini açıdan uygun olmayan düşünce ve davranışlar gördükleri zaman çocuklarıyla iletişim kurmada yönetmesi zor, ikircikli bir durumun içinde bulabiliyor kendilerini. Bu tarz durumlarda hem ebeveyn hem de çocuk tutumu için neler söylersiniz?

Bunlar duruma göre değişir. Yani bunların bazılarını oturup açıkça konuşmak lazım. Bazılarını süreç içerisinde açık yüzleştirmeler içerisinde olmadan esnek bir biçimde yönetebilmek lazım. Buralarda hani ailenin tabii muhakkak faydası olur ama bence ailenin çocuklarını makul akran ortamlarına sokabilmeleri, makul kişilerle -hem akran hem de abi, abla gibi makul kişilerle- muhatap edebilmeleri, yani makul sosyal ortamlar içerisinde çocuklarına fırsat oluşturmalarının daha etkili olacağını düşünüyorum. Her şeyi birebir ailede çözmeye çalışmak da çok etkili olmayabilir.

Bazen anne babalar kişilik özellikleri ve modern yaşamın getirdiği tedirginliklerle de beraber takıntı düzeyinde kontrolcü bir tutum benimseyebiliyorlar. Bu durumun muhtemel etkileri, nasıl uygun bir şekilde yönetilebileceği hakkında neler söylersiniz?

Kontrolcülük meselesinin iki tane ucu var. Yani ya kontrolcülük ya da umursamazlık gibi akslar oluyor. Belki şöyle düşünmek lazım: Ebeveynliğin de aslında bir ibadet olduğunu, dolayısıyla bize emanet olan çocukları terbiye etmeye çalıştığımızı, o süreçlerin bizim terbiyemizin de bir parçası olduğu meselesini unutmamak lazım. Genellikle ebeveynler kendilerinin kesin mutlak doğruyu bilip bunu da karşı tarafa vermeleri gerektiği gibi bir fikre sahipler. Yani o karşılaştıkları sorunun

gerçekliğinin onlara ne anlattığı, onlara ne öğrettiğine bazen kayıtsız kalarak hareket ediyorlar. Yeteri kadar istişare etmiyorlar. İstişare ettiklerinde, “beni anlamadı istişare ettiğim kişiler, aslında durum benim düşündüğüm gibi!” deyip, fikrî sabitede kalabiliyorlar. Kontrolcülüğün hiçbir zaman iyi bir sonuç verdiğini görmüyoruz maalesef. İlişkilerin daha keskinleşmesi, uzaklaşmasına sahip oluyor.

Artık dijital çağda çocuklar dış etkilere oldukça açık bir ortamda büyüyorlar. Dini kimliğin sağlıklı bir şekilde oturması konusunda aileler nelere dikkat edebilir çocuk yetiştirirken?

Dijitalite meselesinde de gene alternatif dijital araçlar oluşturmak ve çocukları onlarla tanıştırmak gibi bir şey gerekecek. Yani dijital araçlardan soyutlanmaları pek mümkün değil. Belki bunların hepsinin özünde şöyle temel bir şey var: Çocuklar anne babalarıyla ilişki kurduklarında, sevgiye doyurulduklarında, kıymet verildiklerini, esirgindiklerini, kişiliklerine saygı duyulduğunu hissettiklerinde zaten bu süreçlerde aslında reçete gibi beklediğimiz birçok şey doğal olarak kolaylaşıyor. O yüzden bir ibadet olarak ebeveynlik meselesini söylemiştim.

Ailede anne ve babalar için ayrı ayrı kritik gördüğünüz, üstlenilmesi gereken roller neler?

Annenin anne, babanın babalık rollerinde tabii ki ortaklaşmalar, birbirine

destek olmalar olur ama o rollerin kendi fitriliği içerisindeki mesuliyetlerini birbirlerine devretmek yerine onları üstlenmeleri bana önemli geliyor. Annenin şefkati, babanın gücü ve himayesi bunlar kıymetli şeyler. Anne babanın birbirine karşı sevgisi, saygısı, özeni çocukların onlara sevgisi, saygısı, özenine dönüşür. Bunlar yine çok kıymetlidir çünkü çocuklar anne babalarının kendi anne babalarına davranışlarını ve anne babalarının birbirlerine olan davranışlarını modelliyorlar neticede. Dolayısıyla buradaki özen ve dikkat aynı şekilde geri döner.

Aile ilişkileri bağlamında psikoloji ve psikoterapinin sunabilecekleri, sınırları nelerdir? Çift-aile terapisi almak isteyen dini hassasiyet sahibi ailelere ne tavsiye edersiniz, nelere dikkat etmek gerekir böyle bir durumda?

Bu nasıl bir psikoterapi olduğuyla çok doğru orantılı bir şey. Dolayısıyla psikoterapi alırken o psikoterapinin bizim değer dünyamıza karşı hassas ve saygılı olup olmadığından emin olmamız iyi olur diye düşünüyorum. Psikoterapi bizim istemediğimiz sonuçlara sebep olan kısır döngülerimizi bize gösterebiliyorsa iyi işleyen bir psikoterapidir diye düşünüyorum. Yani açığa çıkan davranışlarda bizim mesuliyetimizi, sorumluluğumuzu bize gösterebiliyorsa; davranışımızın, düşüncemizin, tavırlarımızın değiştirebileceğimiz parçalarını bize gösterip bu konuda bizi teşvik edip yardımcı oluyorsa ve bunlar bizim değerlerimizle, inançlarımızla uyumluysa çok güzel bir müdahale olur.

İslam'da Ailenin Temel Dinamikleri ve Günümüzde Aile Düşüncesine Yönelik Problemler

Hatice Ece ERÇİN

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Tefsir Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

İnsanlık tarihi kadar eski olan aile kurumu, tarih boyunca varlığını farklı biçimlerde sürdürmüştür. Adem ile Havva'dan günümüze kadar her toplumda ve inanç sisteminde, kuralları ve yapısı farklı olsa da aile olgusu her zaman var olmuştur. İslam'ın temel değerlerinden biri, evliliğin istikrarı ve aile huzuru açısından büyük önem taşıyan güven duygusudur. Zira güven eksikliği yalnızca evlilikte değil, tüm insani ilişkilerde sorunlara yol açan bir unsurdur. Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de güven ihtiyacı fiziksel ihtiyaçların

hemen ardından gelmektedir. Bireyin güven duymadan sağlıklı sosyal ilişkiler kurması mümkün değildir. Oysa evlilik, doğası gereği sosyal bir ilişkiye dayanır. Bu nedenle sağlıklı bir evliliğin oluşması ve sürdürülebilmesi, güvenin tesis edilmesine bağlıdır.

Kur'an-ı Kerim'de "Onlar sizin için elbisedir, siz de onlar için elbisesiniz." (Bakara, 2/187) ifadesiyle eşler, birbirlerine karşı örtü ve koruma işlevi gören varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Bu metafor, iki yönlü olarak değerlendirilebilir. İlk olarak bu elbise, insanın fitratında bulunan sevmeye ve sevilme ihtiyacını karşılayan, güven ve aidiyet duygusu sağlayan bir bağ niteliğindedir. İkinci olarak ise eşler, birbirlerinin insani

zaaflarını örten, hataları dışa vurmadan kuşatan bir korunma alanı işlevi görür. Bu yönüyle elbise benzetmesi, sevgiyle saran ve hatayı örten iki yönlü bir örtü olup hem duygusal bir yakınlığı hem de ahlaki bir örtücülüğü simgeler. Hz. Peygamber de "Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanınızdır" hadisiyle evliliğin önemine vurgu yapmış ve eşe iyi davranma konusunda kendisini örnek göstermiştir. Ayrıca İslam'da kadın, anne olarak üstün bir mertebeye sahiptir; Hz. Peygamber'in "Cennet, annelerin ayakları altındadır" hadisi, bu durumu açıkça ifade etmektedir. İslam dini, bekârlığı tasvip etmemiş; boşanmaya ise ancak zorunlu hâllerde sıcak bakmıştır. Aile huzuru öncelikli kabul edilmiş, geçimsizlik hâlinde kadın ya da erkek ayrımı yapılmaksızın her iki tarafa da sabır ve barış içinde çözüm tavsiye edilmiştir. Ancak zaman içinde Kur'an'ın ana mesajları göz ardı edilerek çok eşlilik ve kadına yönelik şiddet gibi konular üzerinden polemikler üretilmiş; bu durum, Kur'an'ın aileye dair yapıcı mesajlarının arka planda kalmasına neden olmuştur.

İslam'da ailenin temel dinamikleri ele alındığında, bu yapının sevgi (meveddet), merhamet, karşılıklı sorumluluk, neslin korunması ve devamlılığı gibi değerler üzerine inşa edildiği görülmektedir. Buna karşın, modern toplumlarda aile kurumunun karşı karşıya kaldığı bazı düşünsel eğilimlerin bu yapıyı zayıflatmış görülmektedir. Bu eğilimlerden biri, birey merkezli yaşam anlayışının yaygınlaşmasıyla birlikte gelen toplumsal sorumluluk bilincinin zayıflamasıdır. Zira bireyselleşme düşüncesi, özgürlük ve kendini gerçekleştirme gibi ideallerle beslenmekte; bu durum zamanla sosyal ilişkileri zayıflatan, empati ve aidiyet duygusunu körelten bir gerçekliğe dönüşebilmektedir.

Ayrıca bazı feminist söylemler, kadının toplumsal konumunu güçlendirme iddiası taşımakta ancak geleneksel aile yapısı ve annelik gibi rolleri olumsuz gösterme eğilimiyle İslam'ın kadına tanıdığı hak ve sorumluluklarla çatışan yaklaşımlar sergileyebilmektedir. Feminist düşünce; annelik, ev içi emeğin önemi ya da kadın-erkek tamamlayıcılığı gibi İslami öğretilerde değer atfedilen rolleri ataerkil tahakküm biçimleri olarak yorumlamakta ve bu yönüyle toplumsal dengeyi tehdit eden görüşler ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda bazı feminist yaklaşımlar, anneliği "gönüllü kölelik" olarak nitelendirmiş; kadının ancak geleneksel aile yapısından koparak özgürleşebileceğini iddia etmiştir. Diğer yandan sosyal medya aracılığıyla sunulan popüler kültüre ait "sadece kendini önemse", "sana haksızlık edeni asla affetme", "başkalarına değer vererek kendini tüketme" gibi söylemler, genç bireylerde sorumluluk ve empati duygusunu zayıflatmaktadır. Bu tür düşünce kalıpları, uzun vadede toplumda tahammülsüzlük, güvensizlik ve iletişim bozukluğu gibi sosyal çatışma ortamını tetikleyebilmektedir. Nitekim suç oranlarının giderek daha küçük yaş gruplarına doğru yayılması ve şiddet davranışlarının normalleşmesi, yalnızca bireyin karakter yapısıyla değil, maruz kaldığı değerler sistemiyle de doğrudan ilişkilidir.

Günümüzde evliliklerin sosyal medya mecralarında farklı şekillerde yansıtılması da aile düşüncesine yönelik olumsuz etkiye sahiptir. Gerçeklikten uzak, aşırı olumlanan, sahip olunmayan ama öyleymiş gibi sunulan düşünceler, görseller ve içerikler; sanal dünyada oluşturulmuş idealize edilmiş bir evlilik anlayışını beslemekte ve bireylerin gerçek hayatla bağ kurmasını zorlaştırmaktadır. Aşırı idealize edilen evlilikle ilgili paylaşımlar, evlilik çağındaki gençlerde yetersizlik, imkânsızlık ve tatminsizlik gibi duygulara kapılmasına yol açabilmektedir. Bu durum, aile kurma sürecine gösteriş odaklı bir bakış açısını da ekleyerek bireyleri yüzeysel ve tüketim odaklı ilişkilere yönlendirebilmektedir. İslam dini, bireyselci ve tüketime dayalı sevgi anlayışından farklı olarak sevgiye tüketilen değil, üretilebilen bir değer olarak yaklaşmaktadır. İslam, sevgiye yalnızca duygusal bir yön değil, sorumluluk ve karşılıklı çaba içeren ahlaki bir boyut da atfetmektedir. Böylece sevgi, emekle beslenen ve eylemle sürdürülen bir değer olarak aile mefhumunun merkezinde yer almaktadır.

İslam'ın aileye ilişkin sunduğu model, hem bireyin fitratına uygun bir yapı arz etmesi hem de toplumsal düzenin sürdürülebilirliğine katkı sağlaması açısından dengeleyici bir karaktere sahiptir. Günümüzde aile kurumunun karşı karşıya kaldığı sorunlar karşısında, sevgiye emeği esas alan ve bireylere sorumluluğu yükleyen bu temel değerler yeniden hatırlanmalı ve toplumsal bilinç düzeyinde güçlendirilmelidir. Aile kurumunun İslami ilkeler doğrultusunda yeniden inşası, yalnızca dini bir sorumluluk değil, aynı zamanda toplumsal barış ve istikrarın temini açısından da elzemdir. Unutulmamalıdır ki bir toplumun bekâsı, aile kurumunun bekâsına; toplumsal huzurun tesisi ise aile içi huzurun varlığına bağlıdır.

ERKEKLİĞİN KRİZİ VE BABALIĞIN İHYASI

İlker Aktürk

İstanbul Cerrahpaşa Üniversitesi

Sosyal Hizmet Bölümü Doktora Öğrencisi

Kimlik Bunalımının Anatomisi

Erkeğin geleneksel yapısı, modern dünyanın getirileriyle birlikte ciddi bir değişime uğradı. Bir zamanlar; öğretici, koruyucu, kollayıcı, sağlayıcı gibi nitelikler taşıyan erkeklik, ciddi bir yön kaybı ile karşı karşıya. Bundan en çok etkilenenler ise hiç kuşkusuz, genç erkekler. “Erkeklik” ile özdeşleştirilen davranışların belirsizleşmesi, bazılarının eleştirilmesi ve değersizleştirilmesi bir anlam boşluğu doğurdu. Sadece ülkemizde değil, tüm dünyada erkekler görünmez ancak sarsıcı ve yıkıcı bir kimlik bunalımı tecrübe ediyor. Bu kriz yalnızca bireysel bir mesele değil, sosyal açıdan anlam dünyasını da şekillendirecek bir nitelik taşıyor. Zira erkeklik bugün tehditkâr, yetersiz, kendini komik duruma düşüren, çıkarım yeteneği zayıf bir figür olarak temsil ediliyor. Kendisini buradan çıkarmayı başaranlar ise modern ideolojik söylemlerin gazabına uğrayıp toksik olmakla, maskülen olmakla, eril olmakla itham ediliyor ve erkeğe dair parçaları taşımak, suçluluğu beraberinde getiren peşin bir hükmü içerisinde barındırıyor. Geleneksel yapılarla verilen ve “haklılık” payı bulunan mücadelenin sonunda kimin kazanıyor olduğunu görmek zor ancak erkeğin meşruiyetini simgesel anlamda yitirmeye başladığı anlaşıyor. Genç erkekler, “nasıl olmaları gerektiğini” bilememenin verdiği savrulmayla bazen içe kapanıyor, bazen marjinalleşiyor bazen ise öfkeli bir saldırganla dönüşüyor. Hangi halde olursa olsun, hiçbir kaybedilmiş pusulayı inşa etmeye ve yönü yeniden bulmaya yardımcı olmuyor.

Karşı karşıya olduğumuz bu tabloyu daha da karmaşık hale getiren şey ise erkeklikten beklentilerin giderek belirsizleşmesi ve çelişkilerle dolu hale gelmesidir. Erkeğin koruyuculuğu beklenirken, buna yönelik girişimler baskıcılık ile anında etiketleniyor. Erkeğin sorumluluk alması beklenirken, bir yandan da müthiş bir denge gözetmesi gerekiyor aksi takdirde buyurganlık eleştirisi ile karşı karşıya kalıyor; cesaretli olması gerekiyor ancak bu sefer de eril tahakküm damgası yiyor. Nihayetinde erkeklik, hiç olmadığı kadar çıkmaza girmiş durumda. Erkeklik performansı ortaya konulduğunda toksik erkeklik; ezber bir kavram olarak gündeme geliyor; erkeklikten uzaklaşanlar ise pasiflik ile rollerini yeteri kadar iyi yerine getirememek ile eleştiriliyor.

Paradoksal bir yapının getirdiği zorlantılar, bireyleri aktif şekilde davranışsal çıktılar ortaya koymaktan çok savunmacı bir yapıya götürerek daha çok kaçınan bir kimliğin ortaya çıkmasına neden oluyor. Bu kimlik labirenti, modern çağın ideolojik saldırılarından kaçınmaya çalışırken, kendini bulmaya ve kimliğini inşa etmeye çalışan genç erkekleri ise ya marjinal söylemlere ya da daha da içe kapanmaya iterek, erkeği sessiz bir çıkmaza sürüklüyor.

Geçmişle Kopan Bağlar: Steril Erkekliğin Doğuşu

Tarih boyunca erkeklik, toplumsal yapıdaki önemli unsurlardan birisi olarak kabul edildi, ancak modern ideolojik saldırılar ile erkeklik; neredeyse reddedilebilecek ve değersizleştirilebilecek konuma geriledi. Nihayetinde güç, denetim, üretkenlik ve koruma nitelikleri bu sembolik evrenin harcını karıyor, “erkek olmak” soyun sürdürülmesi kadar ailenin geçimini ve hiyerarşideki açık konumu da garanti ediyordu. Ne var ki 20. yüzyılın ikinci yarısına girildiğinde kadınların kamusal alanda daha fazla görünür hale gelmesi, köklü cinsiyet eleştirileri, çekirdek ailenin gevşemesi ve bireyselliğin ivme kazanması, erkeklik kurumuna yönetilen eleştiriler ile birlikte sabit kabuller esnemeye başladı. Bu elbette toplumsal uzlaşısı açısından önemli bir adımdı, ancak “artık işe yaramadığı” düşünülen bir yapı bozguna uğrattırken, yerine sınırları belli bir inşa süreci gerçekleştirilemedi. Böylelikle erkeklik, içerisinde neyin barınmaması konusunda epeyce mutabık kalınan, ancak neye sahip olması gerektiği konusunda ortak bir söylem kurulmayan bir yapı ihtiva etmeye başladı. Modern dönemde erkekliğin babalar dahil tüm temsilleri, nasıl olmamaları gerektiği konusunda epeyce malumat edindiler ancak nasıl olmaları gerektiği konusunda ciddi belirsizliklerle ve çelişkilerle yüzleştiler. Bu durum özellikle genç erkekler için ciddi bir aidiyet problemini birlikte getirdi ve onları her nasılla ise kabul edip benimseyebilecek riskli oluşumların içerisinde “erkeklik performansı” sergilemek durumunda bıraktı. Bu bazen karşımıza suç bazen madde kullanımı, bazen intihar bazen ise aşırı aktivist oluşumlarda yer almak şeklinde çıktı. Her şeyin sorgulandığı ve yapı bozumuna uğrattıldığı fakat sahici bir alternatifte işaret edilmeyen bu ortamda geçmişle bağ koparken, gelecek de sis perdesinin ardına

gizlendi; sonuçta değişen yalnızca normlar değil, koca bir kimliğin anlamıydı.

Erkekliğin tarih boyunca bir performansın ürünü olduğunu düşündüğümüzde bu anlam kaybı daha da açıklık kazanıyor. Erkek kimliği; mücadele etmeyi, sorumluluk almayı, sağlayıcı olmayı, üretmeyi ve risk almayı gerektiren bir yapıda iken; edinilmiş bir haktan ziyade kanıtlanması gereken bir mevkii niteliğinde idi. Oysa modern toplum ile birlikte sınıma alanları daraldı, temel gevşedi. Artık iş aramayan, okula gitmeyen, sorumluluk almayan, ilişkiden kaçınan, kendi değer dünyasını kuramamış, risk alamayan, çekingen, çocuklarının yetişmesine katkıda bulunmaktan uzak, arabasına bakım yaptıramayan, bayramda kesilecek kurbanı seçemeyen, tamir yapamayan, hiç cenazeye katılmamış ve etrafındakilere katkı sunmayan steril bir erkeklik doğuverdi. Kendimizi ise tanımın olmadığı, yol haritasının olmadığı, belirsizliğin baskın olduğu ve çelişkili beklentilerin öne çıktığı derin ama sessiz bir krizin ortasında bulduk. Derin, sessiz ve yankısız bir kriz.

Çelişkili Beklentilerin Labirenti

Geleneksel erkeklik, uğradığı eleştiriler sonucunda bir çözülme sürecine girdi. Bu çözülme süreci ise ilginç bir paradoksun ortaya çıkmasına zemin hazırladı. Geleneksel erkekliğin yapı taşları yerinden sarsıldı ancak erkeklikten beklentiler yerinde kalmaya devam etti. Böylelikle genç erkekleri hem bir başarısızlık ve performans endişesi hem de yetersizlik duygusu sarıverdi. Liberalizmin etkisiyle kavramlar, onları tanımlayanlardan münferit hale gelmeye başladı. Dolayısıyla erkeklik ve kadınlık, üzerinde uzlaşısı sağlanamayan tanımlamalar bütünü haline geldi. “Ne yaparsam daha doğru olur?” sorusuna açık bir yanıt bulamayan genç erkekler için ısrarlı bir beklenti sürekliliği devam ediyor. Bu da giderek özellikle ergenleri ve genç erkekleri daha kırılgan ve savunmasız bir pozisyona itiyor. İçinde bulunduğumuz dönemde erkeklikten ne kadar uzaklaşırsanız o kadar özgürlükçü ancak çözülmesi gereken problemler ortaya çıktığında pasif kalırsanız o kadar zayıf oluyorsunuz. Dolayısıyla modern dönem erkekliği ne yapacağını bilemez halde bırakıyor. Daha ilginç olanı ise bu krizi yüksek sesle dile getiriyor olmak ve “kadın düşmanlığı yapmak” ile özdeşleştiriliyor olmak. Despotik bir baskı ile karşı karşıya kalınıyor, reddediliyor ya da bu söylemler değersizleştiriliyor; çözüm arayışı daha başlangıcından bir duvar ile karşı karşıya kalıyor. Oysa karşımızdaki çıkmaz, yalnızca erkeklerin değil, toplumun bütününe geleceğini belirleyecek kritik bir dönüm noktası niteliği taşıyor ve bu durumun getirdiği zorlantılar, bireyleri aktif davranışsal çıktılar ortaya koymaktan çok savunmacı bir yapıya götürecek daha kaçınan bir kimliğin ortaya çıkmasına neden oluyor.

Bu konuşamama durumu, aidiyet bulamayan genç erkekleri uç söylemlere ve radikal ideolojilere sürükleyen tehlikeli bir zemin hazırlıyor; dijital mecralarda dolaşıma giren aşırı cinsiyetçi söylemler ise kimlik bunalımı yaşayanların psikolojik boşluklarına hitap ederek öfkeye tutunabilecekleri bir dal işlevi görüyor. Bu platformlarda erkeklik, çoğunlukla kadınları aşağılama, şiddet yüceltme ya da aşırı rekabetçi davranışlar sergileme üzerinden tanımlanıyor ve böylece gerçek erkeklik arayışından uzaklaşan, suni bir performans alanı yaratılıyor. Aynı zamanda sosyal medya, pornografi ve çevrimiçi kumar gibi bağımlılık yaratıcı unsurlar, gerçek hayattan koparan suni başarılar vaat ediyor; ancak bu sanal dünyalar, erkekleri gerçek ilişki kurma, sorumluluk alma ve kendini gerçekleştirme deneyimlerinden mahrum bırakarak onları daha da izole bir konuma itiyor. Pornografinin yarattığı gerçekdışı cinsellik algısı, sağlıklı ilişki kurma becerilerini köreltirken;

kumar ve oyun bağımlılığı ise risk alma ve başarı elde etme ihtiyacını suni yollarla karşılamaya çalışarak gerçek hayattaki üretkenlik ve yaratıcılığı sekteye uğrattıyor. Nihayetinde bu dijital kaçış mekanizmaları özgüveni aşındırıp ilişkileri zayıflatıyor, hatta çoğu zaman erkekleri toplumsal yaşamdan tamamen koparan bir yıkımla sonuçlanıyor. Kısacası bu geçici çözüm arayışları, erkekliğin anlam kayıplarını daha da derinleştiren bir kısır döngü yaratırken, kimlikssel labirentte kaybolmuş genç erkekleri ya marjinal söylemlere ya da daha da içe kapanmaya iterek, erkekliği derin bir çıkmaza sürüklüyor. Bu nedenle erkekliği yeniden tanımlama çabası, yalnızca bireysel bir gelişim meselesi olmanın ötesinde; toplumsal iyileşmenin vazgeçilmez bir adımı olarak ele alınması gereken kritik bir süreç haline geliyor.

Bu krizin ortasında erkekliğin gerçek anlamını yeniden keşfetmek, yüzeysel çözümlerden ziyade köklü bir dönüşümü gerekli kılıyor. Modern dönemin erkeklik anlayışının en büyük sorunu, erkekliği salt bireysel başarı ve rekabet üzerinden tanımlamaya çalışmasında yatıyor. Oysa geleneksel toplumlarda erkeklik, toplumsal dokuda oynadığı rol ve yerine getirdiği sorumluluklar üzerinden anlam kazanıyordu; erkek olmak, aynı zamanda bir sonraki nesle aktarılacak değerlerin koruyucusu ve taşıyıcısı olmayı da beraberinde getiriyordu. Bu bağlamda erkekliğin krizden çıkışı için gereken en temel unsur, onun toplumsal sorumluluklarını ve gelecek nesillere karşı yükümlülüklerini yeniden tanımlamasında yatıyor. İşte bu noktada, erkekliğin en köklü ve anlamlı tezahürlerinden birisi olan babalık, hem bireysel hem de toplumsal iyileşmenin anahtarı olarak öne çıkıyor.

Babalığın İhyası: Kayıp Pusulayı Yeniden İnşa Etmek

Erkeklik krizinin etrafında dönen soruların gölgesinde, çoğu kez unutulmuş bir kavram sessizce bekliyor: Babalık. Oysa babalık yalnızca neslin devamını sağlamakla sınırlı olmayan; erkeğin kendini baştan inşa ettiği, sorumluluk almayı ve derin duygusal bağlar kurmayı öğrendiği bir varoluş biçimi olarak karşımızda duruyor. Ne var ki modern toplumda baba figürünün giderek silikleşmesi, erkeklikteki köksüzlük problemini hızlandıran bir etken haline geldi; çocuğa rehberlik eden, topluma istikamet çizen onarıcı baba modelinin zayıflaması, erkeği kimlik yitimine karşı savunmasız bırakırken erkekliğin meşruiyetini simgesel anlamda yitirmeye başladığını gözler önüne seriyor. Babalık erkeklik için böyle bir belirsizlik fırtınasında pusula işlevi görme potansiyeli taşıırken; otoriter, uzak ve buyurgan eski kalıpların tozlu raflarına dönmek de çözüm sunmuyor. Bu geleneksel model, erkekliği yalnızca otorite ve mesafe üzerinden tanımlayarak babayı aileden koparan, çocuklarıyla duygusal bağ kurmaktan kaçınan bir figüre dönüştürüyor. Oysa günümüzün ihtiyaç duyduğu baba modeli, bu iki uç arasında dengeli bir yol çizebilen,

hem güçlü hem de sevecen olabilen bir yapıda şekillenmeli.

Esas ihtiyaç duyduğumuz şey, duygusal olarak erişilebilir, sınır koyabilen, şefkatli fakat ilkesizleşmeyen; yönlendiren ama baskıcı olmayan, çocuğuyla konuşabilen ama otoritesini kaybetmeyen yeni bir baba idealinin inşasıdır. Bu yeni baba modeli, çocuğuna hem güven veren hem de saygı duyulan, hem koruyucu hem de özgürleştirici bir figür olarak öne çıkmalı—zira güçlü erkeklik yalnızca sertlik ve tahakkümden değil, yön duygusundan, sorumluluk bilincinden ve içtenliğin derinliklerinden beslenen, empati kurabilen ama kararlı durabilen bir yapı olarak ortaya çıkıyor. Böylesi bir babalık anlayışı, erkekliğin kayıp anlamını yeniden kazandıracak, hem bireysel tatmin hem de toplumsal katkı sağlayacak köklü bir dönüşümün itici gücü haline geliyor. Dolayısıyla toplumsal kurumların bu yeniden inşa sürecini taşıyacak köklü zeminleri hazırlaması bir zorunluluk haline geliyor. Eğitim sisteminden başlayarak okullarda erkek çocukların babalık rollerine hazırlanması, medya içeriğinde pozitif baba temsillerinin güçlendirilmesi, iş dünyasında babalık dostu politikaların yaygınlaştırılması ve aile hukukunda babaların çocuklarıyla olan bağlarının korunması. Bu kapsamda erkeklerin ebeveynlik yolculuğunun yalnızlığa terk edilmemesi, toplumsal bir sorumluluk olarak ele alınmalı.

Babalık öncesi hazırlık programları, yeni doğum yapan aileler için kapsamlı danışmanlık hizmetleri, uzun süreli ve esnek babalık izinleri, iş yerlerinde babalık destekleri, boşanma süreçlerinde babaların haklarının korunması ve aile mahkemelerinde ortak velayet uygulamalarının yaygınlaştırılması bu sürecin vazgeçilmez araçları olarak öne çıkıyor. Dahası, erkeklerin babalık deneyimlerini paylaşabilecekleri toplulukların oluşturulması, baba-çocuk etkinliklerinin toplumsal olarak desteklenmesi ve babalığın sadece “yardımcı ebeveyn” olarak değil, eşit sorumluluğa sahip bir rol olarak algılanması kritik önem taşıyor. Bu değişim süreci yalnızca bireysel gelişimin değil, toplumsal dönüşümün de anahtarı konumunda bulunuyor. Çünkü erkeklik krizinden çıkışımızın yolu babalıktan geçiyor; çocuğunun hayatına anlam ve yön veren baba, kendi yaşamında da derin bir anlam ve amaç bulma imkanına kavuşurken erkekliğin toplumsal meşruiyetini de yeniden kazanıyor. Belki de bugün en çok ihtiyaç duyduğumuz şey, işte bu anlamlı erkekliklerin babalarıyla birlikte gerçekleşecek köklü yeniden doğuşudur. Zira bu süreç, hiç olmadığı kadar çıkmaza girmiş erkekliği, kaybedilmiş pusulayı inşa etmeye ve yönü yeniden bulmaya yardımcı olacak tarihi bir fırsat sunuyor.

MÜSLÜMAN BİR AİLE OLMA YOLCULUĞU: Modern Dünyada Yeni Boyutlar

Ayşe Yılmaz

Marmara Üniversitesi

Eğitim Yönetimi Bölümü Doktora Öğrencisi

“Müslüman Bir Aile Olmak”

Belki bu başlık, her dönemde değerliydi. Ama bugün, modern dünyada, baş döndüren hız ve tüketim kültürü içinde çok daha özel bir değer kazanıyor. Başlığın zorluğu ise tam da kendisinde: “Müslüman olmak” değil, “Müslüman bir aile olmak” tan bahsediliyor. Üstelik “Modern dünyada Müslüman bir aile olmak...” Aslında bu başlık; öncesi “Müslüman bir aile olmaya çabalamak” sonrası “modernitenin dayatmalarına rağmen kimliğini koruyarak Müslüman bir aile kalabilmek” şeklinde basamaklandırılabilir. Bu çabanın kendisi, başlı başına bir yolculuğu açıklar. Bir yandan kendi iç sesini, bir yandan çağın gürültüsünü dinlemek; bir yandan bireysel çabalar, bir yandan ailevi sorumluluklar, dışarıya karşı ve kendi içimize doğru yeniden ve yeniden inşa etme süreci...

Müslümanca Bir Aile Olma Yolculuğu: Modern Dünyada Yeni Boyutlar, Çabalar ve Fedakarlıklar

Dinin klasik tanımı, “akıl sahiplerini kendi hür iradeleriyle hayra sevk eden ilahi kanunlar bütünü” olarak yapılır. Aile ise, İslami bakışta sadece biyolojik bir bağ değil; dünya ve ahiret saadetine birlikte yürümek üzere kurulmuş bir kurumdur. Aile ve din kavramlarının entegrasyonu modern dünyada ailenin yalnızca “paylaşılmış anılar” değil, “birlikte hayra yönelme” yolculuğu olduğunu hatırlatır. Müslüman bir aile için özel bir sorumluluk alanı ortaya koyar. Çünkü bir yandan insan, kendi dünya ve ahiret huzurunu arzularken; diğer yandan bu huzura ailesiyle erişmek ve birlikte yürümek ister. Aile, bu anlamda insanın ahiret yurduna birlikte selamete ulaşmayı hedeflediği en yakın çevre olarak öne çıkar.

Yolculuk, “birlikte ahiret yolculuğu” idealini paylaşmakla başlasa da, modern dünyada çok kolay olmamaktadır. Bu ideal “kişisel tercihlere saygı” ile “ailevi ortak hedef” arasındaki dengeyi her gün yeniden çizmeyi gerektirir. Nitekim bu, kişisel tercihten daha fazlasını ifade eder. Arkadaş ortamlarında sınır çizmeyi öğrenmek zamanla kolaylaşabilir; film zevki, gezi planları ya da alışveriş alışkanlıkları gibi konularda farklılıklar tolere edilebilir. Ancak aile içinde mesele, “senin alanın” ya da “benim alanım” gibi kişisel tercihlerden öteye geçer. Burada İslami literatürde aileyi “birlikte dünya ve ahiret saadeti arzuladığın çekirdek kadro” olarak tanımlamak, modern dünyada da bu amaca birlikte odaklanmayı hatırlatır.

Çağımızın “tüketim ve gösteriş” kültürü, ailenin iç sesini kolayca bastırabilir. “Hep daha fazlası” diyen tüketim ideali, paylaşmayı ve iktisadi bile lüksleştirebilir. “Kişisel alan” kavramının abartılması ise ailedeki sorumluluk duygusunu zayıflatır. Bu yüzden Müslüman bir aile olmak, artık sessiz bir devrim olarak yerini alabilir. Alışkanlıkları

sorgulamak, “benim tercihim” diye başlayan cümlelerin aileye zarar verip vermediğini tartmak ve sürekli dengeyi aramak.

Modern dünyada eş ve ebeveyn olmak da farklı sınavları beraberinde barındırır. Çağın nesline uygun pedagojik yöntemleri bilmek, modern psikolojinin sunduğu verileri anlamak ama bütün bunları aynı zamanda İslami değerlerin hassas terazisinde tartmak gerekir. Çünkü buradaki davet, modern dünyanın hızlı ve yüzeysel akımlarına karşı sabra,

fedakarlığa ve iradeye yönlendirme üzerinedir. Zamanımızda ibadetlerin görünürlüğü, algılanma biçimi ve çevresel beklentilerdeki değişim de dikkate alınarak; doğru beklentiler oluşturmak, nazıkçe uyarabilmek ve gönül incitmeden iletişim kurabilmek ayrı bir hassasiyet alanıdır.

Kendi Sınırlarını ve Potansiyelini Kavrayış

Belki de bu yolculuk aslında evlilik kararıyla birlikte başlıyor. Yalnızca maddi sorular değil, kişinin iç sesi, din algısı ve karşısındakinden ne beklediği de gündeme gelir. “Benim beklentilerim ne? Karşımdakinin beklentilerine göre neredeyim? Bu düzeni İslami bakış açısıyla ne kadar sürdürebiliriz?” gibi sorular, birlikte yol almanın manevi zeminini güçlendiren temel adımlardır. Sonrasında ise bu yolculuğun en önemli adımı, kişinin kendini tanıma çabasını sürekli kılmaktır: “Hangi alanlarda çaba gösterebilirim? Nerede sabretmeliyim, nerede nazıkçe uyarmalıyım? Nerede geri çekilip dua etmeliyim?” Çünkü Müslüman bir ailede mesele, sadece bireysel sınırları korumak değil; ortak bir hedef olan ahiret yurdunda birlikte yürümektir. Bu hedef, modern dünyanın bireyselleşme akımlarına karşı güçlü bir panzehir niteliği taşır. Böylece evlilik, yalnızca yeni bir hayat düzeni kurmak değil; kendini ve karşısındakini tanımanın, ortak hedefte buluşmanın ilk adımı haline gelir.

Birlikte Yürümek: Modern Dünyaya Rağmen

Nihai olarak modern dünyada Müslüman bir aile olmak, yalnızca modernitenin cazibesine karşı durmak değil; aynı zamanda kalpten kalbe uzanan, sabır ve dua ile örülen bir yolculuktur. Ev alırken, çocuklar için okul seçerken “Müslümanca yatırım” demek, sadece helal finansman yollarını değil; aynı zamanda değerleri koruyacak ve birlikte büyütecek ortamları gözetmeyi gerektirir. Modern dünyanın hızına rağmen, yavaş yavaş ama bilinçle “birlikte yürümenin” yollarını aramak; Müslüman bir aileyi ayakta tutan asıl güçtür. Çünkü Müslüman bir aile olmak, yalnızca yan yana yaşamak değil; birlikte çabalamak, birlikte dua etmek ve birlikte Allah’a yönelmektir.

Zamana Direnen Kale: *Müslüman Aile*

Sümeyye Gül

İstanbul Üniversitesi

Hadis Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

“Nev’-i beşerin hayatı dünyeviyesinde en cem’iyetli merkez ve en esaslı zenberek (faaliyet) ve dünyevî saadet için bir Cennet, bir melce, bir tahassungâh (koruyucu) ise; aile hayatıdır. Ve herkesin hanesi, küçük bir dünyasıdır.” (Bediüzzaman Said Nursî)

Varlığımızın en mahrem, en derin limanıdır aile. Yorgun düştüğümüzde başımızı yasladığımız omuz, hayatın gürültüsünden kaçtığımız ilk sığınaktır. Fakat artık bu sığınak, modern çağın gürültüsünden korunmak zorundadır. Çünkü zamanın dili hız, hayatın baskısı yönsüzlük, kalabalıkların ortasında ise garip bir yalnızlık hüküm sürüyor.

Modernliğe Rağmen Değil, Onun İçinde Müslüman Kalmak

Modern çağda Müslüman bir aile olmak, zamanın ruhuna karşı değil, rahmetin gölgesinde yaşamak demektir. Her şey değişir. Ama dua, sadakat

ve sevgiyle kurulan yuvalar değişmez.

Evet, artık her evde internet var.

Ama her kalpte iman var mı?

Her sofrada yemek var, ama her lokmada bereket var mı?

Her evde televizyon var, ama her evde Fatiha’yla uyanan sabahlar var mı?

Müslüman aile, çağla kavga etmez ama çağın ruhuna teslim de olmaz. Zaman değiştikçe, sabit kalan tek şey Allah’ın kelimidir. Ve o kelamın gölgesinde büyüyen çocuk, hangi fırtına eserse essin, yolunu kaybetmez.

İslam’da Aile

İslam, aileyi sadece toplumu oluşturan bir birim değil; bir ibadet mekânı, bir rahmet vesilesi olarak görür. Kur’an, aileyi sevgi ve merhamet temeli üzerine bina eder. Nitekim ayet-i kerimede bu durum şu şekilde dile getirilmiştir:

O’nun varlığının delillerinden biri de, kendileriyle ülfet edip huzura ermeniz için size kendi cinsinizden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesidir. Şüphesiz bunda, sistemlice düşünen bir toplum için nice dersler ve ibretler vardır. (Rum, 21)

Evet, çağ hızlı... Hayat meşgul... Sistem karmaşık... Ama hâlâ bir baba, çocuğuna İslam’ın gereklerini öğretebiliyor, bir anne, evladının yüreğine Allah korkusu aşılayabiliyorsa, Ümmetin kalbi hâlâ atıyor demektir.

Modern Ailede Peygamberî Ölçü

Peygamber Efendimiz (sav) aile hayatıyla da bize rehberlik etmiş, ümmetine örnek bir eş, merhametli bir baba ve şefkatli bir dede olmuştur. Eşi Hz. Aişe (ra), onun aile içindeki halini şöyle anlatır:

“Evde ailesinin hizmetinde olurdu. Ayakkabısını tamir eder, elbisesini dikerdi.”

Bu örneklik, bize şunu gösterir: Ailede herkes birbirine omuz olur, yük olmaz.

Bugünün modern ebeveynliği ise çoğu zaman çocuğa imkân sunmakla, ekranla susturmakla sınırlı kaldı. Oysa İslam, çocuğun gönlünü doyurmayı da öğretir. Efendimiz (sav) torunu Hz. Hasan'ı ve Hz. Hüseyin'i öper, onları omzuna alır, hatta secede onların oyunu bitene kadar başını kaldırmazdı. Bu sadece bir merhamet göstergesi değil, aynı zamanda bir eğitim metodudur. Sevgiyle büyüyen çocuk, sevgi taşır. İsim koymak da bu sevginin ve sorumluluğun ilk adımıdır. Müslüman bir aile, çocuğuna yalnızca güzel bir sesleniş değil; bir yön, bir dua, bir kimlik tayin eder.

Efendimiz (sav) buyurur: “Siz kıyâmet günü isimlerinizle ve babalarınızın isimleriyle çağrılacaksınız. Öyleyse güzel isimler koyun.” (Ebû Dâvûd, Edeb, 61)

Modern çağda Müslüman aile olmak; gürültüde sessizliği koruyabilmek, ekran çağında göz göze bakabilmek, hız çağında sabırla yürüyebilmektir. Bu kolay değildir ama mümkündür. Çünkü Müslüman bir aile olmak, çağın imkânlarını inkâr etmek değil; onları kontrol altına alabilmektir. Dış dünyanın değil, iç dünyanın sesine kulak verebilmektir. Sofrada yalnızca yemek değil, şükür de vardır. Elbette tartışmalar olur ama her tartışmadan sonra bir istiğfar, her kırgınlıktan sonra bir dua edilir.

Nice kıssalarda görüyoruz ki, aile bir imtihan yeridir. Hz. Nuh'un (as) iman etmeyen oğluyla yaşadığı ayrılık, Hz. İbrahim'in (as) hanımı Hacer ile oğlu İsmail'i çölün ortasında Allah'a emanet etmesi... Bunlar, sadece tarihî olaylar değil; bugünün anne babalarına sabrın, tevekkülün, teslimiyetin örnekleridir.

Rahmetli Erbakan hocamızın “Bir milletin asıl gücü; tankı, topu, tüfeği değil inançlı ve imanlı gençliğidir” sözünü; “Bir milletin gerçek gücü, ne tankıdır ne topudur; o milletin aile yapısıdır.” şeklinde dile getirirsek yanlış olmaz zannımca. Sonuç olarak, modern çağın dalgaları ne kadar sert olursa olsun, aile limanı sağlam kurulmuşsa gemi batmaz. Müslüman aile, bu çağda sadece bir yaşam tarzı değil, bir direniş biçimidir. Bir müjde, bir mesaj, bir emanettir.

Ne Yapmalı? Pratik ve Ruh Dolu Öneriler

1. Evinizde mutlaka bir 'dua köşesi' olsun. Çocukları duaya alıştırmaı teşvik eder.
2. Haftada bir gün 'Aile Sohbeti Saati' belirleyin. Herkes telefonları bırakıp kalplerini açsın. Kıssalar okuyun, anılar paylaşın.
3. Peygamber Efendimiz'in aile hayatını birlikte öğrenin. Hz. Hatice ile olan nezaketini, çocuklarına karşı olan merhametini anlatın.
4. Evde ekran süresi değil, birlikte vakit süresi koyun. Günde 15 dakika bile olsa birlikte Kur'an okuyun.

Ekran Aynasındaki Aile: Dizilerin Toplumsal Yapıya Derin Etkileri

Sami Şekeroğlu

İstanbul İmam Hatip Lisesi

Meslek Dersleri Öğretmeni ve İYV Vefa Yurdu Mezunu

Günümüz dünyasında televizyon ya da dijital platform dizileri, birer eğlence aracı olmanın ötesine geçerek, toplumsal yaşamın önemli etki elemanlarından biri haline gelmiştir. Küreselleşen medya ortamında, bu yapımlar milyonlarca hatta milyarlarca izleyiciye ulaşarak kültürel sınırları aşmakta ve farklı coğrafyalardaki insanların günlük yaşam pratikleri, değer yargıları ve hatta psikolojik durumları üzerinde belirgin etkiler oluşturmaktadır. Özellikle ülkemizde dizilerin, geniş kitlelere ulaşma potansiyeliyle; aile yapısı, değerler, toplumsal normlar ve ilişkiler üzerinde derinlemesine etkiler bırakmaktadır. Ekranlarda yankılanan hikayeler, kişilerin aileye bakış açısını, beklentilerini ve hatta günlük yaşam pratiklerini dahi şekillendirebilmektedir.

Dizilerin insan psikolojisi üzerindeki etkileri, birçok uluslararası çalışmanın da konusu olmuştur. Örneğin, Bandura'nın Sosyal Öğrenme Teorisi, bireylerin gözlem yoluyla öğrendiği davranışların taklit edilme potansiyelini vurgular.¹ Bu teoriye göre, dizilerde sergilenen agresif davranışlar, kişiler arasındaki sorun çözme biçimleri veya idealleştirilmiş yaşam tarzları, izleyiciler tarafından örnek alınabilir. Özellikle çocuklar ve gençler, televizyon ekranlarında gördükleri karakterlerin davranışlarını içselleştirmeye, hayata aktarmaya daha yatkındırlar. Bu alanda bir başka önemli çalışma ise Gerbner'in Ekme/Yetiştirme Teorisi'dir (Cultivation Theory). Bu teori, televizyonun

uzun süreli izlenmesinin, bireylerin dünya hakkındaki algılarını ve inançlarını televizyonda sunulan gerçekliğe yakınlaştırdığını öne sürer.² Bu bağlamda, dizilerde sürekli olarak belli aile modellerinin, ilişki dinamiklerinin veya toplumsal sorunların sunulması, izleyicilerin bu konulara dair algılarını zamanla değiştirebilir. Örneğin, sürekli olarak karmaşık ve çatışmalı aile ilişkilerini izleyen bir birey, gerçek hayattaki aile ilişkilerinin de benzer şekilde sorunlu olduğuna inanmaya başlayabilir.

I. Dizilerin Aile Yapısı Üzerindeki Çok Yönlü Etkileri: Olumlu ve Olumsuz Perspektifler

Dizilerin aile yapısı üzerindeki etkileri, olumlu ve olumsuz olmak üzere iki ana başlık altında incelenebilir. Olumlu etkiler arasında, farklı yaşam tarzlarının ve aile modellerinin görünür kılınması, empati gelişimine katkı sağlaması ve bazı toplumsal sorunlara dikkat çekilmesi sayılabilir. Örneğin, daha önce toplum tarafından açıkça ve genel olarak tartışılmamış aile içi şiddet, çocuk istismarı, erken yaşta

evlilik gibi konuların diziler aracılığıyla tartışmaya açılması, izleyicilerde farkındalık oluşturabilmektedir. Bu farkındalık, özellikle toplumun gün ışığına çıkmayan sorunları hakkında, kamuoyunda bir tartışma zemini oluşturulmasına ve çözüm arayışlarının hızlanmasına yardımcı olabilir. Farklı kültürel ve sosyoekonomik yapıdaki ailelerin ekranlarda temsil edilmesi, izleyicilere kendi aile dinamiklerini farklı perspektiflerden değerlendirme fırsatı sunar. Bu durum, bireylerin kendi değerlerini sorgulamalarına, daha

hoşgörülü ve anlayışlı olmasına zemin hazırlayabilir.

Ancak dizilerin aile yapısına etkileri çoğunlukla eleştirel bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Özellikle geleneksel Türk aile yapısının erozyona uğradığı, Batılı yaşam tarzlarının ve bireyselliğin öne çıkarıldığı eleştirileri sıkça dile getirilir. Murat Ömer Şuhudi Güven ve Fatih Çınar'ın gençler arasında popüler dizilerin değerler açısından analizi üzerine yaptıkları araştırmada, dizilerdeki olumlu ve olumsuz değerlerin tespiti amaçlanmıştır.³ Bu çalışma, dizilerin, izleyicilere dayattığı veya özendirdiği değer yargılarının, özellikle genç nesillerin dünya görüşü ve aile algısı üzerinde belirleyici rol oynadığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Muhammed Furkan Koçak ve Abdullah İnce'nin popüler Türk dizilerinde sunulan aile imajı üzerine lise öğrencileriyle yaptıkları çalışma, dizilerin aile algısı üzerindeki potansiyel etkilerini derinlemesine analiz etmiştir.⁴ Araştırma bulguları, dizilerdeki aile modellerinin, gençlerin kendi ailelerini nasıl algıladıkları, evlilik ve ebeveynlik gibi konulardaki beklentileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Özellikle gençler, dizilerde gördükleri "ideal" veya "modern" aile yapısına özenerek, kendi aileleriyle ilgili beklentilerini ve eleştirilerini bu doğrultuda şekillendirebilmektedirler.

II. Geleneksel ile Modern Arasındaki Çatışma ve Dizilerdeki Yansımaları

Geçmişten bugüne, tanzimat dönemi romanlarından televizyon dizilerine aile temsilleri, genellikle geleneksel ile modernin, dindar ile seküler yaşam tarzlarının karşı karşıya gelmesi şeklinde tezahür eden çatışmalar ve bu çatışmaların çözümleri üzerinden ilerler. Günümüzde bu söz konusu çatışmaların konu edildiği dizilerin sayısındaki artış, bu dizilerin bilimsel çalışmalara konu edilmesini sağlamıştır. Nida Sümeyya Çetin'in "Dindar Aile ve Modern Aile İlişkisinde Değişim ve Çatışmaları Dizi Filmler Üzerinden Okumak: Kızılçık Şerbeti" başlıklı çalışması, bahsi geçen çatışmaların ekranlardaki yansımalarını derinlemesine incelemektedir.⁵ Bu tür diziler, farklı değer sistemlerinin aile içindeki etkileşimlerini sergileyerek, izleyicilere bu farklılıklarla nasıl başa çıkılacağı konusunda dolaylı mesajlar verebilir. Örneğin, "Kızılçık Şerbeti" dizisinde, dindar ve seküler yaşam tarzına sahip iki ailenin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan kültürel çatışmalar, izleyicilere farklı yaşam biçimlerine saygı duyma ve ortak paydalar bulma konusunda düşündürücü örnekler sunmaktadır. Ancak, bu mesajların her zaman yapıcı olduğu söylenemez. Bazı durumlarda, çatışmaların aşırı dramatize edilmesi, basmakalıp yargılarla sunulması veya yanlış çözüm yolları önerilmesi, izleyicilerde olumsuz algılara yol açabilir ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirebilir.

Dizilerde işlenen evlilik, boşanma, sadakatsizlik ve şiddet gibi temalar da aile yapısını derinden etkileyen unsurlardır. Boşanmanın sıkça ve bazen normalleştirilmiş bir şekilde ele alınması, evlilik kurumuna olan inancı zayıflatabilir veya boşanmanın bir çözüm yolu olarak daha kolay tercih edilmesine neden olabilir. Evlilik dışı ilişkilerin, sadakatsizliğin veya aile içi şiddetin görselleştirilmesi, toplumsal normların gevşemesine ve bazı ahlaki değerlerin erozyona uğramasına katkıda bulunabilir. Selda Külekçi'nin "Medyada Muhafazakâr Aile Temsili: Kızılçık Şerbeti Dizisi Örneği" başlıklı makalesinde de belirtildiği gibi, genel olarak medya ve özellikle de diziler, insanları etkileme ve davranış biçimlerini değiştirebilme gücüne sahiptir.⁶ Medya iletişiminde televizyonun gücü, bu etkileşimi daha da belirgin kılmaktadır. İzleyiciler, ekranda gördükleri davranış kalıplarını, farkında olmadan kendi yaşamlarına adapte edebilir, ilişkilerindeki sorunlara benzer çözüm yolları arayabilir veya farklı yaşam tarzlarına karşı daha hoşgörülü veya daha yargılayıcı bir tutum sergileyebilirler.

III. Cinsiyet Roller, Bireysellik ve Tüketim Kültürünün Etkileri

Ayrıca, dizilerde kadın ve erkek rollerinin gelenekselden uzaklaşan temsilleri de aile yapısını etkileyen önemli faktörlerden biridir.

Güçlü, kariyer odaklı kadın karakterler veya duygusal, ev işleriyle ilgilenen erkek karakterler, toplumda gelenek kaynaklı ve yerleşik cinsiyet rolleri algısını değiştirebilir. Bu durum, bazı kesimler tarafından modernleşme, toplumsal cinsiyet eşitliğinin bir göstergesi ve kadınların kamusal alanda daha fazla yer almasının bir yansıması olarak kabul edilirken, geleneksel aile değerlerini savunan kesimler tarafından eleştirilmektedir. Eleştirilerin özellikle, aile içindeki despot sevgiyi reddedip kendi seçimlerinin peşinden giden karakterlerin varlığı ve bireysel özgürlüğün giderek daha fazla ön plana çıktığı yapımlar üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Bu tür temsiller, aile içinde otorite figürlerinin değişimi ve karar alma süreçlerinin farklılaşması gibi konuları tetikleyebilir.

Tüketim kültürünün yaygınlaşmasında dizilerin etkisi de göz ardı edilemez bir gerçektir. Dizilerde sergilenen lüks yaşam tarzları, pahalı giysiler, arabalar, son model teknolojik aletler ve görkemli evler, izleyicilerde özenmeyi ve tüketme arzusunu tetikleyebilmektedir. Ülkü Yılmaz'ın dizilerde tüketim kültürünün gençlerin yaşam tarzı üzerine etkileri

üzerine yaptığı yüksek lisans tezi, bu konunun önemini vurgulamaktadır.⁷ Diziler aracılığıyla özendirilen bu tüketim odaklı yaşam biçimi, özellikle gençler arasında markalara, moda ve gösterişe olan düşkünlüğü artırabilir. Bu durum, aile bütçeleri üzerinde baskı yaratabileceği gibi, maddi değerlere aşırı önem verilmesine ve manevi değerlerin geri plana atılmasına yol açabilir. Aile içinde tüketim harcamaları üzerine yaşanan anlaşmazlıklar, bu etkinin somut bir örneği olarak karşımıza çıkabilmektedir.

IV. Gerçek Hayatta Dizilerin Gölgesi: Haber Metinlerinden Örnekler

Dizilerin aile yapısına etkileri sadece teorik düzeyde kalmamakta, zaman zaman medyanın gündemine yansıyan somut olaylarla da kendini göstermektedir. Dizilerin gerçek hayata etkisini gösteren birkaç örnek verecek olursak:

“Kurtlar Vadisi ve Şiddet Olayları”: Türkiye televizyon tarihinin en uzun soluklu ve tartışmalı dizilerinden biri olan “Kurtlar Vadisi”, yayınlandığı dönemlerde şiddeti özendirdiği ve gençleri kötü davranışlara yönelttiği gerekçesiyle sıkça eleştirilmiştir. Haber

kaynaklarında, dizideki karakterleri taklit eden kişilerin karıştığı şiddet olaylarına dair haberler yer almıştır.⁸ Bu örnekler, izleyici kitlesi üzerindeki taklitçi etkileri gözler önüne sermektedir.

“Aşk-ı Memnu Sendromu: Evlilik İçi Sadakatsizliklerin Artışı”: Aşk-ı Memnu adlı romandan uyarlanan aynı isimli dizinin ilk versiyonu 1975 yılında, ikinci versiyonu ise 2008’de yayınlandı ve büyük bir izleyici kitlesine ulaştı. Söz konusu dizi, evlilik içi yasak aşk temasını işlemiştir. Dizinin yayınlandığı dönemde ve sonrasında, bazı uzmanlar ve gazeteciler tarafından, dizinin evlilik dışı ilişkilere karşı toplumsal algıyı değiştirdiği, hatta bazı vakalarda bu tür ilişkilerin artışına zemin hazırladığı yorumları yapılmıştır.⁹ Elbette, bu iddiaların bilimsel olarak kesin kanıtı olmasa da dizinin yoğun tartışmalara yol açması ve etik değerler üzerine düşünceleri tetiklemesi, etkileşim gücünün bir göstergesidir.

Bu örnekler, dizilerin sadece birer kurgu olmaktan öte, gerçek hayat pratikleri, ilişkiler ve toplumsal değerler üzerinde doğrudan veya dolaylı etkiler oluşturabildiğini göstermektedir. İzleyiciler, ekranlarda gördükleri dünyayı kendi yaşamlarıyla karşılaştırma, oradaki karakterleri taklit etme veya onların davranışlarından etkilenme eğiliminde olabilirler.

V. Ekranın Gölgelerindeki Dönüşüm ve Toplumsal Sorumluluk

Sonuç olarak, televizyon dizileri aile yapısı üzerinde çok yönlü ve karmaşık etkiler oluşturmaktadır. Bir yandan farklı yaşam biçimlerini ve değerleri görünür kılarak empatiye katkıda bulunabilirken, diğer yandan geleneksel aile yapısını sorgulayan, hatta zayıflatan unsurları barındırabilirler. Dizilerin; aile içi ilişkileri, evlilik algısını, cinsiyet rollerini, tüketim alışkanlıklarını ve hatta bireylerin hayat beklentilerini dolaylı yoldan etkileyerek toplumsal dönüşümün bir aracı haline geldiğini söylemek mümkündür. Bu dönüşümün hızı ve yönü hem dizi yapımcılarının içerik tercihleri hem de izleyicilerin bu içerikleri nasıl algıladıkları ve yorumladıklarıyla doğrudan ilişkilidir.

Medyanın, özellikle de televizyonun toplumu şekillendirme gücü göz önüne alındığında, dizi yapımcılarının ve yayıncıların toplumsal sorumluluklarını daha fazla gözetmeleri, aile değerlerini koruyacak ve güçlendirecek içeriklere yönelmeleri büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, özellikle ana akım tabir edilen televizyon kanallarında yayınlanacak olan dizilerde aile içi iletişimi güçlendiren, sorun çözme becerilerini destekleyen, farklılıklara saygıyı teşvik eden ve toplumsal değerleri yücelten yaklaşımların benimsenmesi gerekmektedir. Aşırı dramatizasyondan, şiddetin

normalleştirilmesinden ve ahlaki değerleri zedeleyici içeriklerden kaçınılması, dizilerin potansiyel olumsuz etkilerini asgariye indirmek adına atılacak önemli adımlardır.

Aynı zamanda, dizileri seyreden izleyicilerin de eleştirel bir gözle seyretmeleri, ekranlardaki temsilleri gerçek hayatla karıştırmamaları ve pasif birer alıcı olmaktan çıkarak, içerikleri sorgulayan, analiz eden bireyler olmaları gerekmektedir. Özellikle ebeveynlerin, çocuklarının izlediği dizileri denetlemesi, onlarla bu dizilerdeki konular hakkında konuşması ve aile içi iletişimi güçlendirmeye yönelik çabaları sürdürmesi, dizilerin potansiyel olumsuz etkilerinden korunmada kilit rol oynamaktadır. Bu bağlamda her öğrenim kademesi için hazırlanan ya da hazırlanacak medya okuryazarlığı dersinin önemine vurgu yapmak gerekiyor. Ekranın gölgelerindeki bu dönüşümü anlamak ve bu dönüşüme bilinçli bir şekilde yön vermek, hem bireylerin hem de toplumun sağlıklı ve güçlü bir geleceğe adım atması için elzemdir. Diziler, eğer doğru mesajlarla ve sorumluluk bilinciyle üretilirse, toplumsal farkındalığı artırabilir, empatiyi geliştirebilir ve aileleri daha güçlü kılacak bir araca dönüşebilirler. Ancak bu potansiyelin gerçekleştirilmesi, tüm paydaşların ortak çabasına bağlıdır.

Kaynaklar

1. Bandura, A. (1977). Social learning theory. Prentice Hall.
2. Gerbner, G., & Gross, L. (1976). Living with television: The violence profile. Journal of Communication, 26(2), 172-199.
3. Güven, M. Ö. Ş., & Çınar, F. (2024). Gençler Arasında Popüler Olan Dizilerin Değerler Açısından Analizi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 21(1), 218-239.
4. Koçak, M. F., & İnce, A. (2024). Popüler Türk Dizilerinde Sunulan Aile İmajı: Lise Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 26(50), 411-429.
5. Çetin, N. S. (2023). Dindar Aile ve Modern Aile İlişkisinde Değişim ve Çatışmaları Dizi Filmler Üzerinden Okumak: Kızılıçık Şerbeti. Medya ve Din Araştırmaları Dergisi, 6(1), 143-165.
6. Külekçi, S. (2024). Medyada Muhafazakâr Aile Temsili: Kızılıçık Şerbeti Dizisi Örneği. International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR), 11(112), 2103-2113.
7. Yılmaz, Ü. (2013). Dizilerde tüketim kültürünün gençlerin yaşam tarzı üzerine etkileri. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
8. <https://anlatilaninotesi.com.tr/20190713/rtuke-kurtlar-vadisi-sikayeti-babam-bu-film-yuzunden-bizi-dovuyor-1039654473.html>
9. <https://www.dizidoktoru.com/m/dizi/ask-i-memnu-45-yasinda-h182.html>

Modern Dünyada Müslüman Bir Aile Olmak: Sınavlar ve Sığınaklar

Ömer Faruk Sert

İstanbul Üniversitesi

İslam Hukuku Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Modern dünya, akıl almaz bir hızla değişiyor, dönüşüyor. Dijitalleşme, küreselleşme, bireyselleşme... Her biri hayatımızın dokusunu yeniden örüyor. Bu çalkantılı denizde, “Müslüman bir aile olmak” da kendine özgü sınavlarla yüzleşiyor. Gelenekle modernin, maneviyatla maddi beklentilerin, cemaatle bireyin çatışma veya uyum arayışı, modern Müslüman ailenin en temel meselesi.

Peki, bu karmaşık çağda nasıl ayakta kalacak, nasıl ruhunu koruyacak Müslüman aile? İlk ve en büyük sınavımız, değerlerimizi erozyona uğratan akımlarla mücadele etmek. Tüketim kültürü, sürekli değişen trendler ve sosyal medya bağımlılığı; aile içindeki samimiyeti, dayanışmayı

ve manevi bağları tehdit ediyor. Çocuklarımız ekranlara hapsolürken, ebeveynler de modern yaşamın getirdiği koşuşturmaca içinde birbirine ve çocuklarına yeterince zaman ayıramıyor. Sohbetler azalıyor, paylaşımlar yüzeyselleşiyor. Oysa bir ailenin en güçlü kalesi, üyeleri arasındaki derin bağ ve karşılıklı anlayıştır.

Bu noktada, modernliğin sunduğu imkânları da göz ardı etmemek gerekir. Bilgiye erişim kolaylığı, iletişim araçları ve ulaşım imkânları, Müslüman ailelerin küresel bir ümmetin parçası olduğunu daha iyi hissetmesini sağlayabilir. Farklı coğrafyalardaki Müslüman ailelerle bağ kurmak, deneyimlerini paylaşmak ve ortak sorunlara çözüm aramak, yalnızlık hissini azaltabilir ve yeni perspektifler sunabilir.

Önemli olan, bu araçları bilinçli ve hikmetle kullanmaktır; bizi birbirimizden uzaklaştıran değil, yakınlaştıran bir köprü olarak...

Maneviyatın gücü, modern dünyanın gürültüsünde bir sığınak işlevi görüyor. Aile içinde namaz, Kur'an okuma, birlikte ilim öğrenme gibi ibadetleri ve manevi faaliyetleri canlı tutmak, kalplere huzur verirken, aile bireylerinin birbirine olan bağlılığını da pekiştirir. Çocuklarımıza sadece dini bilgileri öğretmekle kalmayıp, onlara İslam ahlakını ve değerlerini yaşayarak aktarmak, güçlü ve dirençli bir kimlik inşa etmelerine yardımcı olacaktır.

Sonuç olarak, modern dünyada Müslüman bir aile olmak, bir yandan zorluklarla dolu bir mücadele, diğer yandan ise büyük bir fırsattır. Bu süreçte ayakta kalmak için, aile bireylerinin birbirine sıkıca tutunması, manevi değerleri merkeze alması ve modernliğin imkanlarını hikmetle kullanması gerekir. Ancak o zaman, hem bu dünyada huzurlu bir yuva kurabilir hem de gelecek nesillere sağlam bir miras bırakabiliriz.

Modern Dünyada Müslüman Olmak ve *Politik Sorumluluk*

Furkan Emiroğlu

İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Doktora Öğrencisi

Kan bağıyla ve evlenmeler yoluyla birbirine bağlı olanların meydana getirdiği topluluk şeklinde tanımlanan aile sevgi, saygı, mahremiyet ve sıhriyet bağının oluştuğu bir müessesedir. Toplumun en küçük yapı birimi olan aile fertlerinin hem kendi aralarındaki irtibat hem de toplumla kurdukları münasebetler aynı zamanda siyasi bir hüviyete de sahip olmaktadır.

Modern dünyada insan; bireysellik, tek tipleşme, Batılı kültürün tahakkümüne maruz kalma, zorunlu tek tip gelişme modeli, katı akılcılık, toplumsal katmanlaşma gibi faktörler gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu sorunlar karşısında birey, toplumun çekirdek modeli olan aile müessesesi içerisinde, bu sorunlar karşısında nasıl konumlanabileceğini öğrenmekte, geleneğin getirdiği bilgi ve tecrübeyi içselleştirmektedir.

Aile içi teşvik mekanizması, bilgi, görgü, kültür gibi faktörlerin yeni nesillere tevarüs etmesine yardımcı olmaktadır. Aile olma bilinci saydığımız hususların beraberinde aile mensuplarının topluma, dine ve kültüre yönelik sorumluluklarını da canlı tutabilmelerine destek olmaktadır. Yerel ve küresel düzeylerde gerçekleşen olay ve olgular karşısında Müslümanca düşünme ve Müslümanca eylemde bulunma hususlarında aile faktörü, siyaset fenomeni bazı noktalarda kesişmektedir. Bu karşılaşma, aile ve politik sorumluluk arasındaki ilişkiyi incelemeye değer kılmaktadır.

Bir fikri bireysel ve toplumsal olarak belirtmek, belirli fikir kümelerini belirli organizasyonlar çerçevesinde savunmak, toplumu

harekete geçirmek hususlarında bireyin siyaset alanında faal olmasını gerektirmektedir. Aristoteles'in vasıflandırdığı gibi "zoon politico" olan insanın diğer canlılardan farklı olarak düşünebilme becerisine sahip olması, onu aileye ve haliyle topluma karşı sorumlu bir varlık kılmaktadır. Aynı zamanda İslâm'ın bireyin beraberinde toplumu dikkate alması, bireyi çeşitli düzeylerde topluma karşı sorumlu kılmaktadır. Bireyin karşılaştığı yanlışlar karşısında doğru düşünüp doğru eylemlerde bulunması İslâm dininin mümine yüklediği sorumluluklardandır. Bu sorumlulukların bireyler

tarafından benimsenmesinde aile kurumu büyük rol oynamaktadır.

Müslüman bir ailenin yalnızca kültürel değil, aynı zamanda ahlaki bir temsil gücüne sahip olduğu unutulmamalıdır. İçinde yaşadığımız modern çağda Müslüman aile olmak aile içinde ve toplum dahilinde iyiye ve doğruyu, hakkı ve sabrı tavsiye etmeyi gerektirmektedir. Yerel ve küresel gelişmeler karşısında duyarlı olmak, belirli konularda kamuoyu bilinci oluşturması için destekte bulunmak toplum düzlemindeki siyasi sorumluluklarımızdandır.

Ailenin her mensubunun eğitim aldığı alanda, profesyonel olarak çalıştığı mecralarda düşüncelerini açık şekilde beyan edebilmeleri, kendi uzmanlıkları ve yetkinlikleri çerçevesinde kamu politikası üretimine destek olmaları gerekmektedir. Bunun için akademik çalışmalar üretmek, ilgili sorun alanına yönelik farkındalık çalışmaları yürütmek, çözüm önerilerini karar alıcı mercilere ulaştırmak önem arz etmektedir. Bu eylemlerin gerçekleştirilebilmesinde ailenin yol gösterici ve destekleyici rolü önemlidir.

Demokratik toplumların özelliklerinden birisi de bireylerin seçim hakkına sahip olmasıdır. Bu sayede seçmenler doğrudan yahut dolaylı olarak fikirlerini ve tercihlerini beyan etme, karar alma mercilerinin ve kadrolarının oluşturulmasında belirleyici bir aktör olma hüviyetine sahip olmaktadır. Ancak seçimler siyasi hayatın

yalnızca bir aşamasına tekabül etmekte olup, politika yapımı süreçlerinin tamamını teşkil etmemektedir. Bu sebeple aile mensupları yalnızca seçim dönemlerinde değil, bu dönemler dışındaki zamanlarda da siyasi görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri demokratik bir toplumun inşası açısından kıymetlidir. Aile üyelerinin mahalle ve kent düzeylerinde kolektif çalışmalarda yer almaları, sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına iştirak etmeleri, istişare ve karar alma mercilerinde bulunmaları bireyin siyasi hayata sunabileceği katkılardan bazılarıdır.

Aile mensuplarının kendi aralarında, komşularıyla, irtibat halinde olduğu kişiler ve gruplarla kurdukları ilişkilerin adalet ekseninde gerçekleşmesi önem arz etmektedir. Değerlerini taşıdığımız ailemizin politik sorumluluğa sahip mensupları olarak siyasi aşırıclıktan kaçınmak, bunun yerine itidal üzere davranıp hakikati savunmak Müslümanca duruş sergilemeye uygun düşecektir.

Ele aldığımız siyasi sorumluluk bahsini güncel bir örnekle somutlaştırmak gerekirse İsrail'in Filistin'e uyguladığı soykırım eylemi ele alınabilir. Bu soykırım karşısında, sahip olduğumuz yetkinlikler çerçevesinde, tepkimizi fikir ve eylem düzeylerinde ortaya koymamız gerekir. İsrail'in Filistin'e yönelik zulmü karşısında "mazlumdan yana saf tutmak" dinî ve vicdanî bir sorumluluktur. Bu sebeple aile bireylerinin birbirlerini

motive etmesi, İsrail'i ve onu destekleyen kişileri, ülkeleri ve kurumları boykot etmek hususunda destekleyici olmaları icap etmektedir. Bu bilincin ve teşvik mekanizmasının oluşmasında ailenin rolü aşikardır.

Sonuç olarak Müslüman ailenin çağdaş dünyada güzel bir örneklik sergilemesi, çevresindeki kimseleri iyi ve güzel olana teşvik edip kötü ve çirkin olandan alıkoyması, haksızlıklar karşısında hakkı ve adaleti savunması onun dini, toplumsal ve aynı zamanda siyasi sorumluluğu olarak görülmelidir. Yine hatırlatmak gerekir ki dayanışmanın bireyler arası düzeyde olması yerine aileler arası düzeyde olması, üzerinde mutabık kalınan hususun ve desteklenen görüşün daha geniş düzlemde karşılık bulmasına zemin hazırlayacaktır.

Modern Dünyada Varlık Bilinci ve Müslümanların Kolektif Sorumluluğu

Mehmet Tarık Copur

Milli Savunma Üniversitesi

Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Modern Dünyada İnsan Olmak

Modern dünyada insan olmak, tabiri caizse hazzın yüceltildiği bir çağda yaşamaktır. Bu çağda hayatın yegâne amacı hazların peşinde koşmaktır. İnsanın bu evrendeki anlam arayışı yerini ucu bucağı olmayan bir doyum ve tüketim arayışına bırakılır. Açıkçası insanın özü her çağda aynıdır, hiçbir zaman değişmez. Her daim hazların peşinden koşmak ister. Lakin modern dünya bunu ayıplamadığı gibi buna teşvik eder. Arzuların peşinde sürüklenmek hoş görülür ve bir özgürlük olarak tanımlanır. Bu nedenle modern dünya bir hazlar çağı olarak tanımlansa yanlış olmaz.

Doğada tüm canlıların 3 temel özelliği olan beslen, üre ve hayatta kal sınırları içerisinde çıkmayan modern dünya insanı bir müddet sonra kendisini kıymetsiz hisseder. Bu üç madde, bir araç iken hayatın amacı olur ve insan hayvanlaşır. Oysa insan, diğer tüm canlıların aksine evreni, yaratılışı, sonu ve başlangıcı sorgulayıp düşünebilen eşsiz bir akla sahiptir. Eğer bu akli kullanarak geçici hazlardan daha kıymetli bir gaye bulamazsa, karanlık uzayın içinde dönüp duran bir gezegenin içinde anlamsız bir şekilde beslenip, üreyip, yaşayıp ölür.

Müslüman Olmak

Müslüman olmak ise insanı beslen, üre, hayatta kal üçlemesinin ve dünyevi sınırların ötesine taşır. Müslümanlık; varlığı, zamanı, mekânı yaratan, her şeyin sahibi olan, eşsiz ve tek yaratıcıya teslim olmaktır. Bu teslimiyet insanı büyük bir sınavın içine dahil eder. Tüm hayvansı güdülerine rağmen akli ve iradesi ile mukaddes bir hedefe yönelme ve ilerleme mesuliyeti doğar. İmanı, ahiret inancı, ölümün ardından yargılanışı ve ebedi bir cezadan kurtuluş ile baki bir mükafata nail oluş ideali insanın dünyadaki kıymetsiz hazların peşinden

sürüklenmesine engel olur. Evren ve yaşam ebedi bir amaç üzerine inşa edilir ve insanın hayatı anlam kazanır.

Modern dünya bu nedenle Müslümanlar için hedefe giden yolda dikkat dağıtıcıdır. Müslüman'ın iradesinin kontrolünü zayıflatan birçok uyarıcı faktörle doludur. Burada bir Müslüman'a düşen vazife, iradesini kuvvetlendirmek ve tabiri caizse çelik gibi bir iradeyle hedefine yürümektir. Tam da bu hususta modern dünyada sabır, disiplin, irade gibi kavramlar şeytanlaştırılır. Zorluk,

kaçınılması gereken bir mesele oluverir. Rahatlık ise hayatın merkezine oturur. Bu nedenle modern dünyada Müslüman olmak daha zordur.

Aile Olmak

Bu zorlu süreçte Müslümanlar için dayanışma, iş birliği ve takım oyunu başarıya giden yolun anahtarı olamaz mı? Bu takım oyununun en önemli parçası olan aile, bir Müslüman'ın ulaşması gereken hedefleri için kritik bir rol oynayabilir. Tüm peygamberlerin kendilerine emredilen çağrıya evvela ailelerinden başlaması da bir rastlantı değildir.

Aile, Müslüman bireyler için en önemli iş birliği alanıdır. Modern dünyanın geçici ve değersiz hazlarına karşı kalıcı ve kıymetli hedeflere doğru yürürken yalnız kalmamanın ve dayanışma içinde ilerlemenin anahtarıdır. Başarıya, iyi bir takım oyunu ile ulaşılabilir. Kuran'da da dayanışma ve

yardımlaşmanın gerekliliğine dair birçok kez vurgu yapıldığı görülmektedir.

Uluslararası Dayanışma

Burada değinilmesi gereken önemli hususlardan birisi, aile kavramından ne anlaşıldığıdır. Bir Müslüman için aile, en başta akrabalarıdır. Lakin aile yalnızca akrabalarından ibaret değildir. Hucurat suresinde geçtiği gibi inananların ancak kardeş oldukları ifade edilir. Bu da bir Müslüman için aile kavramının çok daha geniş olduğunu gösterir. Tüm Müslümanlar, içinde yaşadıkları çağın zorluklarına ve imtihanlarına karşı birlik ve dayanışma ile üstün gelebilir.

Değinilmesi gereken bir diğer husus ise Müslümanların uluslararası arenada da bir aile gibi dayanışmasının hayati önem taşıdığıdır. Dünyanın birçok noktasında savaş, yoksulluk, hak ihlalleri, kıtlık, eğitimsizlik, hastalık gibi siyasi, iktisadi, sosyolojik

ve askeri sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların belki de en yıkıcısı olan savaş hala dünyamızın en önemli problemlerinden birisidir. Bilhassa Filistin gibi asimetrik savaşların yaşandığı bölgeler başta olmak üzere, Müslümanlar

muhtelif coğrafyalarda savaşın yıkıcı etkilerine çok sert bir biçimde maruz kalabilmektedir. Ortak bir kimlik taşıyan İslam dünyasının bu meseleyle yaklaşımı ise büyük oranda parçalı, politik çıkarlarla sınırlı ve bölgesel rekabetlere sıkışmış bir görünüm sergilemektedir. Oysaki Nisa suresi 75. ayet, Müslüman topluluklar arasında bir tür kolektif güvenlik idealini işaret etmektedir. Hz. Muhammed'in (sav) "Müminler bir vücudun azaları gibidir" hadisi de bu ideali destekler niteliktedir. Bu idealden yola çıkarak Müslümanların dış politikada bu kolektif güvenlik anlayışını temel alan stratejiler izlemekle yükümlü oldukları yakinen görülebilir.

Tüm toplumların daha gayesiz, daha çok hazzı ve rahatlığa düşkün bir hale geldiği modern dünyanın aşındırıcı etkisine karşı Müslümanlar bir aile gibi birbirine kenetlenmelidir. Ancak böylesi bir tutum ancak Müslüman bireylerin yüksek bir gaye, irade, ilim ve aile bilincine sahip olmaları ile mümkün olabilir.

Bağlarda Saklı Güç:

Müslüman Ailenin Modern Dünyadaki Yeri

Şevval Avcı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Klinik Psikoloji Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Modern dünya, bireysel özgürlüklerin ve hızla değişen yaşam tarzlarının etkisiyle insan ilişkilerinde derin değişimler yaşanmasına neden oldu. Bu değişim, sadece geleneksel yapıları sorgulamakla kalmayıp, aile kavramını da çok yönlü olarak yeniden şekillendirdi. Özellikle Müslüman aile yapısının bu değişim karşısındaki duruşu hem bireysel hem de toplumsal açıdan özenle

incelenmesi gereken önemli bir konudur. İslam kültüründe aile, sadece biyolojik ya da hukuki bir bağ olarak tanımlanmanın ötesindedir. Bu bağ rahmetin, sevginin ve güvenin kök saldıgı güçlü bir sosyal yapı olarak görülür. Kur'an'da geçen "aranıza sevgi ve merhamet koyması" ifadesi, aile içi ilişkilerin sadece duygusal değil aynı zamanda da ahlaki ve manevi bir sorumluluk taşıdığını gösterir. Bu bağlamda Müslüman bir aile, yalnızca birlikte yaşamayı değil birlikte anlam bulmayı, birlikte olgunlaşmayı ve birlikte direnç göstermeyi hedefler. Ortak değerler, amaçlar ve inançlar etrafında şekillenen bu yapı, bireyleri yalnızlıktan korur ve aidiyet duygunu güçlendirir.

Ancak çağdaş yaşamın hızla değişen ritmi, aile içi iletişimi ve bağlılığı zaman zaman zedeleyebilmektedir. Dijitalleşmenin getirdiği yüzeysellik, bireysel başarıya verilen aşırı önem ve tüketim kültürünün dayattığı doyumsuzluk hali, aileyi bir aradalık hissinden uzaklaştırabilir. Zaman daralır, anlam dağılır, bağlar gevşer. İşte tam bu noktada Müslüman bir ailenin taşıdığı değerler, koruyucu bir zemin oluşturur. Aile, modern dünyanın yıpratıcı etkilerine karşı bireyin sığınıp yeniden güç toplayabileceği bir rahmet kapısı haline gelir. Rekabetin, hızın ve hazzın yıkıcı saldırganlığından kişiyi sükûnet ve sabırla örölmüş bir zırhla korur.

Müslüman bir ailede ilişki, sadakat, sabır ve adaletle birlikte yürür. Bu dayanışma, yalnızca dışsal sorunlara karşı koruyucu bir yapı olmanın ötesinde içsel dönüşüme alan açan bir birlikteliktir. Müslüman bir ailede yaşanan zorluklar bağların sarsıldığı değil; sabır, anlayış ve tevekkülle yeniden öröldüğü anlardır. Modern dünyanın hızlı tüketilen ilişkilerine karşı, burada bağlar tüketilen ve tüketen bir yerde değil, emekle derinleşen ve kişiyi güçlendiren bir yerdedir. Bu kurulan derin bağlar sadece mutlu ve iyi anlarda değil; kırılmalarda, suskunluklarda, bekleyişlerde ve belirsizliklerde de kendini sınar. Bazen affetmek, bazen kendi iç sesini susturup karşısındakini duymak, bazen de birlikte sessizlik ve hayatın belirsizliğine eşlik etmek... Tüm bunlar, bir çatıdan fazlasını inşa eder: birlikte susulan, birlikte düşölen, birlikte beklenen ama her seferinde o birlikteliği hissettiren ve ayağa kalkılan bir yuvayı... İnsan modern çağda en çok böyle bir yere ait hissetmeye ihtiyaç duyar.

Müslüman bir ailenin varlığı, insan için hem geçmişle bağ kurabileceği hem de geleceğe umutla bakabileceği sağlam bir zemin sunar. İnsan sırtını kadim tarihine ve kültürüne yaslar, oradan güç alır. Geçmişin bilgisi ve rahmetiyle bakış açısını genişletme, yaşadığı zamana daha derinlikli bakma imkânı kazanır. Ailesinden ve tarihinden aldığı değerleri içselleştirir,

kendi bireysel yolculuğunda bu değerlerle büyür ve ardından o birikimi yeniden ailesine, çevresine ve toplumuna aktarır. Böylece aile hem bireyi besleyen hem birey tarafından beslenen karşılıklı bir hayat alanına dönüşür. Bu zemin yalnızca aile üyelerini değil, içinde yaşanılan toplumu da dönüştürür. Rahmetle şekillenen bir ev, modern dünyanın karmaşasına rağmen insanı insana yakın tutar; merhameti, şefkati ve hikmeti canlı tutar. Modern dünyada Müslüman bir aile olmak, çağın dayattığı yönsüzlüğe karşı köklü bir yön duygusuna sahip olmaktır. Çünkü ailenin ve anlamlı bir hayatın hedefi ne hız ne hazz ne de rekabettir. Belki de çağın tuzaklarından kendimizi koruyabilmenin yolu, bu bağlarda saklıdır. Değerleriyle birlikte dönüşebilmek, çağın içinde ama kökleriyle sağlam kalabilmektir. Kökleriyle bağ kurabilen Müslüman bir aile, yalnızca geçmişin değil, geleceğin de mimarıdır. Bu mümkün olduğu sürece aile hem bireyi hem toplumu koruyan, dönüştüren ve iyileştiren bir yapı olmaya devam edecektir.

MODERN DÜNYADA MÜSLÜMAN AİLE OLMAK VE Çağdaş Arap Fetva Sitelerinde Cinsiyet Meseleleri

Mine Doğan

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Hukuku Anabilim Dalı Doktor Adayı

Güncelliğini genelde koruyan cinsiyet meseleleri, çağdaş aileyi önemli ölçüde etkilemekte ve dini boyutu öğrenmeye teşvik etmektedir. Çağdaş online Arap fetva platformlarına gelen cinsiyet meseleleriyle ilgili soruların incelenmesi yoluyla bu kanıya varmak mümkündür. Çağdaş online Arap fetva platformlarındaki fetvaların, genelde halk arasında çift cinsiyetlilik olarak bilinen cinsiyet gelişim bozuklukları (hermafroditizm/interseksüalite/hünsâlık) ve cinsiyet hoşnutsuzluğu, dolayısıyla cinsiyet değiştirme meselelerine odaklandığı görülmektedir. Cinsiyet gelişim bozuklukları meselesinden başlamak gerekirse bu konuda çağdaş aileyi meşgul eden önemli bir nokta, özellikle cinsiyet gelişim bozukluğu olan bebekleri için cinsiyet belirlemesinin hükmüdür. Örneğin önemli online Arap fetva platformlarından Fetâva's-Şebeketi'l-İslâmiyye sitesine 2009 yılında ebeveynlerden gelen bir sorunun içeriği şöyledir:

“İslam dininin, hünsâ bebeklerinin cinsiyetini belirleyerek onları cerrahî operasyonlarla kendi belirledikleri cinsiyete dönüştüren anne baba hakkındaki hükmü nedir? Cinsiyeti belirledikleri için anne babaya günah var mıdır?”

Görüldüğü üzere fetva makamına gelen bu soruda bir ebeveyn, cinsiyet gelişim bozukluğu ile doğan bebekleri için cinsiyet belirlemeye dini açıdan yetkili olup olmadıklarını merak etmektedir.

Çağdaş aileyi meşgul eden diğer bir mesele, cinsiyet gelişim bozukluğu ile doğan bebeklerinin cinsiyet düzeltme operasyonlarına girmesi için aydınlatılmış onam vermenin dini boyutuyla ilgilidir. Önemli online Arap fetva platformlarından el-İslâm Suâl ve Cevâb sitesine 2012 yılında gelen soru bu durumu güzel özetlemektedir:

“Benim, genital organlarında anomali olan bir bebeğim var. Doktor, onu muayene ettikten sonra testisleri ve minik bir penisi olduğunu söyledi. Ancak bu organların fonksiyonel olmadığını, bu yüzden vücuttan alınmasını ve cinsiyetin dışı olarak kalmasını önerdi. Çünkü testisler ve penis, vücudun iç tarafında bulunuyormuş, dış genitelyalar feminen yapıdaymış. Ancak ben herhangi bir cerrahî operasyona karar vermeden önce size danışmak istedim. İşlevsiz olan eril genital dokuların çıkarılarak feminen görünümün pekiştirilmesini sağlayan bu ameliyatların yapılması caiz midir? Bu konuda dini hüküm nedir?”

Bahsedilen fetvalar, ana rahminde biyolojik cinsiyetin gelişimi esnasında meydana gelen problemlerden kaynaklanan cinsiyet gelişim bozuklukları meselesinde ebeveynleri meşgul eden önemli meselelerden bazılarının, cinsiyetin belirlenmesi görevinin onlara ait olup olmadığı ve cinsiyet düzeltme operasyonları için aydınlatılmış onam vermenin dini boyutu noktasında olduğunu göstermektedir.

Cinsiyetle ilgili diğer önemli mesele olan cinsiyet hoşnutsuzluğu, dolayısıyla cinsiyet değiştirme konusunda çağdaş online Arap fetva platformlarına gelen sorularda dikkat çeken noktalardan biri, ailenin cinsiyet hoşnutsuzluğu yaşayan aile fertlerine yönelik

nasıl bir tutum sergileyeceği hakkındadır. Örneğin önemli online Arap fetva platformlarından İslamweb sitesine 2015 yılında gelen soruda cinsiyet hoşnutsuzluğu olan kardeşi cinsiyet değiştirmek isteyen birey, bu duruma nasıl yanıt vermesi gerektiğini şu ifadelerle sormaktadır:

“Küçük kız kardeşim erkek olmak için ameliyat olmak istiyor ve ben onunla bunu konuştuğumda gözyaşlarına boğuldu. Ona sarıldım ve onu Allah Teala’nın yoluna döndürmeye söz verdim... Onu kontrol etmeye çalıştım, bazen yumuşak, bazen sert bir şekilde, ama başaramadım... Kız kardeşim herkesten ayrılp büyük bir şehirde tek başına bir daire kiraladı ve erkek gibi saçlarını kazıttı. Kadınsı özelliklerini değiştirmek için erkeklik hormonu almaya başladı ve histerektomiye (rahim aldırma operasyonu) hazırlanıyor. Tüm bu operasyonlar onun ölümüne yol açabilir. Bu durumda nasıl davranmalıyım? Ne yapmalıyım?”

Sorudan anlaşıldığı üzere çağdaş ailede cinsiyet hoşnutsuzluğu yaşayan aile fertlerinin cinsiyet değiştirme taleplerine nasıl yanıt verilmesinin gereği dini mercilere danışılarak olayın davranış düzeyinde fetva boyutu merak edilmektedir. Benzer şekilde gündem olan diğer konu, aile içinde cinsiyet hoşnutsuzluğunun yayılmasını engellemek için aile bağlarını askıya almanın ne kadar doğru olduğudur. Örneğin İslamweb fetva sitesinde 2022 tarihli fetvanın sorusunun içeriği şöyledir:

“Benim bir erkek kardeşim var. Annemin ve babamın ifadesine göre o tamamen erkektir. Yurt dışında cinsiyet değiştirme ameliyatı geçirdi. Babam ve annem ameliyattan önce bunu bilmiyorlardı, kendisi onlara ameliyattan yıllar sonra durumu haber vermiş. Şimdi annemi, kendisine seçtiği yeni ismiyle hitap etmesi için zorluyor. Annem ona kadın olarak hitap ettiği için günaha girer mi? Mirası nasıl olacak?... İkinci soru: Oğlum 12 yaşında, kızım 13 yaşında. Bu durumdan ve onunla etkileşimimizden dolayı psikolojik olarak zarar gördüler. Psikologlara ve davranış değişikliği doktorlarına danıştım ve bana (çocuklarımdan) dayılarını, temyiz çağına (iyi ve kötüyü ayırt edecek çağa) kadar hiç görmemeleri gerektiğini söylediler. Bana bu sürecin yıllarca sürebileceğini söylediler. Onlar şu an tehlikeli bir yaşta. Onun üzerindeki etkisi nedeniyle oğlumun onun gibi olması da mümkün. Çocuklarım onu küçüklüğünden beri erkek olarak tanıyorlar, ama şimdi kadın gibi giyiniyor ve konuşuyor, ayrıca sesinin kadın sesi gibi olmadığını da belirtmek gerekir. Doktorların, onu çocuklarımdan uzak tutma tavsiyesine uyarsam aile bağlarımı koparmış olur muyum?”

İncelenen fetvalar, güncel bir konu olan cinsiyet meselelerinin Müslüman ailede nispeten önemli yer edindiğini, çağdaş ailenin cinsiyet gelişim bozuklukları ve cinsiyet hoşnutsuzluğunda cinsiyet değiştirme bağlamında dini bakış açısını önemsediğini göstermektedir.

İran İslam Devrimi:

Tarihsel Arka Plan, İdeolojik Dinamikler ve Sonuçları

Md Anwar Hossen
İstanbul Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi

İran İslam Devrimi, farklı ideolojik grupların birleşerek Şah rejimini devirmesiyle gerçekleşen, modern tarihin en önemli devrimlerinden biridir. Bu makale devrimin kökenlerini, ideolojik çeşitliliğini ve devrim sonrası gelişmeleri ele alarak, Şiiliğin protest karakterinin ve Batı karşıtı söylemin nasıl devrim sürecini şekillendirdiği incelemektedir. Çalışma, 1953 CIA destekli darbe, 1963 Ayetullah Humeyni liderliğindeki ayaklanma ve 1971 Siahkal isyanı gibi üç önemli tarihi kırılma noktasını temel alarak, devrimin çok boyutlu doğasını ortaya koymaktadır. Ayrıca, Şiilik inancının tarihsel gelişimi, Safevi

Hanedanlığı ile kurumsallaşması ve ulemanın halk üzerindeki etkisinin nasıl devrimci bir güce dönüştüğü de analiz edilmektedir.

İran İslam Devrimi, Şah'ın devrilmesi konusunda ortak bir amaç etrafında birleşmiş, oldukça farklı toplumsal kesimlerin ortak çabalarıyla gerçekleşmiştir. Bu kesimler arasında Marksistler ve sosyal demokratlar gibi sol görüştekiler, kendilerine göre İslami idealleri silah yoluyla gerçekleştirmeyi savunan Halkın Mücahitleri ve geleneksel Şii ulemanın önderliğinde örgütlenen Şii Müslümanlar yer almaktadır. Toplumun bu farklı katmanlarını bir araya getiren

en önemli iki unsur, Batı'ya ve dolayısıyla Şah rejimine duyulan öfke ile Şiiliğin özgün protest yapısıdır. Hamid Dabashi'nin şu değerlendirmesi dikkat çekicidir: "Devrim gerçekleşmiş, şahlık yıkılmış ve ardından bir İslam Cumhuriyeti kurulmuştur. Asıl sorulması gereken, devrimin nasıl gerçekleştiğini tutarlı biçimde açıklayacak siyasi anlatının ne zaman başladığıdır. Eğer başlangıç noktası olarak CIA destekli 1953 darbesini alırsanız, devrim ulusçu bir bağlamda anlaşılır. 1963'te Ayetullah Humeyni liderliğinde gerçekleşen ayaklanmadan yola çıkarsanız, devrim zorunlu olarak Şii (İslamcı) bir kalkışma olarak

yorumlanır. 1971'deki Siahkal isyanını başlangıç kabul ederseniz, devrim belirgin bir Marksist karakter kazanır. Hangi başlangıç noktasını seçerseniz seçin, 1979-80 rehine krizinden sonra sistemin yoğun ve sert biçimde İslamileştirilmesi, devrim sürecinin tamamen İslamcı bir çizgiye indirgenmesini mümkün kılmaz. 1979 Devrimi, çeşitli ekonomik, toplumsal ve ideolojik kaynaklardan doğan bir ulusal kurtuluş hareketiydi. Devrime katılan güçlü ve kararlı bir İslamcı grup, diğer tüm gruplara baskıyla ve taktiklerle üstün gelerek devrimi kendi istediği yöne çekmiş ve ona 'İslam Devrimi' adını vermiştir" (Yılmaz, 2021).

Devrimin Tarihsel Arka Plan ve İdeolojik Dinamikler:

Pers İmparatorluğu'nun ortaya çıkışından itibaren birçok medeniyet ve siyasi yapıya ev sahipliği yapan İran, stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca sık sık istilalara maruz kalmış ve bu süreçte farklı kültürel etkilerle şekillenmiştir. İran, uğradığı işgallere, değişen kültürel egemenliklere, iç isyanlara ve dini kimliğindeki dönüşümlere rağmen, kültürel kimliğini oluşturan temel dinamikleri korumayı başarmıştır. Günümüzde İran'ın politik kültüründe etkili olan en önemli unsurlardan biri, Şii inancının köklerinin, İslamiyet'in yayılmasıyla İran'ın İslam coğrafyasına katılması sürecinde atılmış olmasıdır (Cülük, 2018).

Hz. Hüseyin ve yandaşlarının Kербela'da yaşadığı acılar, İranlıların İslam ümmeti içinde ötekileştirilmesi ve kolektif bilinçlerinin şekillenmesi açısından önemli olmuştur. İranlıların bu baskıya karşı milli kimlik temelinde geliştirdikleri tepki, kültürel inançla harmanlanmış Şiilik anlayışını ortaya çıkarmıştır (Aykaç & Durgun, 2012). 874 yılında On İkinci İmam olarak kabul edilen Mehdi'nin kaybolması ve "büyük gaybet" döneminin başlaması, Şiilerin Mehdi'nin çıkacağı zamana kadar beklemeleri gerektiği şeklinde yorumlanmıştır. Kurtarıcı Mehdi'nin ortaya çıkmasına dek eylemsiz kalmak, bu mağduriyetin yarattığı bir itaat biçimi halini almıştır.

Tarih boyunca Şiilik, Safevi Hanedanlığı döneminde devlet yapısında kurumsallaşarak İran'ın siyasi kültürünün temel taşlarından biri haline gelmiştir. Kербela'daki adaletsizlikler, geçmiş işgallerin anıları ve abartılı öteki korkuları, Safeviler döneminde İran'ın on altıncı yüzyılda tekrar birleşmesiyle ulusal özerklik temelli modern milliyetçiliğe dönüşmüştür. Bu dönemde Şii nüfusun yönetiminin tamamen ulemanın eline geçmesi, içtihat mekanizmasının gelişmesiyle birlikte merceiyyet kurumunun kurulması ve ulema arasında hiyerarşik bir yapının yerleşmesi sağlanmıştır. Bu yapının zirvesinde ise Ayetullahlar bulunmuştur (Arı, 2012). Devletin yanlış politikaları sonucu halk devletten uzaklaşırken, sosyal sorunların çözüm mercisi olarak ulemaya yönelmiş; böylece ulemanın halk üzerindeki otoritesi artmıştır.

Humeyni'nin din ve devlet ilişkisine dair görüşleri, yüzyıllar boyunca Şii toplumunun protest yapısına rağmen iktidarla uzlaşma ve pasiflik eğilimini değiştirmiştir. Mehdi'nin gelişinin gecikmesi ve olumsuzlukların artması beklentisi yerine, Humeyni bu süreci kitleleri harekete geçirecek şekilde yorumlamıştır. Ona göre, 12. İmam'ın gaybeti sırasında ulema, Mehdi'nin tüm yetkilerini üstlenmek zorundadır. Humeyni bu konuda şöyle demiştir: "Resul-i Ekrem'in devlet başkanı olarak sahip olduğu yetkiler, Hz. Ali'den fazladır, fakihten üstün değildir."

Sosyal ve ekonomik nedenlerle başlayan ayaklanmanın örgütlenmesinde, liberal entelektüeller ve tüccarların yanı sıra Şii ulemanın da etkisi büyüktür. 1890'da Nasıreddin Şah'ın bütün satışını İngiliz bir tüccarın tekeline

vermesine karşı yükselen protestoların dini meşruiyetini, bütün

kullanımını yasaklayan fetvayı veren ulemanın sözcüsü Ayetullah Hasan el-Şirazi sağlamıştır. Şirazi, tütün içmeyi, Mehdi'ye karşı savaşla eşdeğer ilan etmiştir. Ulema, ulusal çıkarları yabancı egemenliğinden koruma rolünü üstlenerek, ekonomik olarak destekleyen tüccar sınıfının önemli bir müttefiki olduğunu göstermiştir. Bu olay, halkın örgütlenmesinde ve ileride siyasi değişimleri yönlendirmede Şii din adamlarının güç kazanmasının önemli bir göstergesidir (Lambton, 1987). Tütün isyanının bir diğer sonucu ise İran'da meşrutiyet beklentilerinin artmasıdır. Şah'ın protestolar karşısında geri adım atmasıyla, İranlı entelektüeller, ulema ve esnaf Şah'a karşı güçlerini artırmıştır. Bu koalisyon, ortak bir gelecek hedefi yerine, Kaçar hanedanı ve onun yabancı destekçilerine karşı direnme temelinde birleşmiştir.

İran İslam Devrimi üzerinden 36 yıl geçti. Devrimin kısa sürede sona ereceğini düşünenler büyük bir hayal kırıklığı yaşadı ve sürecin neden bu kadar uzun sürdüğünü anlamaya çalıştılar. Devrimin başında Humeyni'nin yüksek İslam vurgusunun güçlenerek süreceği ve Şiilikten öte, daha çok "ümme" bilincinin ön plana çıkacağı beklentisi içinde olanlar da aynı şekilde hayal kırıklığına uğradılar. İslam dünyasının birçok yerinden coşkuyla İran'a gelenlerin, zamanla sessizce İran karşıtı bir tavır benimsemeleri de dikkat çekicidir. İsterseniz, çok da bahara benzemeyen "Arap

Baharı"nı İran İslam Devrimi ile ilişkilendirebilirsiniz; ancak bu zoraki bağlam, aslında kendinizi aldatmaktan başka bir anlam taşımaz. Devrimin yayılması konusunda ise, Lübnan ve Hizbullah dışında pek başarılı olduğu söylenemez. Bugünkü durumu daha iyi kavrayabilmek için, devrim sonrası dönemde yaşanan önemli olayları ve kırılma noktalarını hatırlamak faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Arı, T. (2012). Geçmişten günümüze Orta Doğu: Siyaset, savaş ve diplomasi. Mkm yayıncılık.
- Aykaç, B., & Durgun, Ş. (2012). Çağdaş siyasal sistemler. Ankara: Binyıl Yayınevi.
- Cülük, A. (2018). İran İslam Devrimi ve Ulemanın Zaferi. Güvenlik Çalışmaları Dergisi, 20(1), Article 1.
- Lambton, A. K. S. (1987). Qajar Persia. University of Texas Press.
- Yılmaz, K. (2021). İran Siyasal Kültüründe Şia: Devrimden Günümüze İran Siyasetinde Şiiliğin Etkisi. İran Çalışmaları Dergisi, 5(1), 103–125. <https://doi.org/10.33201/iranian.899922>

Mağara Arkadaşıma Vedam/Vefam

Fatma Turan

Boğaziçi Üniversitesi

Biyomedikal Mühendisliği Doktora Öğrencisi

Duyguların da kokuları
olduğuna inanır mısınız?
Hatta birer hafızaları olduğuna?

Ben, ilk defa yoğun ilaç
kokusunun insanın burun
direğini sızlattığı bir yerde, farklı
kokular aldım. Çok hoş bir küf
kokusuyla birlikte gelen gül suyu
kokuları, sonra çocukluğumun
mis gibi limon kolonyalı, babamın
ellerinin kokusu... Hepsi bir anda,
işte o yoğun bakım kapısının

önünde burnumun ucuna geldiler.
Bu kokuların başkaları tarafından
fiziksel olarak duyulmadığına
tam olarak emindim. Onlar
bana yüklenen duyguların
kokularıydı ve her birinin
farklı bir temsiliyeti vardı. Küf
kokusu mağaranın kokusuydu,
çünkü ben yâr-i gâрімi, yani
mağara arkadaşımı o hastanede
kaybetmiştim. “Mağara” diyorum
çünkü dünyanın karanlığını ve
küfünü mağaraya benzetiyordum;

ancak yoldaşınızla o mağara
gül kokabilirdi. Tıpkı iki yakın
dost olan Hz. Peygamber (s.a.s.)
ile Hz. Ebubekir’in mağara
dostluğu gibi... Mağaralar
yalnızca bağırılarında karanlığı
barındırmazlar; onlar büyük
ışıklara da gebedirler. Nice
dostluklara şahit olmuşlardır.
Babacığım da benim dünya
mağaramın arkadaşıydı. Ne
zaman hüznölense, yalnız
kalsam, beni dünyanın karanlık

yüzünden alır, iyi taraflarına ziyarete götürürdü. Babam; yanında soluklandığım, gölgesine sığındığım, yüzüne baktığımda cenneti duyumsadığım, en güzel mağara arkadaşımıydı.

Ve ben, içeriden çıkan doktorun söylediğine göre, mağara arkadaşımı kaybetmiştim.

Hakikaten mümkün olabilir miydi? Ya da bu dünyada vedalaşmış olmamız, bir daha görüşemeyeceğimiz anlamına mı gelirdi? Ben, gelen haberle gömülüyorum hüznüme, birden sırtımda kocaman bir ağırlık hissediyorum; devasa hastanenin duvarları üzerime yıkılıyor sanki. Daha sonra idrak ediyorum ki, o akşam batan güneşi göremeyecek olan mağara arkadaşımı kaybetmenin ağırlığı bu... Dizlerimi düşürüyorum toprağa; sanki artık toprak bana daha sevimli geliyor. Sevgili babacığımı yolcu edeceğim bu mübarek element nasıl kötü olabilir? Kötü olsa, bağrına sevdiklerimizi alabilir miydi? Dua ediyorum dizlerim yerde: “Allah’ım, benim babam Senin Yusuf”undu. Ve bu Yusuf, rüyasını tamamlayamadı, sıkıntıları yaşadı ve tüketti ancak; güzelliğini göremeden terk etti. Ne olur, hasret kaldığı saadeti ikram et ve onu cennette aziz eyle.”

Aklıma, babamla son vedaımız geliyor. Aynı günün öğlen vakti, özel izinle giriyorum içeri.

Babamın benimle fiziksel olarak temas kurmasına gerek yok ama ben biliyorum, can-ı gönülden inanıyorum ki biz babamla konuşmadan da anlaşıyoruz. Gönülden anlaşılanların sözleri yetmiyor duyguları anlatmaya; ne kadar çok sevdiğimizi açıklamaya ve ne kadar çok özleyeceğimizi söylemeye yetmiyor. İçeride yeterince kalıyorum ve babamla bu dünyanın son kelimelerini ediyoruz. Artık çıkma vakti geldiğinde vedalaşıyorum ve diyorum ki: “Babacığım, hani ben üniversite okumaya farklı bir şehre giderken beni Allah’a emanet ediyordun ya... Ben de seni, aynı Allah’a, bir daha bu dünyada görüşemeyeceğimizi bilerek emanet ediyorum. Babacığım, ben şimdi gidiyorum ama bir daha hiç ayrılmayacağımız bir günde tekrar görüşeceğiz. Ve o güne kadar bana, güzel bir sabır ve ikimiz için de bolca salih amel biriktirmek düşünüyor.”

Bunları daha sonra idrak ediyorum. Ne kadar da büyük nimetlermiş babamla vedalaşabilmek, o anda yüklenen o sonsuz güç ve kuvvet duygusu... Yaşadığım zorluk

neden beni tüketmemiş, tam tersine hayata daha sıkı bağlarla bağlamıştı? Allah’tan gelen süper güçlerdi bunlar. Babamın hastalığında birçok şeyi öğrenmiştim. Belki de bunları öğrenmek için yaşıam henüz gençti.

Ama Gazze’deki kardeşlerimiz daha küçük yaşlarında tanışmamış mıydı bu duygu ve kayıplarla? Babamı kaybetmeden daha birkaç gün önce, babamın dünyada çok nadir görülen bir kansere yakalandığını öğrenmiştim. Yine o soğuk hastane koridorlarında... Bazen televizyonda nadir hastalığa yakalanan insanları ve ailelerini görür, onlara acırdık ya... İşte ben de şimdi o kadar nadir görülen bir hastanın yakınıydım. Ve hayatta nadir zorlukların da bizi bulabileceğine yakından şahit olmuşum. Tıpkı hep ümit ettiğim üzere, hayatın nadir görülen güzellikler de barındırabileceğine...

Zaman acımasızca geçti ve bizleri tecrübe değirmeninde bir güzel öğüttü. Babamın kabrini ziyarete gittiğimde, yine aynı güzel kokuları almaya devam ediyorum. Hatta yenileri de eklendi. Tıpkı ayak ucundaki, henüz cinsini bilmediğim ama mis kokan çiçekleriyle süslenen ağaç gibi... Babamın bahçemize sonbaharında diktiği fidanlar da tutmuş, tomurcuklanmışlardı. Mezarlıklar ve bir gün benim de öleceğim gerçeği artık beni fazla korkutmuyor. Beni asıl telaşlandıran ise yeterince hazır olmadan ve arkamda gerçekten ölümsüz, kalıcı salih ameller bırakmadan buralardan gitmek... Çünkü biliyorum ki ben, babamın yaşayan, kanlı canlı sadaka-i cariyesiyim. Ve hâlâ önümde yaşanmaya değer güzel günler var.

Kovulmuşun Meseli

Şüheda Bilge Çam

Yıldız Teknik Üniversitesi

Sanat ve Tasarım Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

Bir kere de çıksam diyorum şu cendereden
Dünyalığı tenimden söküp atsam
Evvelden öğrenilecek ne varsa
Unutmuş benliğimi
“Affedebilsem yeniden”
Demek
Her şeyin çözümü değil,
Ne yazık.

Hep büyük gören ellerle yokladım yaralarımı
Ondandır: Az çoktu, küçük büyüktü, yara ölümdü.
Yeniden başlamak için çok geriden saydım
O kadar saydım
Vardığım yer dündü,
Ne yazık.

Menziline varamadan çatlayan atlara
İbretle bakıyorum şimdi
Yazgısını koşmak zannedenin
Beyhude çırpınışları.
Halbuki at,
Ölmeyi beklemiyordu.
Ne yazık.

Hakikatte her görülen bilinmezmiş
Dağlar, ağaçlara bakıp imrenirmiş
Ağaçlar ise yerinde ve özgür
Yağmur ahengiyle toprakta
Kimse, kimsenin gölgesine karışmıyor
Ölürse acemiliğinden ölen
İnsandan başka
Ne yazık.

Bütün ömürler ruhuna yazılıymış gibi
Yaradan silinmiş çehresine bakarak
Dünyada kendine bir yer arar durur
Kovulduğu yerde saadeti umarak
Adem’in kaderini yaşıyor her doğuşunda
Peygamber olmadığını unutarak
Hayret
Kere
Yazık

Gül Şehir

Selma Urfan

İstanbul Teknik Üniversitesi

Yer Sistem Bilimi Doktora Öğrencisi

Ey peygamber müjdesi şehir!
Eğer kalabilseydim,
Seni ben bırakmazdım ömrümce.
Kah Üsküdar'da alırdım nefes,
Kah içlerine içlerine dalardım yeşilliklerinin Belgrad'da,
Kah semanda gördüğüm Ay'da kaybolurdum,
Kah Güneş'in alnında arşınlardım zerrelerini.
Seni ben doyasıya serin baharında kucaklardım,
Zemherinin en naziği sendeydi nasiplendim.
İki yakalı gül kokulu şehir!
Sende kalabilseydim eğer,
Sarayburnu'ndan bakış atardım Galata'ya,
Galata'dan Eyüp'e,
Bir bakarsın Vefa'ya geçerdim,
Tükenen takatim tatlansın diye,
Ardından alırdım elime kalemimi,
Senle doldururdum dizelerimi Ay'ın puslu rehberliğinde.
Yeditepe'nin yedisini de gezen ben,
Bilirdim ıhlamurlar ne zaman açar sende,
Kokusuna eşlik ederdim o daralıp genişleyen tarihinde.
Rüzgarının yönüne vâkıf ben,
Açardım kollarımı serinlerdim esişlerinde.
Bana fısıldayan nebatatından sebep,
Erguvanların en güzel tonuna yetiştirdim.
Yanan Güneş'in boğaza vuran dumanları,
Yakardı gözlerimi göremezdim silüetini
Yine de tebessüm dolardı çehrem buğulu fotoğraflarınla.
Ey allı morlu etekli, gözleri renkli, Türkçesi pek tatlı şehir!

Sana ben aşık geldim,
Geldim de aşkıma aşk kattım,
Seni ben Kalu Bela'dan bilip işitip
yazdım defterime,
Ondandır ki gelmeden ayandın bana,
Rüyalarımı ve atımı süsleyendin sen,
Alemin gözbebeği canan şehir!
Sinem nefesinle dolunca sesim ayrı
bir gür çıkardı
zannımca,
Toprağının bereketi yüzümün
güzelliğine yansır.
Seni ben bindiğim vapurda severdim
bazen,
Sana ben boğazının orta yerinde
haykırırdım sevdamı,
Sarıyer'in sisi basarken bedenimi,
Karadeniz'in nağmeleri
dağıtırdı matemimi.
Ve ben ancak Tarabya'da mutmain
olurdum denizinin kokusuyla.
Ey bağrında nice mübarekler taşıyan
seçilmiş şehir!

Ariflerin emaneti naatların vardı
göge yükselen,
Ne zaman adım atsam en güzel
besteleriyle camilerde inleyen.
Güle benzerdin yazın kalabalıklar
halkalanınca Eminönü'nde,
Seni en güzel göge yükselen
minarelerin anlatırdı ezanlarına
katık yapıp.
Cana can katardı
Adalara uzanan yolun.
Seninle ne zaman kavuşurum
bilmem,
Ama unutabilir miyim?
Boğazının coşkun akıntılarını,
Yüzüme vuran melteminin şefkatini,
Karaköy'deki balık ekmeginin tadını,
Üsküdar'da kulağıma çalınan o enfes
çifte ezanını,
Bir günde yaşattığın yazı ve baharı,
Boncuk boncuk terliyorken adım başı
çeşmelerini,
Tramvayın te uzaklardan yolladığı
selamını,

Vapura koşarken tozu dumana katan kalabalığını,
Bitmek bilmeyen canlılığını,
Doymak bilmeyen martılarını,
Hiç uyumayan ruhunun kulağımdaki fısıltılarını,
Lalelerin süslediği nazlı şehir!
Sana ben en çok Süleymaniye'den Haliç'e bakarken
doydum.
Sesini en güzel martılara eşlik eden saba makamı ezanda
duydum.
Yahya Efendi'ye çıkarken kesilen nefesimi,
Cenuptan Boğaz'a bakarken geri aldım,
Sana ben bozuk atardım Kadıköy'ün bet çehresinde,
Bana sen gül uzatırdın Kadıköy'den Kabataş'a geçince.
Beyazıt'a düşünce yolum, günüm ayrı bir güzeldi.
Ne zaman adım atsam Sultanahmet mahşerdi,
İçime dolan huzur meydanda doruklara varırken,
Ayasofya'nın heybeti lal ederdi dilimi.
Sana ezelden karasevda gibi
Artık hayalinle konuşuyorum senden ayrı kalınca.
Ah bir daha görseydim gök kubbeyi senin bağrında,
Ser levha olsaydın şu garibin şakaklarında.
Sana belki bir daha kavuşamam İstanbul!
Hatırında bırak beni,
Silme sakın bu garibi,
Sana meftun bu yareli,
Elleri açık dudakları kupkuru,
Aşkın şarabından uzak,
Yine de sarhoş,
Kıblesi Kâbe, gönlü buruk,
Duaları sana dönük,
Kavuşmanın derdinde.

İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu'nun Bir Konseri *Abdülbaki Nâsır Dede'nin Acem-Bûselik Ayin-i Şerifi Değerlendirmesi*

Abdüssamet Fedakar
İstanbul Üniversitesi
Türk Din Musikisi Doktora Öğrencisi

İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu

Konser İstanbul Tarihi Türk Müziği topluluğu tarafından tarihi bir mekân olan Bahariye Mevlevihânesi'nde icra edildi. Topluluk 1991 yılında Ahmet Özhan'ın sanat yönetmenliğinde Ömer Tuğrul İnancıer müdürlüğünde ve Kanuni Cüneyt Kosal'ın sanat yönetmenliği yardımcılığında kurulmuş olup tasavvuf ve mehter bölümü olarak iki kısımdan müteşekkildir.

1826'da ilga olunan mehter takımını oluşturan kısım, Orta Asya Türklerinden beri süregelen kahramanlık ve destan müziğini konu ediniş Osmanlı döneminde icra edilen askeri müzik olan mehter müziğinin repertuarını günümüzde icra etmeye gayret etmektedir. Özellikle Osmanlı Devletindeki modernleşme politikaları çerçevesinde ilga olunan Yeniçeri Ocağı'nın uhdesinde bulunan mehter, sarayın desteğinin azaltılmasından sonra yeterli desteği görememiş ve zengin repertuarı unutulmaya yüz tutmuştur. İstanbul Türk Tarihi Müziği topluluğunun gayelerinden biri de bu birikimin günümüze muhafazası ve aktarımıdır.

Mehter kısmının dışındaki tasavvuf kısmı ise Anadolu topraklarında yer bulmuş Dede Efendi'den Alvarlı Efe'ye; fasıldan Mevlevî âyinine; ilahiden nefese kadar geniş bir repertuara sahip olup konser değerlendirmemizi içeren icra da bu deryadan bir damladır.

Konser Mekânı Hakkında

Reşit Saffet Atabinen'in ifadesine göre "Türkler için ibadethaneler, acı ve ıssızlığı çağrıştıran mabetler değildir." Aynı ifadeye benzer şekilde Barihüda Tanrıkorur da Mevlevihânelerin hâvadar manzaralı ve mesire niteliğindeki yerlere inşa edildiğini ifade etmektedir. Konserin gerçekleştiği yer olan Bahariye Mevlevihanesi Haliç bölgesine nâzır yeşillik ve manzaralı bir bölge olan Bahariye Caddesi'nde denize sıfır konumda yer almaktadır. Fahreddin Efendi'nin teşviki ile yapılan bu tekkenin küşad tarihi 18 Rebiü'l-evvel 1294/1877'dir. Âyin günü Çarşamba olup Beşiktaş Mevlevihânesi'nin devamı niteliğinde bir Mevlevihâne'dir.

Semahane, matbah, meydan-ı şerif ve derviş hücreleri olmak üzere 4 ana kısmı olan bu Mevlevihâne'de konser semahane denilen kısımda gerçekleştirilmiştir. Konserin gerçekleştirildiği alana Cümle Kapısı denen bir kapıdan girilmekte olup ayrıca içeride konseri (mukabeleyi) izlemeye gelenlere ayrılmış bir kısım vardır. Mevlevî tekkelerinin özelliklerinden olan semahâne kısmı aynı kurallara uyularak Mevlevî mukabelesinin ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmiş bir mekândır bu minvalde bu konser için en güzel mekânlardan birisidir.

Konser Repertuarı Hakkında

Mevlevî Âyin-i Şerifinin bestesi vefat tarihi 1237/1821 olan Abdülbâki Dede'ye aittir. Acem-bûselik peşrevi Neyzen Yusuf Paşa'ya onun dışındaki 1. Selam, 2. Selam, 3. Selam ve 4. Selam ile Son Peşrev ve Son Yürük Semai ise bestekara aittir.

Eser içerisinde Acem-bûselik makamı dışında, Neva'da hicaz, Hüseyinî'de hicaz ve zirgüleli hicaz kullanılmış olup saba makamına ve acem-âşiran makamına geçkiler yapılmıştır. Eserin en dikkat çeken melodi özelliklerinden biri ise Bayatî âyin-i şerifine benzer yönlerinin bulunmasıdır. Âyinde kullanılan usuller ise aşağıdaki gibidir.

Bölüm	Kullanılan Usul
Peşrev	Devr-i Kebir (28/4)
1. Selam	Devr-i Revan (14/8)
2. Selam	Evfer (9/4)
3. Selam	Devr-i Kebir (28/8)
4. Selam	Evfer (9/4)
Son Peşrev	Düyek (8/8)
Son Yürük	Yürük Semâî (8/8)

Mevlevî âyinindeki selamların bazı güfteleri ise yandaki gibidir.

Değerlendirme

Konsere veyahut diğer bir ifadeyle âyine (mukabeleye) geleneksel olarak uygulanagelmiş Mesnevî'den bir bölüm okuma adeti ile başladı. Mesnevî'den okunan bölümler Mesnevihan tarafından şerh edildikten sonra sazende, hanende ve semazenler salondaki yerini aldı. Postnişin olarak Nezih Çetin'in yer aldığı Mevlevî âyini Naat-ı Mevlânâ'nın okunmasından sonra Neyzen Hüseyin Avni Özeydin'in taksimiyle devam etti.

Dem seslerden başladığı taksimi gayet mâhirâne bir şekilde icra eden genç sanatkâr makamın bütün özelliklerini göstererek birçok seyirciyi duygulandırdı. 5 dakikaya varan taksiminde özellikle saba geçkiye uzun bir zaman ayıran sâzendenin sazına hakimiyeti bâriz bir şekilde görüldü.

Peşrev, 1.Selam, 2.Selam, 3. Selam, 4. Selam ve Son Peşrev ve Son Yürük semai sadece birkaç hata dışında kusursuzca ve senkronize bir şekilde icra edildikten sonra Tanburî Özata Ayan son taksimi yaptı. İcra-ı sanat esnasında kudümzenbaşının usullere hâkimiyeti o derecede fazlaydı

Bölüm	Metnin Aşlı	Tercemesi	Vezni
1. Selam	An kes ki tû-râ dâred ez iş şikem dâred...	Sana sahip olanın içi, yaşam (sevinciyle) dolar... yaşam(sevinciyle) dolar...	Mef'ûlû mefâilün mef'ûlû mefâilün (Hezec)
2. Selam	Sultân-ı menî Sultân-ı menî Ender dil ü can îmân-ı menî	Sultânımsın, sultânımsın; cânımda, gönlümde îmânımsın.	Fa'lün feilün fa'lün feilün (Mütedârik)
3. Selam	Âşıkân laf ez tebârek rabbüne'l-a'lâ zenend	Âşıklar "Yüce Rabbimiz pâk ve münezzehtir" der.	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilât (Remel)
4. Selam	Sultân-ı menî Sultân-ı menî Ender dil ü can îmân-ı menî	Sultânımsın, sultânımsın; cânımda, gönlümde îmânımsın.	Fa'lün feilün fa'lün feilün (Mütedârik)

ki yeri geldiğinde arkadaşlarına dönüp gülümsediği bile görülmüyordu.

Dinleyici kitlesinin yaklaşık %80'i kadınlardan oluşuyordu. Bunun dışında hem genç hem yetişkin hem de yaşlı bütün yaş gruplarından insanlar konseri dinlemeye gelmişti.

Âyin-i şerifin yapıldığı mekân gayet güzel aydınlatılmıştı lakin içerisi insanları rahatsız edecek derecede sıcak ve havasızdı. Muhteşem bir mekânda böyle bir icrayı dinlemekten zevk alan dinleyici kitlesi huzur içerisinde konser bitmesine rağmen bir süre oturmuş ve salonu terk etmemiştir.

Genç Bir Sanatkâr Ahmet Yağmur Kucur ile Mülakat

Öncelikle mülakat yapmayı kabul edip değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ediyorum Ahmet

Bey. Öncelikle kendinizi lütfedip kısa da olsa tanıtır mısınız?

Rica ederim. İsmim Ahmet Yağmur Kucur. İstanbul Üniversitesi Türk Musikisi mezunuyum. Şuan Kültür Turizm Bakanlığına bağlı İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğun'da ses sanatçısı olarak vazife yapmaktayım.

Teşekkür ediyorum. Ulaştığınız bilgilere göre topluluğun en genç sanatçısısınız ve Acem-Buselik Âyin-i Şerifinde de bulundunuz. Konser icrasına dair birkaç sorum olacaktır sırasıyla sormak istiyorum. Konser icrası için nasıl bir hazırlık süreci yaşandı kaç prova yapıldı ve hazırlık süreciyle ilgili sizin görüşleriniz nelerdir?

Kaç prova yapıldığını hatırlamaya çalışıyorum. Zannederseniz iki prova yaptık. Sıklıkla icra ettiğimiz âyinler için daha az

icra ettiğimiz âyinlere göre biraz daha az prova yapıyoruz. Ama daha önce hiç geçmediğimiz bir âyin ise okuyacağımız onun için daha fazla prova oluyor. Devam edeyim provada önce baştan sona âyin çalınıp okunuyor daha sonra şef tarafından sıkıntılı olan yerlerin tespiti ve onların üzerine çalışmamız söz konusu oluyor.

Konser mekânı oturuş düzeni, ışıklar akustik ve mekanın ısısı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

Oturuş düzenimiz hanendelerin ön tarafta sazandelerin arka tarafta olduğu şekildeydi. Bu şekilde sazandeleri iyi bir şekilde duyabiliyoruz. Işıklar aslında bizim notaları görmemize mani olacak derecede yetersiz değildi, yetersiz olmuyor genel olarak. Oranın akustiklerini zaten çok beğeniyoruz kubbeye yankılanan bir ses vardı. İçerisi sıcak oluyor hava dışarıda soğuk olmasına rağmen biz bunu hissetmiyoruz

Son olarak konseri nasıl değerlendirirsiniz?

Topluluğuna girdiğimde ilk icra ettiğimiz âyinde Acem-Buselik ayındı. Bundan 5 sene evvel 3.selamında beni çok duygulandıran bir kısım vardır. Oraya her geldiğimizde gözyaşlarımı tutamam.

Bu kısım hangi kısım acaba?

“Gayri güzel sevmeyeyim” kısmı. Bu sebepten bu âyinin bende özel yeri vardır. Topluluk olarak bu âyin icramızdan da memnunuz. Bizim genel olarak dinamik ve biraz da köşeli bir icramız var bu icra tarzının geleneksel âyin icra tarzına daha yakın olduğunu düşünüyorum ve eserleri daha iyi ortaya çıkardığını düşünüyorum.

Ahmet Yağmur Bey değerli katkılarınız için çok teşekkür ediyorum. Başarılı sanat hayatınızı daha da ileriye taşımanız niyazıyla iyi ve sağlıklı günler dilerim.

Çok teşekkür ederim.

KAYNAKÇA

Atabinen, Reşit Saffet, *Türk Mimarisinin Ana Unsurları*, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul, 2023

Çalışır, Ahmet, *Mevlevî Âyinleri Beste-i Kadimden Beste-i Cedid'e (Meydan Görmüş)*, Konya Büyükşehir Belediyesi, Konya, 2016

Doğan, Ahmet Işık, *Osmanlı Mimarisindeki Tarikat Yapıları*, Ketebe Yayınları, İstanbul, 2022

Kemal Beydilli, “*Vak'a-İ Hayriyye*”, TDV İslâm Ansiklopedisi

Korkusuz, M. Şefik, *İstanbul Tekkeleri ve Postnişinleri*, İstanbul, 2016

Tanrıkorur, Barihüda, *Türkiye Mevlevihanelerinin mimari özellikleri: Cilt-I-metin*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000

Tarihçe/İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu (2024): ittmt.ktg.gov.tr/TR351688/tarihce.html

Türkmen, Mustafa Nuri, *Osmanlı'da Askerî Müzik: MEHTER*, Avk Yayın Dağıtım, İstanbul

Vural, Feyzan Göher, *İslamiyet'ten Önce Türklerde Kültür ve Müzik Hun, Kök Türk ve Uygur Devletleri*, Konya: Çizgi Kitapevi, 2011

Vural, Timur, *Türklerde Askerî Müzik Gelenegi Tuğ, Nevbet, Mehter*, Konya: Çizgi Kitapevi, 2013

GÖZÜMDE İSTANBUL

Minhazul Abedin

İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü Doktora Öğrencisi

Camilerin şehri, kedilerin şehri, turistlerin şehri, kütüphanelerin şehri veya lale şehri; bu isimlerden her biri İstanbul için söylenebilir. Yakınlarımdan birinin yaşamak istediği şehir üzerine ifade ettiği bir söz ile ifade edersem İstanbul kar yağışlı bir Müslüman şehri olarak da adlandırılabilir. Dünyada kar yağışlı bir sürü şehir varsa da Müslüman veya cami şehri değildir; öbür taraftan bir sürü cami şehri varsa da kar yağışlı değildir. Aslında İstanbul komple bir pakettir: Biraz lale, bir avuç kar, büyük miktarda tarih, kültür ve medeniyet ile karıştırıp bir şey oluştursak ona İstanbul denir. Dünyadaki her güzellik

bir araya gelince işte böyle bir şehir ortaya çıkar. Napolyon'un söz ettiği; dünya tek ülkeli olursa bunun başkenti olacağı İstanbul, Türkiye'nin başkenti mi acaba? Yok, üç imparatorluğun başkentliğini yapan İstanbul artık başkentten daha fazlasıdır. Gerçi, Türkiye dışında dünyanın çok yerinde İstanbul'un Türkiye'nin başkenti olmadığı da bilinmemektedir.

İstanbul; onu bul

Aslında bir ömür geçse de İstanbul'un tadı bitmez, her gün yeni bir tecrübe eklenir. İstanbul'un her karışında tarih vardır. Bu bir şehir; bir merkez

bir simge ve bir duygudur. İstanbul nasıl bir şehir? İstanbul'u gördüğünüz zamana göre değişebilir. Biri sadece yaz ve başka birisi sadece kış döneminde gelirse İstanbul'u tamamen farklı bir bakış açısıyla değerlendirebilir.

Memleketim Bangladeş ile bazı karşılaştırmalar yapacak olursam, Türkiye'de muhtemelen kar olduğu için evlerin çatıları genellikle düz çatılı olmuyor. Çatılarda sohbete alışanlar bunu fark ederler. Bangladeş'te şehirlerde bulunan yaklaşık bütün binaların kapısında güvenlik görevlileri olur ancak Türkiye'de genellikle

siteler dışında güvenlikler bulunmamaktadır. Buradaki kültüre göre evlilerin yüzük takmaları şarttır. Bizim kültürümüzde bu zorunlu bir şey olmadığı için genelde erkekler olarak yüzük takmıyoruz. Bu yüzden evli olduğumuzu öğrendikten sonra elimizde yüzük görmeyenler şaşırırlar.

Misafirperverlik Vakıf ve Dernekler

Türklerin misafirperverliği dünya çapında bilinmektedir. Kardeş ülkelerden gelen birisini bulurlarsa ikram etmeye atılıyorlar. Defalarca ben bununla karşılaştım. Şimdiye kadar bana o kadar çay ikram edilmiştir ki sayılamaz. İstanbul havalimanından şehir içine girerken hayalimde “Misafirperverliğin Şehrine Hoşgeldiniz!” yazısı olan bir kapı süzölmektedir. Niye ABD, İngiltere değil de biz Türkiye’de okuyoruz? İstanbul’da uluslararası öğrenciler için konaklama, gıda, burs sağlayan bir sürü vakıf ve dernekler bizi yalnız bırakmayıp sahip çıkıyorlar da ondan.

Nerelisin?

Türkiye’de yaşayan uluslararası öğrencilerden bu soruyla karşılaşmamış öğrencilerin sayısı bir elin parmağı ile sayılır. Daha ileriye giderek direkt “Suriyeli misin?” diye sorarlar. Ancak her soranlar bunu olumsuz amaçla sormuyorlar; bazıları sadece öğrenmek amacıyla sorarlar; soru tarzından anlaşılır. Bir gün bir yaşlı amca öğrenci olduğumuzu öğrendikten sonra “Niye Türkiye’ye geldiniz, ülkenizde okuma bitti mi?” diye sormuştur ve bu soru pek pozitif sayılmaz ama bilmediğinden dolayı da olabilmektedir.

Bir gün Metroda genç bir Türk ile sohbet ediyorduk. Kendisi benim Bangladeşli olduğumu öğrendikten sonra Bangladeş kardeş ülkedir; seviyoruz, güzeldir gibi şeylerden bahsetmiştir. Ancak inerken “Bangladeş Afrika’da değil mi abi?” gibi enteresan bir soru da sormuştur. Harita hakkında net bilgi sahibi olmadığından dolayı böyle bir soru sorduğu bellidir. İstanbul sadece en çok turistin geldiği şehir değil; en fazla mültecileri barındıran şehirlerinden biri olarak da şöhret kazanmıştır.

Kütüphane Şehri & Kitap Kahveler

İstanbul’a sadece bir gün için zaman ayırabilen bir turist olursa mutlaka Sultan Ahmet ve Kapalı Çarşı’yı ziyaret ediyordur. Böyle bir turist muhitinde bir sürü kütüphane bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi ana kapısından çıkarken sol tarafta güzel bir bahçesi olan Beyazıt kütüphanesi, sağ tarafta Ordu caddesine inerken İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, Tramvay hattının

tam karşı tarafında Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesi, Kalendarhane kütüphanesi, Fatih Belediye Merkez Kütüphanesi, Topkapı Kütüphanesi, Davutpaşa Medresesi gibi kütüphaneler sayılabilir. Avrupa yakasında ise Rami kütüphanesi ve Boğaz’ı geçerek Anadolu yakasına gidersek başta İSAM olmak üzere şehirde yüzlerce kütüphane bulunmaktadır. Bu kütüphaneler gençlerin bakış açısını oluşturmada büyük bir rol oynamaktadır. Mesela Fatih Merkez Kütüphanesi’nde 15 Temmuz tarihi sergisi ve içeriye girerken Filistinli çocukların kullandığı ayakkabı ve diğer eşyalar sergileniyor.

Çay, Çay & Çay: Türk kültüründe çayın sudan daha fazla içildiği görülmektedir. Ancak bizim kültürümüzde bulunan sütlü çay burada çok nadirdir.

Kedilerin Şehri: Lokantada, kütüphanede, camide her yerdeler; oturuyor, koşuyor, yatıyor fakat kimseyi rahatsız etmiyorlar. Kedilerin ‘Yeme-içme noktası’ da var. Buradaki kediler ne kadar şanslılar bizzat görmeden kimse anlayamaz.

Hijyen: Türk kültüründe bir lokanta ne kadar küçük olursa olsun, ıslak mendil olmadan olmaz. Camilere çorap giyinmeden kimse

giremiyor; sıcak bölgelerden gelenler çoraba alışkın olmadığı için onlara bu durum biraz zor geliyor.

Polis beni almıştır: 2021’de 3 ay kalma hakkı ile altı aylık bir vize alıp Türkiye’ye gelmişim. İstanbul Üniversitesi Yakın Çağ Tarihi alanında doktora yapmaya başladım ve ders dönemindeydim. Bir gün Aksaray’ı geçerek derse giderken polis beni yakaladı. İkamet için başvurmuştum ve başvuru formum elimdeydi ancak bende pasaportumun aslı olmadığı için okul kartı dahil hiçbir kart işime yaramadı. Başvuru numarasını esas alarak sistemden kontrol etmek için rica etmişim fakat bu kontrol sadece Tuzla’da olacak diye beni alıp beyaz bir otobüse bindirdiler. Tuzla’ya doğru yola çıkmak üzereyken bir arkadaşım evden pasaportumu getirdi ve çok rica ederek Tuzla’ya gitmekten kurtuldum. Polis Arabasından inerken bir polis bana demişti ki, “Okulunu bitirip hemen gideceksin!” Bu

arada ben ilk olarak 2017’de Yüksek lisans yapmaya geldim ve bunu tamamlayıp 2021’in başında İstanbul’dan Bangladeş’e döndüm ve tekrar aynı senenin sonunda doktora yapmaya geldim.

Dil, beni bil: Yüksek lisanstayken bana “Osmanlı döneminde bir “Kadı’nın Günlük Hayatı” başlıklı bir ödev verilmişti. Dersimi hazırlayıp derste sunuma başladım ancak konuşmalarım devam ettikçe arkadaşlarım da gülmeye başladılar. Ben de nedenini anlamadım. Sonra bana hangi konuyu hazırladın dediklerinde “Bir kadının günlük hayatı” demişim. Aniden sınıftaki tüm arkadaşlar gülmeye başladılar. Aslında Tömer’i bitirdikten sonra Türkçe pratiğine kalmayıp tatile gidenler biraz zorluklar çekiyorlar. Arada şunu ifade etmek istiyorum ki, Türkiye genelde doktora, yüksek lisans, lisans ve lise seviyesinde okumak için öğrenciler geliyorlar ve onlardan en akıcı şekilde konuşabilenler lise okumaya gelenlerdir.

Bir gün biri Bangladeş’ten beni arayıp Cumhurbaşkanı Erdoğan ile konuşup onu Erdoğan ile buluşturmamı istemiştir; kendisi İslâm Dünyası hakkında Erdoğan’a tavsiyeler verecekti; onun epey duygusal biri olduğunu anlayıp hakikati anlatmıştım. Şunu belirtmek istiyorum ki, Sayın Erdoğan hakkında Bangladeşli Müslümanlar aşırı duygusaldır. Bangladeş’ten gelirken akrabalarından bir kadın Erdoğan hakkında da bir şiir ve ona bir mektup yazıp Erdoğan’a teslim etmem için bana vermiştir.

Hırsızlık: Peki, benim bahsettiğim bu cami şehrinde hırsız yok mu? O da var. Korona zamanında bir gün arkadaşlarla bir lokantada oturup çay içiyorduk. 8-9 yaşında bir kız yanımızda olan bir kapıyı sarsarak “Abi bu kapalı mı” diye sordu ve hepimiz ona doğru baktığımızda 4-5 yaşındaki diğer kız bir arkadaşımın kamerasını alıp koşturmuştu. Biz anlar anlamaz bunları yakalamak için

kalktık ve koşturmuştu. Bu sırada bir kadın bize “bu tarafa gittiler” dediyse de aslında tam ters tarafa gitmişlerdi ve biz bu kadının da aynı ekipten olduğunu anlayarak tam tersine koştuk. Onları yakalamak üzereydik ki bu sırada bir taksi gelip onları aldı ve taksinin içerisinden birileri bize silah doğrulttu. Başka bir gün sokakta bir kişi konuşmak için telefonumu istedi, telefonumu alarak koşup kaçtı.

Bir gün belki bu şehirde yaşamayacağım ama Ayasofya-Sultanahmet veya Üsküdar’daki Mihrimah ve Valide Camilerinin çiftte ezanı kulağımızda duyulacak. Boğaz’ı geçerken martıların uçuşları görünecek. Mezara kadar unutulmaz bir şehir İstanbul’dur. 24 Temmuz 2020 İstanbul’da kalıp Ayasofya’nın tekrar cami olarak açılmasından sonra ilk Cuma kılabilirdiğim için Allah’a şükür ve hayat boyu kendimi şanslı hissedirim.

İyi ki İstanbul var!

İpek Yolu'nun Kalbinde Bir Medeniyet: *Özbekistan'a Yolculuk*

Zamanın başka bir ritimle aktığı, tarihi izlerin sadece taşlara değil, insanın iç dünyasına da dokunduğu bir ülke: Özbekistan. Bir zamanlar “Mâverâünnahir” adıyla anılan bu topraklar, yalnızca iki nehrin, Ceyhun (Amuderya) ve Seyhun (Sirderya), arasında kalan bir bölgeyi tanımlamakla kalmaz; aynı zamanda İslam medeniyetinin zirveye ulaştığı, düşünce, sanat ve maneviyatın kaynaştığı kadim bir kültür coğrafyasını temsil eder. Burada geçmiş, yalnızca bir hatıra değil; yaşayan, soluk alan bir mirastır.

Mehmet Selim Okuyucu
Marmara Üniversitesi
İktisat Tarihi Yüksek Lisans ve İYV Süleymaniye Yurdu Öğrencisi

Orta Asya'nın kalbinde yer alan bu topraklar, yalnızca tarihi eserlerin sergilendiği bir açık hava müzesi değil; Anadolu'nun inanç, düşünce ve kültür dünyasını yoğuran kaynaklardan biridir. İslam düşüncesinin kurucu simalarından İmam Mâtürîdî, İmam Buhârî, Abdülhâlik Gucdûvânî, Bahâeddin Nakşibendî ve daha nice büyük ilim ve irfan sahiplerinin doğup büyüdüğü

yerdir. Bu büyük isimlerin bahsi geçen coğrafyada doğmuş ve yaşamış olması tesadüf değil; bilakis bu toprakların medeniyet üretme gücünün tabii sonuçlarıdır. Onların fikirleri, asırlardır Anadolu'dan Hindistan'a uzanan geniş bir coğrafyada zihinleri ve gönülleri aydınlatmış, bu toprakları ilim ve hikmetin membaı hâline getirmiştir. Özbekistan, sadece bir ülke değil; ilmî geleneğin,

tasavvufun ve yüksek sanat zevkinin iç içe geçtiği yaşayan bir medeniyettir.

Bugün 30 milyonu aşkın nüfusuyla Orta Asya'daki Türk Cumhuriyetleri arasında en kalabalık ülke olan Özbekistan, canlılığını yalnızca demografik göstergelerle değil; diliyle, mimarisiyle, musikisiyle ve insanların içtenliğiyle de hissettirir. Sovyetler sonrası dönemde kimliğini yeniden inşa eden bu ülke, bir yandan modernleşirken diğer yandan kökleriyle bağını koparmamış ender örneklerden birini teşkil etmektedir.

Özbekistan'a yapılan bir yolculuk, sıradan bir turistik gezi olmaktan çıkar; adeta zamanlar arası bir seyahate dönüşür. Modern olandan kadim olana geçişin daha iyi anlaşılabilmesi için genellikle günümüzde başkent Taşkent'ten

başlayarak İslam dünyasının göz kamaştırıcı üç incisine Semerkand, Buhara ve Hive'ye uzanarak yapılan yolculuk, ziyaretçisine hem zihinsel hem de ruhsal bir derinlik kazandırır.

Taşkent, cetvelle çizilmiş hissiyatı veren düzenli yollarıyla, botanik bahçesini andıran caddeleri ve yöresel pazarlarıyla insana neşeyi ve ferahlığı aynı anda tattırır. Semerkand, mavi kubbeleri ve Timur'un bıraktığı ihtişamlı mirasıyla göz kamaştırırken; Buhara, İslam düşüncesinin ve irfanının derinliklerinde gezdirir insanı. Ve Hive... Kumların arasında saklı bir zaman kapsülü gibi; sanki tarihin nefes aldığı, geçmişin bugüne değdiği bir yerdir adeta. Her biri kendi içinde birer tarih ve kültür ansiklopedisi olan bu şehirler, Özbekistan'ı sadece görmek değil, hissetmek gerektiğini gösterir.

İlim Yayma Vakfımızın sağladığı imkanlarla altı günlük Özbekistan seyahatimizde; Hive'nin tarih kokan surlarından, Buhara'nın ruhani derinliğine, Semerkand'ın ihtişamından, Taşkent'in düzenli sokaklarına uzanan bir rota izledik. Bu yazı hem gezdiğimiz yerlerin izini hem de bu izlerin ruhumuzda bıraktığı yankıyı taşımaktadır.

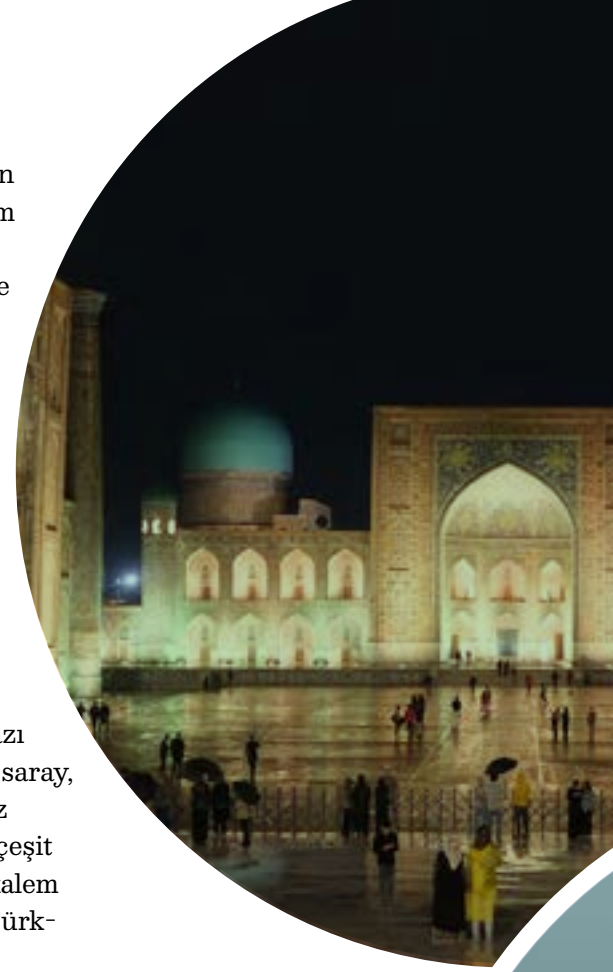
Hive: Surlar Arasında Donmuş Bir Zaman

Hive, tarihin donduğu bir şehir... Hive'ye adım atar atmaz sanki zamanda yolculuk yapıyorsunuz. Kalın surların ardında yüzyıllardır sessizce nefes alan bir şehir var burada. Bir zamanlar Harezmi bölgesini yöneten Hive Hanlığı'nın başkenti olan bu şehir, 1512'den 1920'ye kadar siyasi bir merkezdi. Bugünse adeta açık hava müzesi niteliğindedir. Adını yakındaki

“Hivak” kuyusundan aldığı düşünülen Hive, İpek Yolu’nun altın halkalarından biri olmuş; bu da ona ipek dokumacılığı, baharat ve kumaş ticaretinde eşsiz bir zenginlik kazandırmış. Surların kapısından geçip adeta bir zaman kapsülü gibi korunan İčan-Kale bölgesine giriyoruz. Burada bir İslam-Orta Asya başkentinin nasıl yapılandığını gözlemlemek mümkün. Hîve’nin simgelerinden biri olan Kalta Minare, dönemin hükümdarı Muhammed Emin Han’ın erken ölümüyle yarım kalan bir proje ve halk arasında yarım minare olarak biliniyor olsa da, yapının estetik gücü oldukça etkileyicidir. “Kalta” kelimesinin de Özbekçede “yarım” demek olduğunu belirtmiş olalım. Sonraki durağımız olan Cuma Cami ve içerisinde yer alan yüzlerce ahşap sütun ise tarihi yapının mimari olarak nasıl bir ruh taşıdığını gösteriyor. 212 ahşap sütun üzerine inşa edilmiş bu tarihi cami, 10. yüzyıla kadar uzanan kökleriyle Hîve’nin en eski ibadet yerlerinden biridir. Ahşap sütunların bazıları hâlâ ilk hâllerleriyle ayakta ve üzerlerindeki işçilik ile görenleri hayrete düşürmeye devam etmektedir. Bu yoğun sütun düzeni ise insana Endülüs mimarisini ve Endülüs mimarisinin şaheseri olan Kurtuba Camii’ni hatırlatmaktadır.

Hive’nin dar sokaklarında gezerken, her köşe başında bir medrese, bir türbe ya da bir sarayla karşılaşıyorsunuz. Özellikle Hive’nin millî kahramanlarından biri

olan Pehlivan Mahmud’un türbesi hem mimarisi hem de halkın ona gösterdiği saygı ile dikkatleri üstüne çekiyor. Bu büyük zat, aynı zamanda şair ve mutasavvıf kimliğiyle de bilinmektedir. Sonraki durağımız olan Taş Avlu Sarayı’nın harem kısmında bulunan ve günümüze kadar korunabilerek ulaşan dillere destan çiniler insanı mest ediyor. İlk bakışta dışarıdan mütevazı bir yapı gibi görünen bu saray, özellikle bahsini ettiğimiz harem kısmındaki envâî çeşit çinileriyle ve tavandaki kalem işleriyle ziyaretçilerine Türk-İslam sanatlarının en iyi örneklerini sunuyor. Burada yaklaşık yarım saat kadar vakit geçiriyoruz. Tevafukken karşılaştığımız bir grup Özbek hanımdan oluşan küçük bir orkestra grubu sarayın bir köşesinde döşeklerin üzerine oturmuş; bendir, akordeon ve parmak zilleriyle bizlere tadı damaklarda kalan cinsten müzik ziyafeti sunuyorlar. Bu beklenmedik performans, hepimizin yüzünü güldürüyor. Geleneksel Özbek müziğinin yerel enstrümanlarla icra edildiği bu gibi anlara denk gelmek, tarihî dokuya insani bir sıcaklık ve canlılık katmış oluyor. Karşılaştığımız yerel Özbekler ile yapılan ayaküstü sohbetler esnasında görüyoruz ki dünyanın birçok yerinde olduğu gibi burada da Türk dizileri çok sevilir. Dizilerden dolayı İstanbul’un semtlerinden tutun, tarihi

karakterlere kadar bize öyle hâkimler ki şaşkırmamak elde değil. Ayrıca dizileri izlemiş kiminle karşılaşsak hepsinde bir Türkiye hayranlığı ve Türkiye'yi ziyaret etme isteği olduğunu görüyoruz. Tanık olduğumuz bu gibi durumlar Türk dizilerinin toplumsal ve kültürel etkilerini bir kez daha gözler önüne seriyor. Nihayet hayli etkisi altında kaldığımız çini denizinden çıkıp Hive'deki son durağımız olan, bilim müzesine geçiş yapıyoruz. Burada Harezmî, Birunî ve İbn Sînâ gibi Orta Asya'nın yetiştirdiği büyük âlimlerin çalışmaları video ve çeşitli görseller ile güzel bir şekilde canlandırılmaya çalışılmış. Bilimin Orta Çağ'a denk gelen dönemde, İslam dünyasındaki yeri ve konumu gayet güzel bir anlatımla gözler önüne serilmiş. Müze çıkışında karşılaştığımız seyyar dövizci beyefendiden 100 dolar bozduruyoruz, karşılığında tamı tamına 1 milyon 280 bin Özbek somumuzu alıyoruz. Tomar tomar banknotlar cephelelere sığmadığı için çantalarımıza koymamız gerekiyor. Hive'de diğer Özbekistan şehirlerinde de görülebilecek olan ahşaptan yapılmış envâi çeşit el emeği göz nuru eşyalar ile de karşılaşmak mümkün. Bunların en sık rastlanılan örnekleri ise genellikle rahleler ve "secret box" olarak isimlendirilen

kündekârî tekniği ile yapılan, belirli merhalelerin aşılması sonucu kutunun kapağını açabildiğiniz ahşap kutular ve sandukalar teşkil ediyor.

Buhara: İlmin ve İrfanın Sessiz Başkenti

Buhara, her adımda derin bir sükûnet sunan, zihni susturup kalbi dinlemeye davet eden bir şehir desek yeridir. Orta çağ İslam şehirlerinin en nadide örneklerinden birisi olan Buhara, yalnızca taşla tuğlayla değil, ilimle, irfanla, maneviyatla da inşa edilmiş eski bir başkent. İki bin yılı aşan geçmişiyle İpek Yolu'nun kalbinde yer alan bu kadim durak, her köşesiyle hem göze hem de gönle hitap ediyor. Karahanlılar döneminden kalan Cengiz Han'ın yıkmaya kıyamadığı tek mimari eser olan Kalan Camii'nin göğe meydan okurcasına yükselen minaresi ve tam karşısında halen cari olarak İslami ilimlerin okutulmaya devam ettiği, ihtişamını hâlen korumaya devam eden Mir Arab Medresesi, Buhara silüetinin iki büyük nişanesini sunuyor.

Ama Buhara'yı Buhara yapan asıl derinliğini, onun ruhuna işlenmiş tasavvufî nefeste aramak gerekiyor. Nakşibendî yolunun büyükleri, "Yedi Pir" olarak bilinen Abdulhâlik Gucduvânî, Arif Rivegerî, Mahmud Fegnevî, Ali Ramîtenî, Muhammed Semmasî, Seyyid Emir Külâl ve nihayetinde Bahâeddin Nakşibend'in kabirleri bu topraklarda hayat bulan bir maneviyat atlası sunar. Ziyaretler genellikle bir

sıraya göre yapılır; son durak, Kasr-ı Ârifân'da bulunan Nakşibendî Hazretleri'nin türbesidir.

Şah-ı Nakşibend'in "Beni ziyaret etmek isteyen, önce annemin kabrine uğrasın." vasiyetini yerine getirmek üzere, önce annesinin, sonra da kendisinin kabri ziyaret edilir. Anneye duyulan hürmetin daima yaşatılmasını amaçlayan bu tavsiye, vefanın ve incelmış bir ruhun nişanesi mesabesinde. Yerine getirilen bu ziyaret, sadece gelenekselleşmiş, alışkanlık haline gelmiş bir ritüeli sürdürmekten ibaret değildir; bilâkis, tasavvuf yolunun özünde yer alan âdap ve erkânın, derin bir şuurla günümüzde de yaşatılıyor olmasıdır.

Buhara'daki bahsettiğimiz Kalan (Cuma) Camii, Mir Arap Medresesi ve Kalan Minare gibi yapılar, görsel ihtişamlarıyla dikkat çekerken; "Yedi Pir" olarak bilinen sufilerin kabirlerinin ziyaret edilmesinin, geziye bambaşka bir derinlik kattığını ve muhakkak yerine getirilmesi gerektiğinin altını çizmeliyim. Buradaki türbeler sadece ziyaret edilip terk edilebilen mekanlar değiller. Bu mekanların atmosferi sizi kuşatıyor, ziyaret edeni uhrevi bir yolculuğa davet ediyor.

Buhara'da bulunurken yapılmasını önereceğim gece yürüyüşleri, taş sokaklarda esen rüzgârla birleştğinde insana geçmişle baş başa kalmış bir şehirle diyaloga giriyorsunuz hissini veriyor. Bazen bir medresenin önünden geçerken kapı üstündeki mukarnaslara düşen gölgeler insanın içini ürpertir. Sonra bir anda, ürpermenize sebep olan seyretmeye doyum olamayan bu mimari şaheserler size kendisini açar ve kucaklar. İşte o an ürperti yerini ferahlığa ve rahatlamaya bırakır. Gece türbelerin çevresi ise sessiz ve boş; sadece rüzgârın hafif sesi duyulur. Bu sessizlik, sıradan bir suskunluktan ziyade zamanın yavaşladığı ve insanın kendi içine döndüğü bir ana dönüşür.

Semer kand: Timur'un Rüyası, İslam Medeniyetinin Aynası

Ve Özbekistan'ın kalbindeki yıldız: Semer kand... Semer kand, yalnızca bu toprakların değil, tüm İslam coğrafyasının görkemli bir simgesi, zamanın içinden süzülüp gelen bir medeniyet aynası, ilimle yoğrulmuş ihtişamın vücut bulmuş halidir. Timur'un başkent yaptığı bu şehir, mimarî görkemiyle yüzyıllar ötesinden seslenir. 1370'ten itibaren şekillenen bu rüya şehir, yalnızca taş ve tuğladan değil, hayal ve inançtan örülmüş gibidir. Yüzlerce yılın ardından hâlâ ayakta kalan Semer kand, yapılarıyla adeta İslam medeniyetinin aynasıdır.

Registan Meydanı, üç dev medresesiyle (Uluğ Bey, Şirdar, Tillekârî) adeta taşın dile geldiği, lisan-ı hal ile konuştuğu bir yerdir. Uluğ Bey'in kurduğu gözlemevi ise işitenler için göğe bakılarak üretilen bilginin yeryüzündeki yankısıdır. Timur'un eşi adına yaptırdığı Bibi Hanım Camii, ziyaretçilerine hâlâ göz alıcı ihtişamıyla vakarın ne olduğunu fısıldar. İmam Maturidi, İmam Buhârî ve Ubeydullah Ahrar gibi önemli şahsiyetlerin ömürlerinin bir kısmını Semer kand'da geçirmiş olmaları ya da fetih için gelen Kusem bin Abbas'ın türbesinin bu şehirde yer alması, Semer kand'ın ilim, irfan ve maneviyat bakımından bir zirve olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Özbekistan'da bulunduğumuz süre boyunca zaman zaman bastıran yağmurun yeniden etkisini hissettirdiği bir nisan akşamında, bu güzel şehrin kalbindeki büyüleyici Registan Meydanı'na planlanan saatten yarım saat önce gitmeye karar verdik. Verdiğimiz bu kararın ne kadar isabetli olduğunu ise kısa sürede anladık. Fotoğraf makinelerimizle, üç heybetli muhafızı andıran, canlı renkleri ve ihtişamıyla bakanlarda derin bir haşyet duygusu uyandıran Registan Meydanı'nı, bu seyrine doyum olmaz tabloyu ölümsüzleştirmek için arka arkaya deklanşöre bastık. Tilla Kârî Medresesi'nden aldığım el yapımı, adeta bir sanat eseri olan takke ise, benim için o muazzam medreseleri hatırlatan ve orada bulunmuş olduğumu simgeleyen teselli niteliğinde kıymetli bir hatıra olmuştu.

Ertesi sabah ziyaret ettiğimiz kubbeli türbelerden oluşan Şah-ı Zinde külliyesi ise sadece mezar değil; zamana direnen bir dua gibiydi. Hz. Peygamber'in amcaoğlu Kusem bin Abbas'ın kabrini barındıran bu külliye, ziyaretçilerine sadece tarihi bir yapıyı görme fırsatı sunmakla kalmaz. Aynı zamanda uhrevi bir atmosferin teneffüs edilmesine de imkân tanır. Yağmur altında, çinili duvarların arasından geçerek yaptığımız bu ziyaret, bizde anlatılamaz ama gözle görülebilir bir ruh hali yaratmıştı.

Bu nadide şehirdeki son durağımız Uluğ Bey Rasathanesi ise, bilimin ve imanın bir arada nasıl yaşayabileceğini gözler önüne seren eşsiz bir yapı. Bu şehirde adeta gökyüzünü andıran her kubbe ve tavan, ince bir mimari hesapla inşa edilmiş; her taş ise yerli yerinde duruyor ve dikkatle bakanlara geçmişe dair pek çok şey anlatıyor. Yapılar sadece estetik değil, aynı zamanda derin bir tarihî ve kültürel birikimin taşıyıcısı. Evet Semerkand sadece görsellikten ibaret değildir; yaşayan bir hâlin, bir ruhun şehir haline gelmiş örneğidir.

Taşkent: Modernleşmenin Gölgesinde Kadim Bir Damar

Özbekistan'ın başkenti Taşkent, Sovyet dönemi kent planlamasının izlerini taşıırken, bir yandan da İslamî mirası yaşatmaya çalışan çift karakterli bir kent görünümünde. Şehir, geniş caddeleri, parkları ve kamu binalarındaki disiplinli mimarisiyle dikkat çekiyor. Sovyet

döneminin katı mimarisinin yeşil parklar, caddeler ve İslamî yapıların zarafetiyle birleştiren özel bir şehir. Özellikle Taşkent Metrosu, mimari estetikle ulaşımın nasıl buluşabileceğini gösteriyor; her bir istasyon, adeta bir sanat galerisidir. Bir yanda doğunun ruhunu taşıyan geçmişle, Sovyet izleri taşıyan geniş caddeleri ve yeşil koruluklarıyla geleceğe bakan bir geçit gibi olan Asya'nın bu kadim kavşağı, zamana direnmenin değil, zamanı dönüştürmenin ustası olmuş adeta. Diğer yandan Komünist rejimin cetvelle çizilmiş sokakları, bugün artık sadece ağaçların gölgesinde kaybolan bir şehrin iskeleti mesabesinde. Bununla birlikte Hast-ı İmam Külliyesi, İmam Kaffal-ı Şaî türbesi ve Hz. Osman mushafının sergilendiği müze gibi yerler, Taşkent'in yalnızca modern bir başkent değil; aynı zamanda kadim bir kültürün temsilcisi olduğunu tekrar ortaya koyuyor.

Günümüzde zanaatkarların sanatlarını icra ettikleri medreselerin her bir odası, birer atölye olarak kullanılmaktadır. Adeta birer küçük fabrika gibi işleyen bu odalar, her biri farklı bir zanaatı yaşatan mekânlara dönüşmüş durumda. Bu durum, geleneksel el sanatlarını yaşatma gayretinin somut bir yansımasıdır. Ahşap oyma tekniğiyle yapılmış kutular, kalem işiyle bezeli sandıklar, sulu boyadan yapılmış resimler, dokuma kumaşlar... Envai çeşit tezyinat ile bezeli el işçiliği sanat eserleri arasında insan âdeta sarhoş olup kendini kaybediyor.

Şehirdeki Chorsu yöresel halk pazarıysa geçmişin pazar kültürünü yaşatan önemli merkezlerden biridir. Burada satıcıların doğallıkları ve samimiyetlerinin gölgesi altında baharat kokularını koklayıp renkli kumaşlara temas edilerek gezinme eylemi ziyaretçilere sadece bir alışveriş değil, kültürel bir temas deneyimleme imkânı da sunar.

Misafirperverliğin Sınırlarını Aşan İnsanlar

Özbek halkı, misafirperverlik konusunda neredeyse efsanevi bir üne sahiptir. Seyahatimiz boyunca birçok kişi bizleri evlerine davet etti, daha uçaktan inmeden bunun ilk örneğini deneyimledik. Özbekistan'a gelirken bindiğimiz uçakta yanımıza oturan Özbek bir teyze ile yaptığımız muhabbet esnasında sanki kendi evladımıymışım gibi bana yakın ve sıcak davranmıştı. O gece beni ve yanımda oturan arkadaşımı kalmak için evine davet etmişti. Bu teklifin samimi ve içten bir teklif olduğundan en ufak bir şüphe duymadık. Bir öğrenci grubuyla geldiğimizden ve sayımızın neredeyse 40 kişi olduğundan bahsettiğimizde ise bizi daha da duygulandıran bir karşılık vererek "olsun bizim evimiz büyük 40 kişiye de yeter" diyerek bizi

neredeyse ağlatıyordu. Gezinin daha ilk anlarında başlayan bu hal ve yakınlık duygusu, alışveriş esnasında pazarlık yaptığımız dükkân sahiplerinin öğrenciliğimizi duyunca fiyatları düşürmesi ve yabancı değilmişiz gibi davranmalarıyla gezi boyunca devam etti.

Bu samimiyetin arkasında, büyük ihtimalle ortak tarihe sahip olmamızın, inanç ve değerlerimizin aynı olması gibi sebepler yatmaktadır. Hive'den Taşkent'e kadar uzanan bu samimiyet ve içtenlik, Özbekistan'ın yaşayan en büyük kültürel miraslarından biridir belki de.

Sonuç: Geçmişle ve Kendimizle Yüzleşme

Özbekistan'a yapılan bu seyahat

yahut insanın bilinçli yaptığı her seyahat aslında sadece tarihi bir gezi rotası değil; insanın kendisini yeniden tanımasına fırsat veren, içinde bulunduğu vaziyeti gözden geçirip sorunlarını düzeltmesine vesile olacak ve zihnindeki sorularını cevaplanmasına yardımcı olacak bir süreçtir. Medeniyet ve mimari zevkin ne demek olduğunu daha iyi anlamanızı sağlayan ve bu özelliğini halen yaşatan Özbekistan'a yolunuz düşerse Hive'nin surlarında geçmişle, Buhara'nın türbelerinde tasavvuf, Semerkand'ın meydanlarında medeniyetle temas etmiş olacaksınız.

Bu topraklarda atılan her adım, aslında bir iç yolculuğun da adımıdır. Estetiğin, inancın

ve gelenegin bu kadar yoğun hissedildiği başka çok az coğrafya kalmış durumda. Bu topraklardan dönerken insanın zihninde beliren en baskın soru ise şu oluyor: Bu kadar zengin bir mirasa sahipken, biz ne kadar farkındayız?

Fas'dan Gezi Notları

Abdülhak Navruz

İstanbul Üniversitesi
Hukuk Fakültesi ve İYV Süleymaniye
Erkek Öğrenci Yurdu Mezunu

Afrika kıtasının kuzeybatı ucunda yer alan Fas, İslam medeniyetinin en önemli merkezlerinden birisidir. Arapçamı geliştirmek maksadıyla seyahat ettiğim Fas'ta bulunduğum üç aylık süre zarfında gördüğüm şehirler, tecrübe ettiğim kültür, tattığım lezzetler ve tanıştığım insanlar bende yepyeni ufuklar uyandırdı. Seyahatim esnasında hem anılarımı kaydetmek hem de Fas'ı görmemiş kişilerde bir merak uyandırmak maksadıyla edindiğim izlenimleri bu yazıyla kaleme aldım.

Camiler

Fas'taki cami sayısı İstanbul'daki cami sayısına nazaran gözüme pek az geldi zira pencereden dışarıya baktığımda birçok minare yerine belli aralıklarla minareler gördüm. Bunun sebebi Fas'taki camilerin tek minareli olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Buradaki cami ve cemaat kültürü Türkiye'den biraz farklıdır. Fas'ta ezan, makamsız ve düz bir şekilde okunuyor. Ezan okunduktan sonra cemaatin toplanması için takriben 15 dakika beklenir sonra imam ve müezzin mihrabın solunda bulunan kapıdan camiye girerler.

Camilerde müezzin mahfili olmadığı için müezzin imamın arkasındaki safta kendisi için hazırlanmış bir mikrofondan kamet getirir. Kameteki sözler birer kez söylendikten sonra namaza başlanır. İmam selam verirken sadece "Esselamu aleyküm" diyerek namazı sonlandırır ve ikinci selamı müezzin yine aynı lafızla tekrar eder. Farz namazı sonrası herkes evradını sessizce yapar; daha sonra müezzin sesli bir şekilde salavat getirir ve namaz bu şekilde bitmiş olur.

Fas'ta namaz vakitleri arasında camiler kapalıdır. Hatta namaz sonrası hala oturmaya devam

ederseniz görevliler tarafından uyarılırsınız; bunun bir istisnası vardır ki o da akşam ve yatsı namazları arasındadır. Bu vakitte cemaat, mihrabın çevresinde toparlanır ve hep birlikte cehri bir şekilde belli bir ritimle Kur'an okurlar. Fas camilerinin bazılarının kapısında "Müslüman olmayan giremez" yazar. Bunun sebebi rivayetlere göre Fransızların işgal sonrası Müslümanlar başkaldırmaması diye dinlerine dokunulmayacağı imajı çizmek için böyle bir uygulama yaptıkları şeklindedir.

Buradaki şadırvanlar cami içerisinden girilecek şekilde konumlandırılmış. Her şadırvanın giriş kısmında uçları kesilmiş bolca terlik bulunur. Bunun dışında hoşuma giden bir başka şey de şadırvanlarda bulunan küçük kovalardır. Bu kovalara çeşmelerden su doldurulur ve abdest alınır. Asıl sebebini bilmiyorum ancak bende şöyle bir izlenim uyandı: Çeşmeden aldığım abdestte, dört beş kova

su kullanmama karşın burada bir kova su ile abdest alabiliyordum.

Fas'taki camilerin dikkat çekici bir diğer özelliği de minarelerinin köşeli bir biçimde tasarlanmış olması ve ana binanın kubbesiz olmasıdır. İç tasarım olarak da kolonların çokluğu insanda, mescitlerin uçsuz bucaksız bir mekân olduğu hissini uyandırıyor. Fas camilerinde süsleme olarak daha çok "zellij" diye isimlendirilen duvar süslemeleri kullanılıyor. Bunun dışında hat yazısı pek göremedim; gördüklerimse nitelik olarak Türkiye'dekilerine nazaran daha sanatsızdı. Yaklaşık altı ay boyunca hüsn-i hat meşk ettiğim için bazı harflerdeki bozuklukları fark edebiliyordum. Zaten Fas'ta sülüs hattından çok mağribî hattı yaygın ve bu hat resmi metinlerin yanı sıra hususen kralın konuşma metinlerinde de kullanılıyor. Şunu belirtmekte fayda var ki cami mimarisi ve zellij sanatının göz alıcı geometrik tasarımı, sanat anlamında insana büyük bir manevi haz veriyor.

İlk cuma namazını Rabat'ta Sünnet Camisi'nde kıldım. Camiye doğru yürürken kulağımı Kur'an sesleri okşamaya başlamıştı. İçeriye girince kulağıma gelen nağmeler karşısında hayret makamında kaldım. Zira herkes eline bir Kur'an-ı Kerim almış sesli bir şekilde okunan Kur'an'a eşlik ediyordu. Kürsünün yanında bulunan bir adam da masanın üzerindeki Kur'anları o an okunan sayfaya göre ayarlayarak yeni gelen cemaate veriyordu. Ezan vaktinin gelmesi ile birlikte hizbin sonunu getirerek Kur'an okumayı bitirdiler. Daha sonra imam ve beraberinde birkaç kişi geleneksel kıyafetleriyle mihrabın sol tarafındaki kapıdan içeriye girdi. İmam doğrudan minbere çıktı ve selam verip oturdu. İmamın oturmasıyla birlikte, gelenlerden biri mihraptaki mikrofonu kullanarak birkaç hadis okudu. Hadislerin okunmasından sonra minareden iki kez ezan okundu. İlâveten mihraptan bir ezan daha okundu. Daha sonra minbere yakın olan bir adam, imama uzunca bir asa verdi. İmam o asaya tutunarak hutbe irad etmeye başladı. Hutbe o haftanın konusyla alakalı Allah Teâlâ'yı öven hamdele ve daha sonra konuyla alakalı ayet ve hadislerle devam etti. Hutbenin sonunda krala, veliahta ve kraliyet ailesine dualarda bulunuldu. Namaz sonrasında hep bir ağızdan salavatlar okundu.

Tekke ve Zaviyeler / Tasavvuf Kültürü

Fas'taki şehirler iki kısımdan oluşuyor: birisi surlarla çevrili, içinde hâlâ geleneksel kültürün yaşatıldığı, dar sokakları olan yerleşim yerleri, diğeri ise 20. yüzyılda inşasına başlanan ve modern diye niteleyebileceğimiz yeni yerleşim mekânlarıdır. Surlarla çevrili olan kısma "Medine", "El-Medinetül Atika" (eski şehir) veya "kasba" denilmektedir. Bu bölgelerde telefonlar çok iyi çekmediğinden labirent gibi sokaklarda kaybolmamak için devamlı nerede olduğunuzu takip etmeniz gerekir. Fas'ın tekke ve tasavvuf kültürü yüzyıllar öncesine dayandığından zaviyelerin çoğunluğu bu eski yerleşim yerlerinde bulunmaktadır. Fas'ta her şehirde neredeyse bir tarikat zaviyesi bulmak mümkündür. Bu çeşitlilikle beraber her tarikatın zikir zamanı ayrı olduğu için hemen her gün bir dergâhta zikrullah'a katılmak da mümkün oluyor. Mesela Ticaniler her gün ikindi namazı sonrası "vazife" ismini verdikleri toplu esmayı okurken Sıddikiyye tarikatı ise her cumartesi yatsı namazını müteakip "hadrâ" zikri icra ediyor.

Fas dergâhları olabildiğince sade ve camilerde olduğu gibi zellij ile süslü duvarlarıyla mütevazı bir mekânı andırmaktadır. Yolda yürürken dikkatli bakılınca bazı kapıların hemen yanında veya üstünde Ticiani Zaviyesi, Butşîşî Zaviyesi, Vezzanîler Zaviyesi, Kâdirî Zaviyesi gibi tabelalara rastlamak mümkündür. Böyle bir kapıyı görünce, aralamak ve içeriye göz atmak insanı farklı bir âleme götürebilir. Sale şehrinin "Medine" kısmında bir konuma doğru hızlı yürürken gördüğüm büyükçe bir kapının kenarında yer alan küçük tabeladaki yazı beni yavaşlattı. Geri dönüp tabelaya baktığımda üstünde Ticiani Zaviyesi yazıyordu. Ben de fırsat bu fırsat deyip gideceğim yeri erteledim ve biraz da çekinerek kapıdan içeriye girdim. Sonradan isminin Kemal olduğunu öğrendiğim birisi bana doğru geldi ve beni içeriye davet etti. Giriş, bir bölme ile ikiye ayrılmıştı; arka kısım kadınlar mahfiliydi. Adımımı ikinci bölüme attığımda girişten biraz daha büyükçe bir alanla karşılaştım. Burada duvarların etrafına yer minderleri serilmişti. Üçüncü bölüm yani meydan ise ana kısım ve namaz kılınan bölümdü. Duvarlarında Eski Anadolu evlerinde rastlayabileceğimiz türden Mekke ve Medine'nin eski fotoğrafları, birkaç ayet ya da ilk defa Fas'ta duyduğum bazı salavatların yazılı olduğu hat levhaları vardı. Bir köşede ise döşek yığını gördüm. Fas'ta bir tekkeye gidip orada misafir olarak kalmak mümkün olduğu için döşekler beni şaşırtmadı. Bir sonraki kapıdan dördüncü bölüme geçiş vardı ki zannımca orası mutfaktı ancak oraya geçmeyip meydanın hemen sağ köşesinde oturan iki kişiye gözüm ilişti. Ben hala çekingen halimden kurtulmamış bir şekilde gidip yanlarına oturdum. Arapça bilmeme rağmen ilk başta sordukları sorulardan hiçbir şey anlamadım. Zira Fas'ta "darija" denilen Arapça lehçesi konuşulmaktaydı. Benim yabancı olduğumu anladıklarında tam olarak fasih lehçeye dönmeseler de anlaşabileceğimiz bir Arapça konuşmaya başladılar. Biraz hoş beşten sonra, "namazı bizimle kıl sonra gidersin" dediler, ben de abdest tazelemeye kalktım. Abdest alıp döndüğümde onların yanına oturdum. O iki kişiden biri siz tahıyyetül mescit kılmıyor musunuz? diye sordu. Ben de Türkiye'de biliniyor ancak fiili olarak pek yaygın değil diye cevap verdim. Gariptir ki bazıları ezandan sonra sünneti kılmadı.

Ticiani Dergâhı'na ikinci ziyaretimi bir arkadaşım ile gerçekleştirdim. Arkadaşım ikindiden sonra yapmış oldukları vazifeyi de görmek istediğinden ikindiye bir saat kala zaviyeye girdik; bizi yine Kemal abi ile İbrahim amca karşıladı. Namaza kadar ikinci bölümde bulunan yer minderlerine oturduk. Vazife için zaviyeye giren herkes bize karşı çok güler yüzlü ve kucaklayıcı idi. Namaz vakti yaklaşıncı diğerleri ile beraber abdest almaya kalktık, namazdan sonra vazife için tekrar ikinci bölüme geçildi. Fas'ta gözlemlediğim bir şey de zaviyelerde zikir için toplanıldığında Türkiye'deki gibi herkes halka şeklini alıp dizlerini birbirine değdirmiyor, duvar kenarlarındaki yer minderlerinde sıralanıyordu. Vazife için önce "Salatü'l-Fatiha" dedikleri salavat okundu, daha sonra Tevhit çekildi sonra da "Cevheretü'l-Kemal" denilen bir salavat okundu. "Salatü'l-Fatiha" İmam Bekri eliyle, "Cevheretü'l-Kemal" ise Sidi Ahmet Ticianî eliyle husule gelmişti. Vazife sırasında önümüze beyaz bir bez serildi ve zikri yöneten kişi ve diğer müridân ara ara ona el sürdüler. Zikir sonrası üzerine şerbet veya bal sürülmüş poğaça ile Fas çayı ikram edildi. Vazife süresince tekkenin şeyhi köşede sessizce zikre katıldı. Zikri yöneten kişi ise onun yanında büyük bir tesbih tutan kişiydi. Tekke şeyhi, zikir sonrası bizimle tanıştı ve yanımdaki arkadaşımın çalışma konusu olan Gazâlî'ye dair muhabbet ettiler. Şeyh Efendi'nin babası da hem âlim hem de şeyh imiş. İsmi de Abdülaziz bin Abdullah'mış. Ticianîyye Tarikatı Afrika'da çok fazla yayılmış, sadece Nijerya'da 5 milyon mensubu varmış. Bu tarikatın Afrika'da yayılmasına

katkıda bulunanlardan birisi El-Hac Ömer Futi; diğeri ise Şeyh İbrahim Salih'dir.

Fas'ta tasavvuf kültürünün en zengin olduğu kentlerden birisi de Fes'dir. Fes'de Vezzaniler tarikatına ait bir dergâhı ziyaret ettim. Zikirde önce zaviyeye gittim. İçeri girip selam verdikten sonra meydana geçtim. Henüz yatsı namazını kılıyorlardı. İçerinin ortamı bir Türk olarak yine bana yabancı geldi. Zira meydanda mihrabın sağında yeşil örtüyle örtülmüş bir sanduka vardı.

Namazdan sonra sanduka tarafına geçip yerimizi aldık. Bir süre sonra dervişler toparlandı ve zikre başlandı. Zikirde "Latifiyye" ve "Delailü'l-Hayrat"tan bir bölüm okundu daha sonra başka zikirlerle geçildi. Yapılan zikirde okunan dualar hep bir ağızdan ve belli bir ritimde okunuyordu. Bir yandan da ikramlar gelmeye başladı. İlk önce "poğaça" ve "pestile" demiş oldukları bir yiyecek geldi, daha sonra şekerli Fas çayı ikram edildi. Zikrin biraz daha uzayacağını anlayınca müsaade istedim; benim kalktığımı görünce oradakilerden birisi kalkıp geldi ve "biraz daha kalsaydınız" dedi. Ancak ben kalkmam gerektiğini söyleyince, ikramların devamı olan süt ve hurma tepsisinden almamı rica etti. Ben de teberrüken bir tane hurma alınca öyle olmaz deyip iki avucuma hurma doldurdu. Böylece bir tekkeden daha huzurla ayrılıp yol arkadaşımın yanına gittim. Yolda buradaki tekkelerin yeterli maddi imkânlara sahip olmamalarına rağmen buradaki insanların son derece cömert oldukları kanaatine vardım.

Fas'ın önemli kentlerinden biri olan Tanca'yı ziyaretimde Sıddıkiye Zaviyesi'ni ziyaret etme imkânı buldum. "Hadra" vardır umuduyla yatsı namazı vaktinde zaviyeye gittim. Şükür ki gittiğimizde "Hadra" başlamamıştı. Ben de hemen yatsı namazını kılıp bekleyenlerin yanına oturdum. Evvela herkese cüz dağıttılar ardından dağıtılan cüzlere başlamadan önce hep bir ağızdan cehri olarak Fatiha ve Elif Lam Mim okundu; cüzler bittiğinde "Delailü'l-Hayrat"tan bir bölüm okunarak "Hadra"ya başlandı. Sonrasında evrad ve ezkâra devam edildi. Her zamanki gibi zikir sırasında bir yandan da ikramlar gelmeye başladı. İkram olarak Fas çayı, su, pestile, hurmalı kurabiye ve ekmek geldi. Diğer zaviyelerden farklı olarak burada en başta büyük ve kalın bir peçete dağıtıldı.

Şahsiyetler

Çok zengin bir kültürel mirasa sahip olan Fas sayısız âlim ve sufiye ev sahipliği yapmıştır. Tanca şehrini ziyaretimde İbni Batuta'nın kabrini ziyaret etme fırsatı buldum. Türbe, dar sokaklardan geçilerek varılan gayet mütevazı ve küçük bir odadan ibaretti. Marakeş ziyaretimde ise kitapları ve çalışmalarıyla ünlenmiş şahsiyetlere ait mekânları görmek beni ziyadesiyle etkiledi. Buradaki şahsiyetler yerel halk tarafından da "Marakeş'in yedi velisi" olarak anılıyor. Bunlar sırasıyla Sidi Yusuf bin Ali, Kadı İyaz, Ebu'l Abbas Es-Sebtî, İbn-i Süleyman El-Cezulî, Abdülaziz Et-Tebba', Abdullah El-Gazvanî ve İmam Süheylî'dir. Kadı İyaz, Şifa-i Şerif'in müellifi; İmam Cezulî, Delailü'l-Hayrat'ın müellifi; Es-Süheylî ise İbnü'l Arabî'nin talebesidir. Halkın türbelere teveccüh ettiğini pek görmesem de neredeyse her

tarikatin zikirlerinde "Delailü'l-Hayrat"a yer vermesi bu şahsiyetlere verilen değerin ziyaretle ölçülmemesi gerektiğini hatırlatıyor.

Fes şehrinde ise Ticanî tarikatının bânisi Ahmet Ticanî hazretlerinin türbesi ve şehrin kurucusu olan Mevlay İdris'in mezarı ve camisi bulunuyor. Bu camiye ziyaretimde Cezûlîlerin "Delailü'l-Hayrat" halkasına denk gelip aralarına katıldım. Ayrıca yamalı elbiseleriyle dikkat çeken üç kerkeri gence tesadüf ettim. Meknes şehrinde İsevîyye tarikatının banisi olan El-Hadi bin İsa hazretlerinin kabrini ziyaret ettim. Hayatta olan şahsiyetlerden ise Rabat şehrindeki Es-sünne camisinde akşam yatsı arası Muvatta dersleri yapan Said El-Kemeli'nin ders halkasında bulunmak nasip oldu.

Yemek kültürü

Türkiye'den Fas'a gelmiş biri olarak Fas'ın yemek çeşitliliğini kısıtlı buldum. Ancak bu, ülke genelinde iklim değişikliğinin az olması, ülkenin yarısının çöl olması gibi sebeplerden kaynaklanıyor olabilir. Yemek çeşitliliği az olmasına rağmen, yemek yapma ve pişirme tarzları Türkiye'ye göre farklılık arz etmektedir. Bu sebeple farklı yemekleri tatmak benim için zevkliydi. Burada bizde olduğu gibi işlenmiş et kültürünün olmadığını söyleyebilirim. Hatta bazı yerlerde etler buzdolabına konmaksızın tezgahlarda bile satılıyor.

Fas'ta bizde olduğu gibi esnaf lokantalarına rastlamak pek mümkün değil. Restoranlar genel olarak ya fast food işletmeleri veya Suriyeli işletmecilerin açtığı "şavurma"cılardan oluşuyor. Fas'a özgü yemekler

daha ziyade kafelerde pişirilip servis edilmektedir. Sabah kahvaltılarında “bisara” veya “harira” gibi çorbalar, “halı” denilen kavurmalı yumurta, “harcha” denilen irmikli ekmek veya “mismen” denilen ve yine içine irmik konan gözleme diye tabir edeceğimiz ekmekler yeniyor. Yanına da mutlaka zeytinyağı ve “amlou” demiş oldukları argan yağı fıstık veya badem ezmesi, bal ve birkaç baharat ekleyerek oluşturdukları bir ezme servis ediyorlar. İçecek olarak çaydansa kahve daha çok tercih ediliyor. Kahve olarak da ya küçük bardaklarında acı kahveler ya da “nus nus” denilen latte benzeri sütlü kahve tercih ediliyor. Ancak şekerli seçenekleri de mevcut. Çay olarak yeşil çayın içine koydukları nane ve diğer otlarla aromasını çeşitlendirdikleri bir içecek tüketiyorlar. “Atay” diye isimlendirdikleri bu çay kuzeyde uzun bardaklarda ve nanesi bardağa konularak servis edilirken güneye indikçe demlikte servis ediliyor. Ülkenin genelinde yeşil çay ve nane sabit kalırken diğer otlar çeşitlilik gösteriyor. Şeker olarak da ilk defa orada gördüğüm ve büyüklüğü avuç

büyüklüğüne kadar çıkabilen şeker kalıpları kullanılıyor. Şekeri demliğe koyduktan sonra eritmek için birkaç defa bardağa döküp tekrar demliğe boşaltıyorlar. Siyah çay olarak Lipton sallama çay kullanıyorlar, bunun dışında demleme usulü çayı pek bilmezler. Soda olarak ülke genelinde tek bir marka olan “oulmas” bulunuyor.

Yemek olarak sayabileceklerim “kuskus, refise, tacin ve bastila”dır. “Kuskus” yemeği Fas’ta en çok karşılaşılan yemeklerden birisi. Çünkü her Cuma, insanlar Cuma namazından sonra “kuskus” yerler ve evlerde “kuskus” pişer. Kafeler bile cuma günleri “kuskus” çıkarır. “Kuskus”, buharda pişirilen irmiğin üstüne yahni şeklinde pişirilmiş et veya tavuk ve çeşitli sebzelerle servis edilen bir yemek türüdür. Bazı yerlerde üstüne haşlanmış yumurta veya karamelize soğan da koyuluyor. Bunun yanında pişirilen sebzelerin suyu da ayrı bir tabakta geliyor. Bu suyu, irmik pilavını ıslatmak için kullanıyorlar. İçecek olarak ise sütün ekşitilmesi yoluyla hazırlanan ayran kıvamında bir içecek servis ediliyor. “Refise” ise tabanı yufkaya benzer bir ekmekten oluşan ve üstünde bütün tavuk veya didiklenmiş tavuk ile yeşil mercimekle servis edilen bir yemektir. Bu yemek ise daha çok çarşamba günleri yeniyor. “Tacin” ise ismini pişirildiği toprak kaptan almaktadır. Et, tavuk ve balıklı şekilde hazırlansa da kuru erikle pişirilen et, “yahnili tacin” meşhurlar arasındadır. “Bastila”, tavuklu veya balıklı bir iç harcın incecik bir yufkanın içine sarılarak pişirildiği ve üstü pudra şekeri ile süslenen bir yiyecektir. Şekerli tadından dolayı yemek olarak görmesem de Fas denilince aklıma gelen yiyeceklerden.

Hitam

Daha önce birkaç defa yurt dışı tecrübem olmasına rağmen uzun soluklu bir deneyim insan zihninde farklı kapılar açıyor. Birkaç günlük gezilerde ülkeye turist gözüyle bakılırken ancak uzun soluklu bir tecrübe sonucunda farklı ülkeler arasında bir karşılaştırma yapılabilir. Fas özelinde, mağrip bölgesi Türkiye için hala gizemini korumaktadır. Zira buraya ilk geldiğimde Arapça bilsem de yerel lehçeye hâkim olmak adına Türkçe yazılmış kaynak aradığımda başı sonu belli bir çalışma bulamadım. Hatta gezilecek yerlerle alakalı araştırma yaptığımda bile müze ve kafe önerilerinden başka bir şey göremedim.

Türkçe yazılı kaynak bulamayınca İngilizce kaynak aramaya başladım ve Amerika menşeli bir vakfın hazırlamış olduğu bir kitapçığa denk geldim. Bunun peşine düşünce gördüm ki Amerika, gönüllü vatandaşları faslı ailelerin yanına yerleştiriyor ve Fas’ta İngilizce eğitim vermelerini ve Amerikalıların da yerel lehçeyi öğrenmelerinin önünü açıyor. Gayrimüslim ülkeler Müslüman ülkelerde bu gibi çalışmalar yaparken Müslüman ülkelerin birbiriyle olan ilişkilerinin zayıf kalması ve birbirlerinden kopuk olmaları beni ziyadesiyle üzdü. Buna rağmen bazı konularda Fas toplumu Türkiye’ye ait bazı kültürel aktiviteleri veya şahsiyetleri tanıyordu. Örneğin Davut Bektaş ve Hasan Çelebi gibi hattatları Faslılar tanıyor ve Türk dizilerini Fas yerel lehçesinde dublajlı bir şekilde izliyorlar.

Budapeşte Sırtlarındaki Gül Bahçesi

Fahri Alpyürür
İstanbul Üniversitesi
Felsefe Doktora Öğrencisi

Uçak Budapeşte'ye doğru alçalmaya başladığında, çocuksu bir hevesle pencereden dışarı bakmıştım. Bulutlardan henüz sıyrılıp çıkan uçağın beyaz kanadı haricinde her yer göz alabildiğine yeşildi. Biraz sonra da, bu yeşilliğin arasından kıvrılıp ufka doğru uzanan Tuna nehrini görmüştüm. O da benim gibi sakince, Macarların başkenti Budapeşte'ye gidiyordu. Bu şehirde her şey, Tuna nehrinin etrafında dönüyordu.

Budapeşte, Tuna nehrinin kıyısına kurulmuş bir şehirdir. Aslında iki şehirdir demek çok daha doğru olur, çünkü 1873'e dek nehrin iki yakası, iki ayrı şehirdir: Budin ve Peşte. Doğrusu, 1849'da açılan Zincir Köprü ile bu iki şehir birbirine daha önceden bağlanmış. Ama resmî olarak birleştirmek biraz zaman almış. Nüfusu on milyona yaklaşan Macaristan'ın beşte biri yaşıyor burada. Siyaset, kültür, sanat, ticaret ve turizm... Ülkede her ne varsa merkezi burası.

Berlin'den sonra Orta Avrupa'nın en büyük ikinci şehri olan Budapeşte, coğrafi

olarak oldukça farklı çehrelere sahip. Şehrin kalesini de içerisinde barındıran Budin kısmı, dağlık ve engebeli bir araziye, Peşte daha düzlük ve yoğun nüfuslu bir ova. Budapeşte, her ne kadar yeşil ve mavinin birbirine ahenkle kavuştuğu bir şehir olsa da onu sadece coğrafi güzellikleriyle övmek büyük haksızlık. Çünkü Budapeşte sadece coğrafi güzellikleriyle değil, tarihi özellikleriyle de övgüye değer bir şehir.

Esas hikâyesi 1526'da, Kanunî Sultan Süleyman döneminde, Osmanlı hâkimiyetine girmesiyle başlıyor Budapeşte'nin. 1686'da Osmanlı hâkimiyetinden çıkana kadarki yüz altmış yıllık zaman diliminde, Avrupa ticaretinin önemli merkezlerinden biri olan Budapeşte, aynı zamanda Osmanlı medeniyetinin ve şehir kültürü anlayışının da en değerli temsilcilerinden. Öyle ki, vaktiyle burayı ziyaret

eden Evliya Çelebi, şehri incelikli bir biçimde tasvir ettikten sonra, burada yirmi beş caminin ve kırk yedi mescidin varlığından söz ediyor, bunun yanında sayısız medrese, han ve hamam... Günümüzde bunların hiçbirisi ayakta olmasa da Sokullu Mustafa Paşa'nın Mimar Sinan'a yaptırdığı cami, hâlâ ayakta ve görülmeye değer.

Ben şehri gezmeye Zincir Köprü'den başladım. Bu devasa köprü, resmî olarak eski Macar devlet adamı István Széchenyi'nin adını taşısa da halk arasında Zincir Köprü olarak biliniyor. Hatta bu köprü hakkında ilginç bir rivayet de var. İnşaat tamamlandığında, İngiliz mimar William Tierney Clark, eseri olan bu köprüye o kadar güveniyor ve eserini öyle kusursuz buluyor ki, onda bir hata bulunması hâlinde canına

kıyacağını söylemekten bile geri kalmıyor. Köprü açıldıktan birkaç gün sonra, küçük bir kız çocuğu köprünün girişine yerleştirilmiş aslan heykeline bakarken birdenbire duruyor ve şaşkınlıkla, “Baba,” diyor, “bak, bu aslanın dili yok.” Küçük kızın tesadüfen fark ettiği bu hata, bir söylenti olarak şehirde ağızdan ağıza dolaşıp nihayetinde mimarın kulağına vardığında, canına kıyamıyor belki ama öyle üzülüyor ki, köprünün yapımından birkaç yıl sonraki ölümü bu üzüntüsüne bağlanıyor, onu yakından tanıyan birçok kişi tarafından. Bugün hâlâ, bu ağzı açık ve dilsiz aslan heykelini yerinde görmek mümkün.

Zincir Köprü’den suyun öteki tarafına geçtiğimde, bütün görkemiyle Budin Kalesi karşıladı beni. Osmanlı hâkimiyetinde buraya neden Kızılhisar dendiğini anlamam fazla uzun sürmedi tabii. Çünkü kalenin üzerinde bulunduğu tepe, kızıla çalan bir toprağa sahip. Sonradan birçok Macar kralının da yaşadığı bu kale, bugün hâlâ ayakta duran dik burçları üzerinden, gezginlere en güzel Budapeşte manzaralarından birini sunuyor. Tuna nehri çevresiyle birlikte UNESCO Dünya Mirası listesinde bulunan Budin Kalesi’nin içerisinde Budapeşte Tarih Müzesi de bulunuyor. Bu tepenin devamında ise Balıkçı Tabyası var. Orta Çağ’dan kalma bu tarihi yapı, Tuna nehri kenarında yaşayan balıkçıların konakladığı ve pazar olarak kullandığı bir alan. Bugün ise insanlara sadece güzel bir şehir manzarası sunuyor.

Budapeşte’nin en güzel yanlarından biri de sokak kitapçıları... Öyle ki, neredeyse her caddenin başında bu

kitapçılardan birini görmek mümkün. Küçük bir raflı fayton ve onun önüne atılmış birkaç iskemle... Her kitapçının faytonu ayrı bir renkte. Bir gün şehrin başka bir yerinde denk gelirseniz, daha önce ziyaret ettiğiniz kitapçıyı tanıyabilin diye herhâlde. Bir kahve parasına, bir klasik roman ya da bir tarih kitabı alabilir, bunun üzerine bir de oldukça kültürlü bu sahaflarla derin bir edebiyat veya tarih sohbetine dalaabilirsiniz. Ben, bu sahaflardan biri olan Attila Bey ile böyle tanıştım. Peşinen, “Benimle tanışan her Türk gibi, adımın Attila olmasına şaşırma,” dedi, “bizim ülkemize Hungary der İngilizler, yani Hun torunları, Hunuz biz, ne bekliyorsun?” Bir saat kadar süren güzel bir sohbetin ardından izin isteyip kalkarken, “Gültepe’yi de göreceksin değil mi?” diye sordu Attila Bey merakla. Şehri gezmeye yeni başlamam bir yana, böyle bir yerin varlığından dahi habersizdim. Ancak, bozuntuya vermeden “Elbette,” dedim. Buradan ayrılır ayrılmaz, Gültepe’yi araştırdım. Bir türbe olduğunu öğrendim. Gül Baba Türbesi... Yakın görünüyordu. Yürümeye başladım.

Yirmi dakikaya yakın bir yürüyüşün ardından önüne geldiğim sokağın tabelasında Mecset yazıyordu. Yaptığı çağrışımla bunun, dilimizdeki mescit kelimesinin Macarcaya geçmiş hâli olduğunu anladım. Dik bir yokuş olan bu sokağı bitirdiğimde ise şehrin içinde olmasına rağmen, şehirden apayrı bir havası olan, farklı renklerde güllerle ve bodur ağaçlarla bezenmiş bir tepeyle karşılaştım. Budapeşte sırtlarında bir gül bahçesi bulmayı düşünmek şöyle dursun, buranın eski

bir Osmanlı dervışı olan Gül Baba’ya ait bir türbe olacağı aklımın ucundan dahi geçmezdi. Şaşkınlıkla ve yavaş adımlarla bu gül bahçesinin içinden geçerek tepeye ulaşmaya çalışırken, hem etrafı saran gül kokusunu içime çekiyor hem de aşağıya inmekte olan yaşlı Macar kadınlarla gülümseyerek selamlaşıyordum. Tepeye vardığımda orada bulunan kitabeden, Gül Baba’nın yaşamına ilişkin bilgiler edindim.

Evliya Çelebi’nin Merzifonlu olduğunu söylediği, asıl adı Cafer olan Gül Baba, 1531’de Kanunî Sultan Süleyman’ın davetiyle, Budin’de bir tekke kurmuş. Lakabını da her zaman külâhında taşıdığı bir gülden almış. Buraya yerleşmesinin ardından, kısa sürede Budin halkı tarafından sevilen ve değer verilen biri olarak benimsenmiş. Onu tanıyan ve onun hoşgörülü tavrından etkilenen birçok Macar, Müslüman olmuş. Vefatının

ardından burada devrin şeyhülislamı Ebussuud Efendi'nin kıldırıldığı, Kanunî Sultan Süleyman'ın da katıldığı kalabalık bir cenaze namazının ardından bu tepeye defnedilmiş. Macarlar, zamanla buraya Rózsadomb, yani Gültepe demeye başlamışlar ve bu tepeyi bir gül bahçesine çevirmişler. Ancak burası zamanla ilgisizlikten dolayı bir harabeye dönmüş. İkinci Dünya Savaşı esnasında Budapeşte'nin bombalanmasıyla da büyük hasar almış. Macar hükûmeti, birkaç restorasyon yaptıysa da buranın o eski görkemine kavuşması, ancak TİKA'nın 2018'deki restorasyonu ile mümkün olmuş. Bugün Macarların dahi gururla Budapeşte'nin manevî bekçisi olarak andıkları Gül Baba, sadece Türk-Macar dostluğunun değil, aynı zamanda İslâm hoşgörüsünün de önemli bir simgesi...

Budapeşte'ye bir kez de Gültepe'den baktım. Bu şehrin başka bir yerden bu kadar güzel seyretilmeyeceği anlaşıyordu. Türbeyi ziyaret edip gül bahçesini bir kez daha dolaştıktan sonra, tepeden inerek yürümeye başladım. Önüme çıkan bir köprüden tekrar suyun öteki tarafına geçerek, bütün ihtişamıyla karşımda duran Macaristan Parlamentosu Binasına doğru yöneldim. Akşamüzeri Macar askerler tarafından yapılan bir bayrak törenini izlemek için nehrin kıyısına yürürken, burada duran

onlarca ayakkabı dikkatimi çekti. Biraz daha yaklaştığımda bunların demirden yapılmış birer ayakkabı heykeli olduğunu gördüm. Kadın, erkek, çocuk... Uzayıp giden bir ayakkabı sırasıydı bu. Biraz ötedeki tabela ise durumu açıklıyordu: Macar Yahudileri Anısına. Olayı öğrendiğimde duyduklarına inanmadım. İkinci Dünya Savaşında Macaristan'da yaşayan Yahudiler, faşist milisler tarafından buraya getirilerek üçer ayaklarından bağlanmış. Bu üç kişiden ortadakini öldürüp nehre atan faşist milisler, ona bağlamış oldukları diğer iki kişinin de nehirde boğularak can vermesini kahkahalar eşliğinde izlemişler. Sabahtan akşama kadar devam eden bu insanlık dışı vahşette yirmi bine yakın Yahudi, sadece Yahudi oldukları gerekçesiyle katledilmiş. Onlardan arta kalan tek şey, kıyıda ayaklarından zorla çıkarttırılan ayakkabıları olmuş.

Suyun öteki tarafına baktım. Biraz önce ziyaret ettiğim Gültepe, bir bakış ötemeydi. Orada, hoşgörüsüyle Macar halkının dostluğunu kazanan Gül Baba; burada ise gaddarlığıyla aynı halkın nefretini kazanan faşist milislerin zulmünden arta kalanlar vardı. İyilik ve kötülük arasındaki ince çizgi, bu sefer Tuna nehriyle çiziliyordu. Hoşgörünün, sevginin, hürmetin ve inancın yolundan ayrılmayanlar, bir gül bahçesindeydi; onların yolundan sapanlar ise burada bir vahşete sebep olmuşlardı. Bu düşünceyle nehrin kıyısından ayrılıp şehrin içine doğru yöneldim.

Görkemli kulesi ve eşine az rastlanacak türden mimarisiyle dikkat çeken Aziz Stefan Bazilikasını ziyaret ettikten

sonra, Andrassy Bulvarı'nda yürümeye başladım. Bulvarın sonuna geldiğimde karşılaştığım Kahramanlar Meydanı oldukça ilgi çekiciydi. Tarih boyunca Macar halkının özgürlüğü ve bağımsızlığı için savaşmış olan birçok milli kahramanın heykelleriyle donatılmış bu meydandaki en dikkat çekici heykel, otuz altı metrelik bir sütunun üzerinde duran Başmelek Cebrail heykeliydi. Bunun etrafında, Hristiyanlığın kutsal kabul ettiği birçok azizin ve başarılı Macar komutanlarının heykelleri bulunmaktaydı.

Akşam karanlığı iyiden iyiye bastırmaya başlamıştı. Nehri takip ederek kalacağım pansiyona vardım. Pansiyonun ortak salonunda tanıştığım iki Brezilyalı, bir Amerikan gezginin bilgisayarını ödünç almış, maç izliyordu. "Siz Amerikanlar," dedi biri, "futbolu pek bilmezsiniz ama bir izlesen, inan çok seversin." Amerikan "Hayır," dedi, "aslında severim ama bugün gördüğüm bir şeyin etkisinden çıkamıyorum." Ne olduğunu sordular. "Şu nehrin kıyısındaki ayakkabılar," dedi üzgün bir sesle, "insanlığa dair umudumu kaybettim gördüğümde, insanlar ne kadar da kötü olabiliyor böyle." Diğerleri de görmüştü onları. Bir şey söyleyemediler. Sessizlikten yararlanıp söze karıştım. "Üzülme," dedim Amerikan çocuğa, "gel yarın birlikte dolaşalım, seni suyun öteki tarafına götüreyim, göreceksin, her zaman umudunu tazeleyen birileri var..."

Demokrasî ve Millî Birlik Günü

ZAHERİN ADI TÜRKİYE

Eğitimler

Eğitim Kültür Müdürlüğü her ay düzenli olarak; personel, yurt öğrencileri ve bursiyerlerine yönelik akademik eğitimler düzenlemektedir.

Kurslar

Eğitim Kültür Müdürlüğü; personel, yurt öğrencileri, bursiyer ve mezunlarına yönelik akademik eğitim ve sınavlara hazırlık için dil eğitimi veren kuruluşlar ile anlaşma sağlamaktadır.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik

Yurt öğrencilerimiz ve bursiyerlerimize yönelik Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik hizmeti sağlanmaktadır.

Seminerler

Eğitim Kültür Müdürlüğü her ay düzenli olarak; personel, yurt öğrencileri ve bursiyerlerine yönelik akademik ve kültürel seminerler düzenlemektedir.

Konferans ve Söyleşiler

2025 yılı süresince gerçekleştirdiğimiz konferans ve söyleşilerle öğrencilerimizi iş dünyasının deneyimli isimleriyle bir araya getirdik. Vakfımızın mütevelli heyeti üyeleri Ziya Altan Elmas, Affan Murat Kırcan ve Ahmet Akça ile gerçekleştirilen buluşmalarda, öğrencilerimiz her bir ismin kariyer yolculuklarına dair kıymetli tecrübeler dinleme fırsatı buldu.

Fıratpen Yönetim Kurulu Başkanı Nevzat Demir'i konuk ettiğimiz programda, girişimcilik, sektör tecrübesi ve iş hayatına dair öğrencilerimizin farklı bakış açıları kazanmasına ve kariyer hedeflerini şekillendirmelerine katkı sağlayacak ilham verici bir sohbet gerçekleştirildi.

Akademik danışmanımız Prof. Dr. Erol Kam öğrencilerimiz ile birebir görüşmeler gerçekleştirirken Doç. Dr. Mehmet Ali Doğan da mühendislik öğrencilerimize yönelik olarak özel bir söyleşi programı gerçekleştirdi.

Düzenli Dersler

Yurt eğitim faaliyetleri kapsamındaki düzenli ders programlarıyla Kur'an-ı Kerim ve İslami İlimlere Giriş dersleri alarak temel dini bilgiler edinen öğrencilerimiz; sanata olan ilgilerini ise ney ve hüsn-i hat dersleri ile pekiştirmektedirler.

Bölüm Buluşmaları

Paintball

Lazer Tag

Kulüp Başkanları Toplantıları

Yurdumuzda bölümler arası kaynaşmayı artırmak amacıyla; Sağlık, Mühendislik-Mimarlık, Eğitim ve İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerimizin katılımıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu etkinlikler, öğrencilerimiz arasında muhabbeti ve dayanışmayı artırarak kardeşlik hukukunu pekiştirmiş, manevi açıdan da bereketli ve huzur dolu bir ortamın oluşmasına vesile olmaktadır.

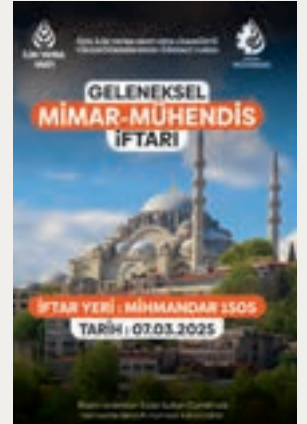
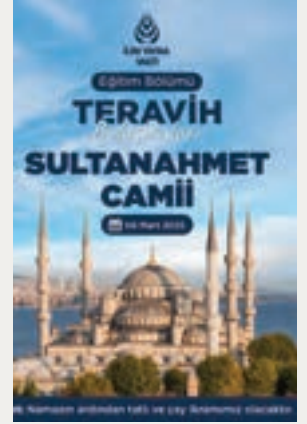
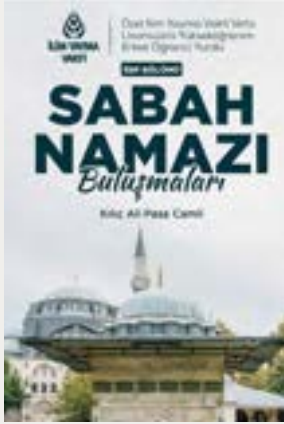
Manevi Gelişim Faaliyetleri

Manevi gelişim faaliyetlerimiz öğrencilerimiz arasında güçlü bir birliktelik duygusu oluşturmayı hedeflemektedir. Birlikte kılınan sabah namazlarının ardından yapılan kahvaltılar, Ramazan ayında gerçekleştirilen iftar, teravîh ve sahur buluşmaları öğrencilerimiz arasındaki paylaşma ve dayanışma kültürünü pekiştirirken her birinin manevi gelişimlerine de katkı sunmaktadır.

Sosyal-Kültürel Faaliyetler

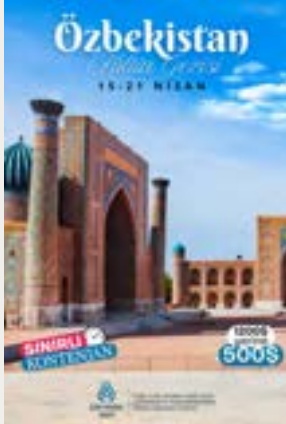
Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerimizde Vefa Sineması, geleneksel Vefa Pikniği, bölümler arası bilgi yarışması, futbol ve masa tenisi turnuvaları ile öğrencilerimiz eğlenirken birbirlerini daha yakından tanıdılar. Binicilik ve okçuluk etkinlikleri öğrencilerimizin farklı sporları deneyimlemesine kapı aralarken “İstanbul’da Ramazan” konulu fotoğraf yarışması, onlara şehri yeni gözlerle keşfetme fırsatı sundu. Yıl sonunda gerçekleştirilen mezuniyet töreni ise her bir öğrencimiz için anlamlı bir veda niteliği taşıyordu.

Yurdumuzda yıl boyunca gerçekleştirdiğimiz gezi programlarıyla öğrencilerimize yeni yerler görme, farklı kültürlerle tanışma ve tarihi zenginlikleri yerinde keşfetme imkânı sunduk. 2025 yılının Şubat ayında düzenlenen Umre ziyareti manevi yönü güçlü, derin izler bırakan bir yolculuk oldu. Yine aynı ay içerisinde Fas'a yapılan gezi ile öğrencilerimiz, İslam medeniyetinin Batı'daki önemli duraklarından birini tanıma fırsatı buldular.

Gezi Faaliyetleri

Nisan 2025'te gerçekleştirdiğimiz Özbekistan gezisinde ise öğrencilerimiz, Türk-İslam tarihinin izlerini taşıyan Semerkand, Buhara gibi şehirlerde unutulmaz bir kültür yolculuğu yaşadılar. Mayıs ayındaki yurt içi gezilerimiz kapsamında Assos-Behramkale'ye düzenlenen seyahat hem tarihi bir keşif hem de doğayla iç içe keyifli bir deneyim sundu.

Fas

Umre Ziyareti

Assos

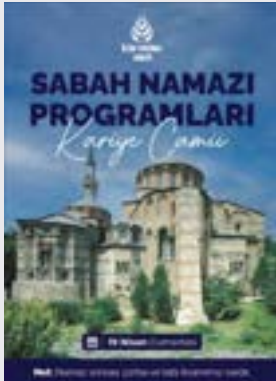

Gelişim Faaliyetleri

Süleymaniye Öğrenci Yurdu'nda, akademik, entelektüel ve manevi gelişimi merkeze alan bir eğitim anlayışıyla; mütevelli buluşmaları, okuma grupları, seminerler ve atölyeler aracılığıyla öğrencilerimizin fikrî ve ahlakî donanımlarını güçlendirmeyi amaçlıyoruz.

Sosyal ve Kültürel Faaliyetler

Süleymaniye Öğrenci Yurdunda, yurt hayatını sosyal bir öğrenme süreci olarak görerek öğrencilerimiz için samimi ve paylaşımcı ortamlar sunarak sinema, musiki ve kültürel etkinliklerle öğrencilerimizin estetik zevklerini geliştirmelerine ve kültürel bağlarını güçlendirmelerine katkı sağlıyoruz.

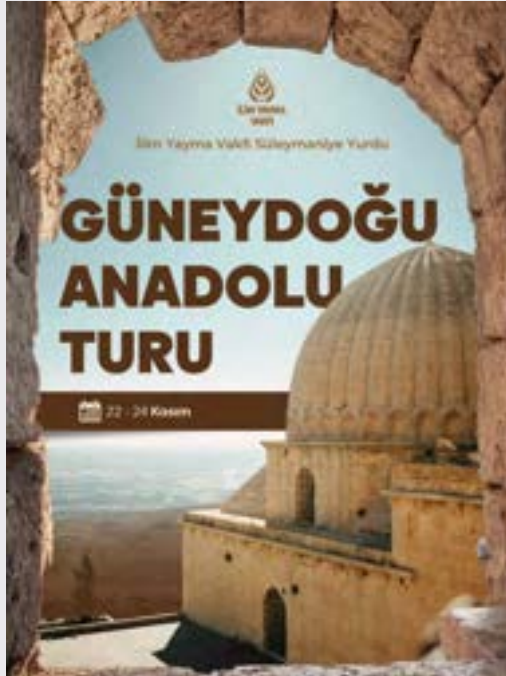

Mezuniyet Töreni

Gezi Faaliyetleri

Öğrencilerimize tarihî ve kültürel bilinç kazandırmayı amaçlayan gezilerimiz; İstanbul içindeki kültür turlarından başlayarak Anadolu'daki manevî mekânlara ve yurt dışındaki medeniyet merkezlerine uzanmaktadır. Bu kapsamlı faaliyetler, öğrencilerimize aidiyet, sorumluluk ve geniş bir perspektif kazandırmaktadır.

Fas Turu

Umre Programı

Özbekistan Gezisi

Bahar Pikniği

Güneydoğu Anadolu Gezi Programı

Oda Başkanları Kamp Programı

2024–2025 Kış ve Bahar dönemlerinde öğrencilerimizin akademik, kültürel ve sosyal gelişimlerini desteklemeye yönelik çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Albaraka Bankası hukuk birimi ziyaretiyle öğrencilerimize mesleki bilgi edinme imkânı sunulurken; Umre ziyareti, Aziz Mahmud Hüdayî ve Süleymaniye Camii ziyaretlerinin yanında Bursa ve Konya seyahatleri ile tarihî ve dinî mirasın yerinde tecrübe edilmesini sağlamıştır.

Albaraka Hukuk Birimi Ziyareti

Umre Ziyareti

Bursa Gezisi Cumalıkızık

Konya Gezisi

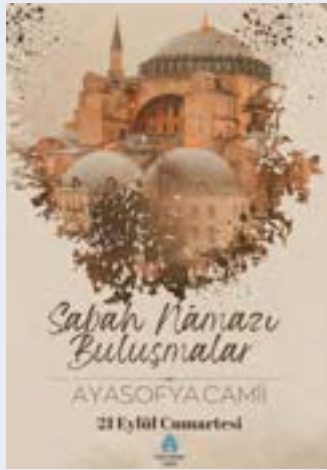

Ekmekçizade Medresesi Ziyareti

Kapadokya Gezisi

Güneydoğu Anadolu ve Balkanlar'a düzenlenen kültürel gezilerde medeniyet birikimimiz yakından incelenmiş, İstanbul, Kapadokya ve Mardin gibi şehirlerde çok katmanlı tarihi gözlemler yapılmıştır.

Balkanlar Gezisi

Antep Gezisi

Mardin Gezisi

Aziz Mahmud Hüdayi Sabah Namazı

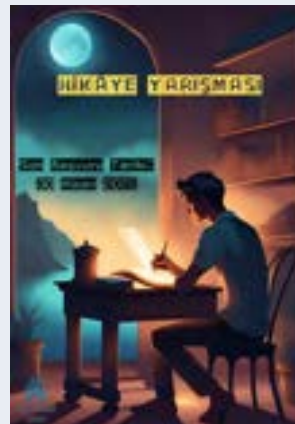
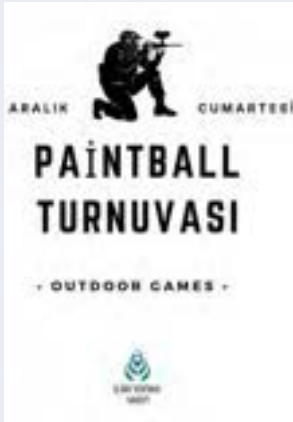

Topkapı Sarayı Gezisi

Süleymaniye Camii Teravih Programı

Paintball ve kartopu etkinliği gibi sosyal buluşmalar ise öğrencilerimizin motivasyonuna ve aidiyet duygusuna katkı sağlamıştır. Tüm bu faaliyetlerle öğrencilerimizin akademik, sosyal ve kültürel gelişimleri desteklenmiş; mezuniyet programı ile üniversite sonrası hayata hazır bir şekilde uğurlanmaları sağlanmıştır.

Paintball

Kartopu

Orta Asya Kültür Buluşması

Kitap Müzayedesi

Okçuluk Eğitimi

Kültürlerarası Çay Seremonisi

Final Öncesi Eğlence Programı

Mezuniyet Programı

Klarnet Solosu

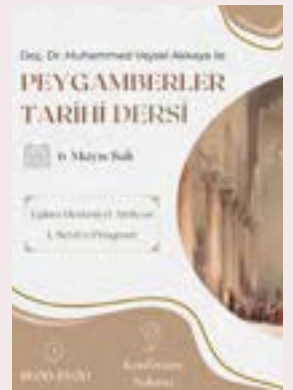
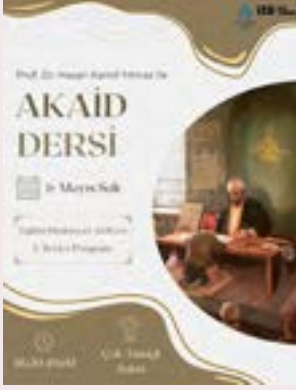

Tayland & Brunei Kültür Buluşması

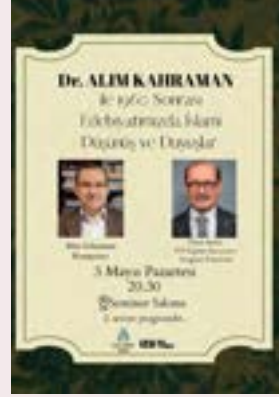

İslami İlimler Akademisi

İslami İlimler Akademisi dersleriyle öğrencilerimizin temel İslami ilimlerde derinleşmesini amaçlıyoruz. 280 kişilik öğrenci grubumuz için Fıkıh, Siyer, Akaid ve Peygamberler Tarihi olmak üzere 4 ders açarak öğrencilerimizin her yıl farklı bir temel İslami ilmi öğrenmelerini sağlıyoruz.

Eğitim ve Medeniyet Atölyesi; öğrencilerin manevi ve kişisel gelişimlerine katkı sunmak amacıyla öğrenmeyi teşvik eden, eğitimcilerle paylaşımlı bilgi aktarımını sağlayan özel eğitim ve çalışmalar içermektedir. Ayrıca, öğrencilere değerler eğitimi, manevi rehberlik, okumalar ve kişisel gelişim fırsatları sunarak onların bütüncül gelişimlerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Kat İftarları

Kültür, Sanat ve Eğlence Atölyesi

Kültür, Sanat ve Eğlence Atölyesi; yurdumuzda edebiyat, şiir, kitap/makale kritiği, bi podcast geceleri gibi kültürel-sanat faaliyetlerinin yanı sıra, çeşitli eğlence programlarının düzenlenmesini üstlenir. Ramazan aylarında maneviyatı pekiştiren etkinlikler ve Ramazan şenlikleri gerçekleştirilir. Ayrıca öğrencilerin gelişimine katkı sağlamak amacıyla haftalık bendir dersleri, sanat terapisi gibi atölyeler, alanında uzman isimler eşliğinde yürütülür.

El Sanatları ve Beceri Atölyesi

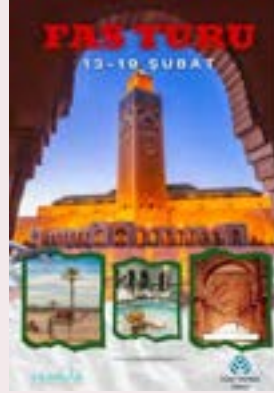

El Sanatları ve Beceri Atölyesi'nde; dikiş-nakış, çini, ebru, ahşap boyama, punch ve mutfak atölyesi gibi butik etkinliklerle el becerilerini geliştirmek isteyen öğrencilerimize fırsatlar sunulmaktadır.

Gezi ve Kamp Atölyesi

Narven Kampı

Gezi ve Kamp Atölyesi'nde; yıl boyu yapılacak olan yurt içi ve yurt dışı gezileri, kamp programları ve piknikler planlanarak yürütülür. Bu atölye öğrencilerimizin medeniyet coğrafyamız konusunda görgülerini artırmayı hedefleyen manevi ve kültürel temalı gezileri konu edinmektedir.

Spor ve Turnuva Atölyesi

Spor ve Turnuva Atölyesi'nde; spora ilgi duyan öğrencilerimize yönelik pilates, tekvando gibi gelişim odaklı dersler ile masa tenisi, voleybol ve basketbol turnuvaları gibi etkinlikler düzenleyerek fiziksel aktiviteyi ve sosyal kaynaşmayı teşvik etmekteyiz.

Adıyaman Kampı

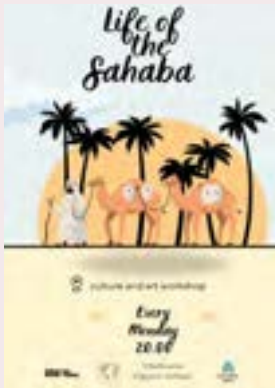

Filistin Kermesi

Sosyal Sorumluluk Atölyesi'nde sosyal sorumluluk bilincini geliştirmek amacıyla çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Deprem bölgesi Adıyaman'da yürütülen Gençlik Merkezi Projesi, Çocuk Yaz Okulu Akademisi, Filistin Hayır Pazarı ve Sevgi Evleri Ziyaretleri gibi faaliyetlerle öğrencilerimizde yardımlaşma farkındalığının kazandırılması, ekip çalışması, yöneticilik becerisi ve sorunlara doğru müdahale etmek becerilerinin geliştirilmesini hedeflenmektedir.

Sahabe Dersleri

Türkçe Dersleri

Uluslararası Atölyesi'nde; Yaklaşık 15 farklı ülkeden gelen uluslararası öğrencilerimizin Türkçelerini geliştirmeleri, Türk kültürünü tanımaları ve Türk öğrencilerle bağ kurmaları amacıyla ağırlıklı olarak İngilizce siyer dersleri, Tayca sohbetler ve çeşitli kültürel etkinlikler düzenlenmektedir.

Sosyal Sorumluluk Atölyesi

Uluslararası Atölyesi

İlim Yayma Vakfı 54. Olağan Genel Kurulu, 15 Mart 2025 Cumartesi günü Vakfımızın Genel Merkezinde gerçekleştirildi. Genel Kurula, İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan, İstanbul Valisi Davut Gül, BAYKAR Yönetim Kurulu Başkanı Selçuk Bayraktar, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Demir, 27.

Dönem TBMM Başkanı Mustafa Şentop, Anayasa Mahkeme Üyesi Muhterem İnce, Anayasa Mahkeme Üyesi Prof. Dr. Ömer Çınar, AK Parti İstanbul Milletvekilleri Nurettin Alan ve Rabia İlhan, Milli Eğitim Bakan Yardımcısı Celile Eren Ökten, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü Murat Mücahit Yentür, İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Yusuf Tülün ve çok sayıda davetli katıldı.

Kuran-ı Kerim tilaveti ile başlayan programda İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan, AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mustafa Demir, İstanbul Valisi Davut Gül, 27. Dönem TBMM Başkanı Mustafa Şentop açılış konuşması gerçekleştirdi. Konuşmaların ardından toplantıda, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın mesajı okundu.

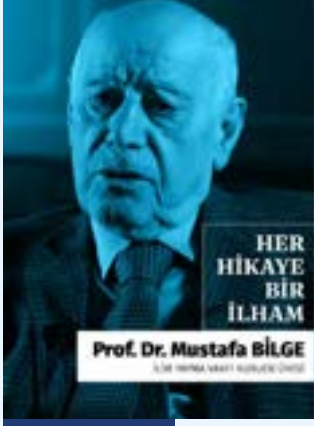

Eğitim Danışmanımız Zafer Bilgi ile “1 Dakikada Tarih/İstanbul/Fatih/ Mekan...” adlı sosyal medya programı “Hüsrev Kethüda Darülkurrası”, “Şehzadebaşı Kabartmalı Minare”, “3. Ahmet Çeşmesi”, “Ayasofya İmaret Kapısı”, “Alman Çeşmesi” ve “Sultanahmet At Meydanı” bölümleriyle devam etti.

50. Yıl Kütüphane tabelalarımız “İlim, İrfan, İnsan”, “İlim Yayma Vakfı” logomuz ve bağışçı teşekkür tabelası olarak ahşap malzemeden toplamda 108 adet hazırlandı. Adana şehrinden başlayan tabela montaj ve belgesel çekimleri Malatya’da nihayete erdirildi. Böylece deprem bölgesinde yapılan 36 kütüphanemizin tüm süreçleri tamamlanmış oldu.

“Her Hikâye Bir İlham” başlığıyla 50. Yıl Belgeselimizden alıntılar yapılarak sosyal medya hesaplarımızda paylaşımlara devam edilmiştir.

İlim Yayma Ödülleri Ödül Masası’nın TRT’de yayınlanması ile ilgili tüm süreç yürütüldü. Ödül Masası 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 ve 25 Mart günleri 13.30’da TRT 2 ekranlarında yayımlandı.

Vakfımız ile gönül bağı kurmuş, içerisinde bulunmuş kıymetli şahsiyetlerin Vakfımızla ilgili hatıra, hikâye veya notlarına yer verdiğimiz “Vakıf Günlükleri” içerik serisine devam edilmiştir.

İlim Yayma Vakfı ailesi olarak değerli çalışanlarımız ve aileleriyle personel aile iftarında buluştuk.

İlim Yayma Ödülleri İstişare Kampı, İlim Yayma Ödülleri Basın Toplantısı ile Akademik Tanıtım Toplantısı’nın genel organizasyonu ve iletişim stratejisine dair gerekli tüm süreç yürütüldü.

Yeditepe Üniversitesi Hücre ve Gen Terapileri Mükemmeliyet Merkezi Ziyareti

İlim Yayma Ödülleri heyeti, Sağlık Bakanı Prof. Dr. Kemal Memişoğlu, İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan ve İlim Yayma Cemiyeti Genel Başkanı Yusuf Tülün'ün katılımıyla Yeditepe Üniversitesi Hücre ve Gen Terapileri Mükemmeliyet Merkezi'ni ziyaret etti.

2019 İlim Yayma Ödülleri Büyük Ödül Sahibi Prof. Dr. Fikrettin Şahin'den merkezin yürüttüğü bilimsel projeler hakkında bilgi alındı. Türkiye'nin sağlık alanındaki bilimsel altyapısına önemli katkılar sunan Prof. Dr. Şahin ve ekibi tebrik edildi.

İlim Yayma Ödülleri Onur Kurulu Üyesi ve YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, 2025 sürecine sağladığı destekler için ziyaret edildi. İlim

Yayma Ödülleri heyeti, misafirperverlikleri için Prof. Dr. Özvar'a teşekkürlerini sundu.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar'a Ziyaret

İlim Yayma Ödülleri Dördüncü Yılında Akademik Tanıtım Toplantısında Rektörlerle Buluştu

Bu yıl dördüncüsü düzenlenecek olan İlim Yayma Ödülleri öncesinde, Türkiye'nin dört bir yanından gelen üniversite rektörlerinin katılımıyla Akademik Tanıtım Toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıda, ödül süreci, başvuru kriterleri ve değerlendirme aşamaları hakkında kapsamlı bilgi paylaşımı yapıldı.

İlim Yayma Ödülleri'nin akademik dünyada oluşturduğu etkiyi ve gelecekteki katkılarını artırmayı hedefleyen bu toplantıda, kıymetli rektör hocalarımızla sürece dair istişarelerde bulunuldu. Farklı üniversitelerden gelen görüşler, ödül sürecinin daha kapsayıcı ve nitelikli bir zeminde ilerlemesine 1-

Katılımlarıyla bizleri onurlandıran ve sürece değerli katkılar sunan tüm rektörlerimize gönülden teşekkür ederiz.

İlim Yayma Ödülleri'nin Dördüncüsü Basın Toplantısıyla Tanıtıldı

Bu yıl dördüncüsü düzenlenecek olan İlim Yayma Ödülleri'ne ilişkin basın toplantısı, yoğun bir katılımıyla gerçekleştirildi. Toplantıda, ödüllerin amacı, kapsamı ve değerlendirme kriterlerinin yanı sıra başvuru süreçleri hakkında basın mensuplarına ayrıntılı bilgi verildi.

İlim Yayma Vakfı yetkilileri, bilimsel üretimi destekleme, nitelikli akademik çalışmaları teşvik etme ve Türkiye'nin bilimsel birikimine katkı sunma hedefiyle yola çıkan ödüllerin, her geçen yıl daha geniş bir etki alanına ulaştığını ifade etti.

Açıklamalarda, bu yılki başvuru takvimi ve adaylık kriterlerine dair önemli bilgiler de kamuoyuyla paylaşıldı.

İlim Yayma Ödülleri İstişare Kampı:

İlim Yayma Ödülleri'nin taşıdığı anlamı ve oluşturduğu etkiyi derinleştirmek amacıyla bu yıl "İlim Yayma Ödülleri İstişare Kampı'nı Demokrasi ve Özgürlükler Adası'nda gerçekleştirdik.

Bu anlamlı buluşma hem mekânın tarihi atmosferi hem de katılımcıların birikimiyle ilmi ve fikri açıdan zengin bir içerik sundu.

Programa, bugüne kadar İlim Yayma Ödülleri'ne layık görülmüş olan 9 kıymetli akademisyenimiz katıldı. Alanlarında öncü çalışmalara imza atmış bu değerli isimlerle gerçekleştirdiğimiz istişareler, ilim dünyamız adına ilham verici anlara sahne oldu. Fikir alışverişi, ortak vizyon oluşturma ve geleceğe dair güçlü bir ilmi yön tayini bakımından unutulmaz bir tecrübe yaşandı.

İstişare Kampı'nın en önemli kazanımlarından biri ise, sağlık alanında yerli ve milli çözümleri önceleyen "Sağlıkta Teknolojik İstiklal Bildirgesi'nin imzalanması oldu. Bu bildirgeyle, sadece sağlık teknolojilerinde değil; aynı zamanda bilimin her alanında özgünlük, yenilik ve bağımsızlık ideallerine bağlı kalmanın gerekliliği bir kez daha vurgulandı.

İnanıyoruz ki bu bildirge, başta Türk akademisi olmak üzere pek çok alanda ilmi üretimi teşvik edecek, yenilikçi çözümler için güçlü bir zemin oluşturacak ve ülkemizin bilimsel bağımsızlık yolculuğuna tarihi bir katkı sağlayacaktır.

Bu anlamlı programın gerçekleşmesinde emeği geçen tüm paydaşlarımıza ve katılımlarıyla katkı sunan değerli akademisyenlerimize gönülden teşekkür ederiz.

VEFADER

1 Ocak Kahvaltısı

Pilav Günü

Yetim Kampanyası

Aile İftarı

Prof. Dr. Tarkan Oktay Ziyareti

Ankara İftarı

Nevşehir Gezisi

Refik Programı İftarı

Vefa Buluşmaları - Ahmet Arda Şensoy

EBEVEYNLİK ZİRVESİ AİLE BAKANI MAHİNUR ÖZDEMİR GÖKTAŞ'IN KATILIMIYLA GERÇEKLEŞTİ

İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından yürütülen İstanbul Veli Akademileri projesi kapsamında düzenlenen 'Ebeveynlik Zirvesi', İstanbul Sabahattin Üniversitesinde gerçekleştirildi. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, zirve kapsamında bir seminer verdi.

İstanbul Veli Akademileri, Öğretmen Akademileri ve İZÜ iş birliğiyle düzenlenen 'Ebeveynlik Zirvesi' İZÜ Halkalı Kampüsü Abdullah Tivnikli Konferans Salonunda gerçekleşti. Zirveye; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, İZÜ Rektörü Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü Doç. Dr. Murat Mücahit Yentür ve Küçükçekmece Kaymakamı Mustafa Anteplioglu'nun yanı sıra çok sayıda eğitimci katıldı.

“ÇOCUKLARIN EN TEMEL İHTİYACI HUZURLU BİR AİLE”

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur Özdemir Göktaş, zirvede “Huzurlu Aile, Mutlu Çocuk” başlıklı bir seminer verdi. Aile içi huzurun çocukların gelişiminde merkezi role sahip olduğunu ifade eden Göktaş, “Çocuklarımıza iyi bir eğitim ve gelecek hazırlamak istiyoruz ama bazen en temel ihtiyacı atlıyoruz; huzurlu bir ailede sevgiyle büyümek” dedi. Ekranın hiçbir zaman anne şefkatinin, babanın ilgisinin, öğretmenin dokunuşunun yerini dolduramayacağını hatırlattı. Göktaş sözlerini şöyle sürdürdü: “Dijital detoks kamplarıyla aileleri doğayla iç içe, ekranlardan uzak bir deneyime davet ediyoruz. Bir çocuğa bırakılacak en büyük miras, huzurlu bir yuvadır. Bugün onlara bıraktığımız küçük ama derin izler, yarının doktorunu, öğretmenini, sanatçısını şekillendirecek.”

Endülüslü Hac Yolcuları: Boğaz'ı At Sirtında Geçmek İstiyoruz

At sirtında Hac yolculuğuna çıkan Endülüslü Müslümanlar İstanbul'a ulaştı. Bir aylık bir yolculuğun ardından İstanbul'a ulaşan İspanyol Hacı adayları, İZÜ'nün misafiri oldu.

Aylar sürececek bir Hac yolculuğuna çıkan Endülüslü dört Müslüman, Şubat ayı sonlarında İstanbul'a ulaştı. Üniversitemize konuk olan hac yolcuları, ilham verici yolculuk anılarını İZÜ öğrencileriyle paylaştı. Ramazan ayını İstanbul'da geçirecek olan İspanyol hacı adayları Abdullah Rafael Hernandez Mancha, Abdelqader Harkassi Aidi, Tarek Rodriguez Fernandez ve Bouchaib Jabil, 8 bin kilometrelik rotalarının sonunda Mekke'ye ulaşmış olacak.

Rektör Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ile Rektör Yardımcısı Prof. Dr. İsmail Küçük'ün de katıldığı söyleşide konuşan, emekli öğretim üyesi Abdullah Rafael Hernandez Mancha, Müslüman oluş hikayesini şu sözlerle anlattı: "Bilimsel faaliyetler yaptığım bir dönemde Kur'an-ı Kerim'le de ilgilenmeye başladım. Bir gün denizlerin dağların üzerinde olduğuna dair bir ayetle karşılaştım. Dağların tepelerinin denizlerin altında olduğu ve

yaratılışın bir döngü içinde gerçekleştiği yazıyordu. Yaratma ve yıkımın birbirine paralel olduğunu anlatan bu ayetler üzerine düşündükçe Allah'a bir söz verdim: Eğer gireceğim coğrafya sınavında başarılı olursam Müslüman olacak ve atalarım gibi at sirtında hacca gidecektim." Sınavda başarılı olması üzerine kendi kendine Müslüman olan Mancha, ilk 3 yıl hiçbir Müslümanla tanışmadığını, bölgedeki Müslümanlarla temasa geçtikten sonra Abdullah ismini aldığını ifade etti.

İZÜ Rektörü Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar ise Endülüs medeniyetinin önemine işaret ederek Endülüs Müslümanlarını İZÜ'de ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi. Acar düşüncelerini şu sözlerle ifade etti. "Hacı adayları, sembolik değeri çok yüksek olan bu yolculukta misafirimiz oldular. Asırlar önce sona ermiş Endülüs medeniyetinin mirası belki de yeniden canlanıyor."

“GELENEKSEL 1 OCAK KAHVALTISI” İZÜ’DE GERÇEKLEŞTİ

İlim Yayma Vakfı, İlim Yayma Cemiyeti ve İlim Yayma Mezunları Derneğinin (VEFADER) birlikte organize ettiği “Geleneksel 1 Ocak Kahvaltısı” İZÜ’de gerçekleşti. Rektörümüz Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar’ın ev sahipliği yaptığı programa TBMM 29. Başkanı Prof. Dr. Mustafa Şentop, İstanbul Valisi Davut Gül, İstanbul

Milletvekili ve VEFADER Kurucu Başkanı Nurettin Alan, Küçükçekmece Kaymakamı Mustafa Antepioğlu, İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan, AK Parti Grup Başkanvekili Muhammed Emin Akbaşoğlu,

VEFADER Başkanı Mustafa Bolat ile İZÜ Rektör Yardımcıları Prof. Dr. İbrahim Güney, Prof. Dr. İsmail Küçük ve Prof. Dr. Erhan İçener katıldı. Programda yapılan konuşmalarda birlik ve dayanışma mesajları öne çıktı.

İŞ İNSANLARI İZÜ’DE BULUŞTU

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ile İlim Yayma Vakfı iş birliğiyle düzenlenen programda, iş dünyasının temsilcileri İZÜ kampüsünde buluştu.

İş Dünyası temsilcileri DEİK’in koordinasyonunda İZÜ’de bir araya geldi. Toplantıya DEİK Başkanı Nail Olpak, Genel Sekreter Caner Çolak, Genel Sekreter Yardımcısı Adem Yavuz, İlim Yayma Vakfı Mütevelli Heyeti

Başkanı Necmeddin Bilal Erdoğan, İlim Yayma Vakfı Genel Müdürü İdris Tankut Küsmezer ve birçok iş insanı katıldı. İZÜ adına Mütevelli Heyeti Başkanı Özkan Göksal, Mütevelli Heyeti Üyeleri, Rektör Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, rektör yardımcıları ve Genel Sekreter Dr. Fatih Hasdemir de toplantıda hazır bulundu. Toplantı sonrası heyet, Merkezi Derslikler Binası ve İZÜ Kütüphanesini ziyaret etti.

İZÜ AİLESİ İFTARDA BİR ARAYA GELDİ

Ramazan ayının bereketini ve birlikteliğini paylaşmak üzere düzenlediğimiz iftar programında akademik ve idari kadromuz ile kıymetli aileleri bir araya geldi.

Mütevelli Heyeti Başkanımız Özkan Göksal, Mütevelli Heyeti Üyemiz Bekir Sakıb Şahinoğlu, Rektörümüz Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Rektör Yardımcılarımız Prof. Dr. İsmail Küçük, Prof. Dr. Erhan İçener ve Prof. Dr. İbrahim Güney, Genel Sekreterimiz Dr. Fatih Hasdemir

ile bugün kampüsümüzde ağırladığımız TÜBA Başkanı Prof. Dr. Muzaffer Şeker ve konsey üyelerinin katılımlarıyla gerçekleşen programda, Ramazan ayının manevi atmosferini hep birlikte yaşamının mutluluğunu paylaştık.

İZÜ KÜLTÜR ŞENLİĞİ RENKLİ GÖRÜNTÜLERE SAHNE OLDU

İZÜ’de düzenlenen ‘Zaim Kültür Şenliği’, farklı coğrafyalardan gelen öğrencilerin kültürlerini tanıttığı renkli ve coşkulu bir buluşmaya sahne oldu.

Üniversitenin Tarihi İç Bahçesinde gerçekleşen etkinlikte, 31 farklı ülkeyi temsil eden öğrenciler kurdukları stantlarda geleneksel kıyafetleri, yöresel yemekleri ve kültürel objeleriyle ülkelerini tanıttı. Katılımcılar adeta bir dünya turu yaşarken, etkinlik kültürel çeşitliliğin zenginliğini yansıttı.

Açılış, Rektör Prof. Dr. Ahmet Cevat Acar, Küçükçekmece Kaymakamı Mustafa Anteplioglu, rektör yardımcıları ve üniversite yöneticilerinin katılımıyla yapıldı. Şenliğe hem öğrenciler hem de akademik-idari kadro büyük ilgi gösterdi.

Günün ilerleyen saatlerinde İZÜ Müzik Korusu’nun canlı performansı ve farklı ülkelerin sergilediği dans ve müzik gösterileri izleyicilerden yoğun ilgi gördü. Etkinlik İZÜ Tiyatro Kulübünün sahnelediği “Korkma” adlı oyun ile Müzik Kulübünün sahne performansı ile sona erdi.

ÜLKEMİZ İÇİN ÇALIŞMAYA VE ÜRETMEYE DEVAM EDİYORUZ

+3500
Çalışan

+80
Ülkeye ihracat

+300.000 adet
Araç Üretimi

+10 Milyar USD
Katma Değer

+ 82
Tescil Edilmiş
Patent

+ 4
Tescil Edilmiş
Faydalı Model

İLİM YAYMA
VAKFI

Tüm Faaliyetlerimiz İçin Bizi Sosyal Medya Hesaplarımızdan

Takip Edin

VAKFIMIZA YAPACAĞINIZ BAĞIŞLAR İÇİN HESAPLARIMIZ

ALBARAKA

Fatih / İstanbul – Şubesi

HESAP TÜRÜ: TL

HESAP NO: 376240-17

IBAN NO: TR40 0020 3000 0037 6240 0000 17

KUVEYTTÜRK

Kızıtaşı / İstanbul – Şubesi

HESAP TÜRÜ: TL

HESAP NO: 8739485

IBAN NO: TR37 0020 5000 0087 3948 5000 03

aksa

TÜRKİYE'NİN EN GÜÇLÜ GLOBAL ENERJİ MARKASI

4

ÜRETİM
YAPILAN
KITA SAYISI

24

FAALİYET
GÖSTERİLEN
ÜLKE SAYISI

180+

BUGÜNE KADAR
SATIŞ YAPILAN
ÜLKE SAYISI

17.000+

ÇALIŞAN
SAYISI

İlim
Yayma
Ödülleri

Türkiye'nin Akademi Ödülleri

Yeni Başvurularını Bekliyor.

SON BAŞVURU TARİHİ
31 Temmuz 2025

www.ilimyaymaodulleri.org

@|X|/iyodulleri

İlim Yayma Ödülleri

Ayrıntılı Bilgi İçin
QR Kodunu Okutun

ANA SPONSORLAR

aksa

BMC

HAYAT HOLDİNG

MNG
ŞİRKETLER GRUBU

TURKCELL

PLATİN SPONSORLAR

KUZUGRUP

MEDİPOL
SAĞLIK GRUBU

MEMORIAL

PORT FİLO

TORKAM
HOLDİNG

ALTIN SPONSORLAR

SANCAK

